

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДОСИН І ТУРИЗМУ
Факультет економіки, соціальних технологій та туризму
03680, м. Київ, Кільцева дорога, 3а

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

*Збірник матеріалів
науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

Київ

11 червня 2019 р.

УДК 338.46:378.1

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст.*

Ринок освітніх послуг: виклики сучасності: Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 11 червня 2019 р.) [Укл: Т. Семигіна, О. Корчинська, О. Жук]. Київ: АПСВТ, 2019. 98 с.

ISBN 978-966-614-094-7

У збірнику подано матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Ринок освітніх послуг: виклики сучасності», яка відбулась в Академії праці, соціальних відносин і туризму. Викладачі, науковці, профспілковий актив, аспіранти і студенти представляли власне бачення щодо подальшого розвитку ринку освітніх послуг та пропозиції стосовно його удосконалення.

Для науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, усіх, хто цікавиться питаннями освітніх послуг.

©Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2019

© Автори матеріалів, 2019

ЗМІСТ

КОРЧИНСЬКА Олена

НАУКОВА ДИСКУСІЯ ПРО РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ 8

БАБІЧЕВА Олена

КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 9

БОНДАР Світлана

ІНОЗЕМНІ МОВИ НА РИНКУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПАРАДИГМИ 11

VAVILOVA Anna

**INCLUSIVE EDUCATION FOR CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN
UKRAINE 13**

ВАСИЛЕНКО Людмила

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОГРАМ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС 15

ВОЛОХ Людмила

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ЗВО 17

ГЛУШАНИЦЯ Дмитро

ЕФЕКТИВНІСТЬ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ НА РИНКУ ПОСЛУГ ЗВО 20

ГОЛОВКО Ярослав

**СПІВРОБІТНИЦТВО З МІЖНАРОДНИМИ ПРОФЕСІЙНИМИ СПІВТОВАРИСТВАМИ:
МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 21**

ГОЛУБЄВ Андрій

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ ФЕРМЕРІВ 23

ГУЛЯЄВА Людмила

ГРАНТОВІ ПРОГРАМИ ЄС ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ 25

ЇВЖЕНКО Юрій, ОЛІЙНИК Наталія, МОСТОВИЧ Ганна

**ІНФОРМАЦІЙНО–ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В
КОНТЕКСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ..... 28**

ЖУК Оксана

ІНТЕРНЕТ–МАРКЕТОЛОГ: ТЕНДЕНЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 30

ЖУРАВЕЛЬ Ярослав

ІНСТИТУТ ГОСТЬОВИХ ЛЕКТОРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 32

КАРАГОДІНА Олена, БАЙДАРОВА Ольга

**РОЗРОБКА МОДЕЛІ НАВЧАННЯ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ СФЕРИ
ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ: ЕТАПНА РЕФЛЕКСІЯ..... 34**

КОВАЛЕНКО Сергій

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ .. 36

КОНОВАЛОВА Олена

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В
ТОРГОВЕЛЬНІЙ СФЕРІ 38**

КОРЧИНСЬКА Олена

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ..... 40

КРАВЧЕНКО Олена

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ 43

КРИЦЬКА Ірина

ІНШОМОВНІ КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ – КАРТБЛАНШ НА РИНКУ ПРАЦІ 45

ЛИТВИНОВСЬКИЙ Євген

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ В ОСВІТІ – ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	46
---	-----------

ЛІТВІН Олена

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК РУШІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА.....	48
---	-----------

МАЛІНКО Олена

ОСВІТНІ ПОСЛУГИ: СЬОГОДННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	50
--	-----------

МАЦЬОХА Олександр, БАЛАШЕНКО Олена

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	52
---	-----------

МАЦЬОХА Тетяна

РОЗВИТОК ОСВІТИ ЯК ІНВЕСТИЦІЇ У ЛЮДСЬКІЙ КАПІТАЛ	54
---	-----------

МІРЗОЄВА Тетяна

ЩОДО ЗАГРОЗ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ОСВІТИ	56
--	-----------

ПЕТРОВСЬКА Світлана

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН–ПІДРУЧНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	58
--	-----------

ПІВТОРАК Анна

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ.....	60
--	-----------

РЕКУН Наталія

ОСВІТНІ ПОСЛУГИ В КОНТЕКСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ	62
---	-----------

СЕМИГІНА Тетяна

ПОПИТ НА ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ.....	64
---	-----------

СИДОРЕНКО Ірина

РОЛЬ ОСВІТИ У МАЙБУТНЬОМУ УКРАЇНИ: КОНЦЕПЦІЯ ЧОТИРЬОХ СВІТІВ	67
---	-----------

СИДОРУК Борис

ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ І НАУКИ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ 69

СТЕПАСЮК Людмила

ДУАЛЬНА ОСВІТА – ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ 71

СУХОВА Галина

**ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТВОРЕННІ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ..... 73**

ТЕТЕРУК Світлана

**АВТЕНТИЧНІСТЬ РЕСУРСУ TED TALKS ЯК КОМПОНЕНТ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ 75**

ТОМАШЕВСЬКА Ольга

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ 76

ФІЛЬ Ганна

**НАВЧАННЯ ПРОФСПІЛКОВОГО АКТИВУ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО
РОЗВИТКУ ПРОФСПІЛКОВОГО РУХУ В УКРАЇНІ..... 78**

ХОВПУН Олексій

ОСОБЛИВОСТІ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ..... 80

KHRYSTYCH Iryna

INNOVATIVE TENDENCIES IN FORENCIC SCIENCE 83

ЧЕРЕДНІЧЕНКО Олена, ЧЕРЕДНІЧЕНКО Єлизавета

ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ОСВІТИ 86

ЧОРНОДІД Igor

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ..... 88

ШАПАЛОВ Владислав, БАБІЧЕВА Олена

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ПОСЛУГ 90

Ринок освітніх послуг: виклики сучасності

Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 11 червня 2019 р.)

ШОЛУДЧЕНКО Сергій

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 92

ЮРИЛО Сергій

РЕКЛАМНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗВО НА ПРИКЛАДІ АПСВТ 94

ЯРМОЛЕНКО Юлія

РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ЕКОСИСТЕМ 96

НАУКОВА ДИСКУСІЯ ПРО РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Корчинська Олена

Сьогодення ставить перед учасниками ринку освітніх послуг серйозні виклики, які мають мобілізувати зусилля суспільства у напрямку підвищення ефективності інвестицій у людський капітал як основи економічного заростання країни, збільшення її науково-технічного потенціалу. Саме проблемам розвитку ринку освітніх послуг і присвячені матеріали учасників науково-практичної конференції «Ринок освітніх послуг: виклики сучасності», яка проходила 11 червня 2019 року в Академії праці соціальних відносин і туризму (м.Київ).

У заході взяли участь науковці, профспілковий актив, викладачі та студенти різних закладів вищої освіти (ЗВО).

Тематика доповідей пленарного засідання охопила комплекс проблем, пов'язаних із розвитком ринку освітніх послуг у сучасних умовах: можливості, які відкриває співробітництво з міжнародними професійними співтовариствами для розвитку ЗВО; висвітлення економічних аспектів ринку освітніх послуг; загрози вітчизняного ринку освіти; державне регулювання ринку освітніх послуг в Україні; проблеми навчання профспілкового активу; моделі навчання базових компетентностей фахівців сфери захисту прав дітей; протидію булінгу в освітньому процесі та особливості комплекс маркетингу закладу вищої освіти.

У рамках конференції працювала секція «Сучасна трансформація ринку освітніх послуг» та круглий стіл «Комунікація у мережевому суспільстві: роль іноземних мов на ринку освіти».

Учасники секції піднімали питання освіти у середній школі, проведення просвітницької діяльності в контексті правого виховання студентської молоді, здійснення дистанційної форми навчання та організації рекламної діяльності ЗВО.

У ході роботи Круглого столу висвічувалися питання, присвячені ролі іноземних мов на сучасному освітньому ринку. Дотичні теми стосувалися розвитку мультикультурної компетентності учасника освітнього процесу, онлайн освіти, лінгвістичної природи мережевої комунікації, вивчення двох іноземних мов у ЗВО, особливості перекладів з однієї мови на іншу, навчанню іноземної мови у контексті гуманітарної парадигми, особливості інтернет-комунікації та інтернет-лінгвістики, розглядалися питання методики викладання іноземних мов.

На конференції відбувся обмін досвідом та думками, який слугує каталізатором науково-освітньої діяльності педагогічних працівників та спонукає до впровадження прогресивних ідей у навчальний процес.

КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Бабічева Олена

Вітчизняний ринок вищої освіти в останні роки характеризується значним негативним впливом низки факторів. Це і скорочення числа абітурієнтів внаслідок демографічних зрушень, зменшення бюджетних місць для абітурієнтів, падіння купівельної спроможності населення, посилення міграційних настроїв молоді, збільшення конкуренції з боку закордонних вузів, що активно просувають себе на Україні, як самостійно, так і через агентські компанії. Тому більшість українських закладів вищої освіти (далі – ЗВО) активно застосовує інструменти маркетингу для утримання ринкових позицій та розвитку. Однак проблема полягає в переорієнтації системи управління навчальним закладом на принципи маркетингу. Світова теорія і практика накопичила значний досвід застосування маркетингового управління в діяльності суб'єктів системи вищої освіти, коли врахування конкретних інтересів і потреб населення стає основою формування довгострокової стратегії навчального закладу, а ринкова взаємодія з усіма зацікавленими сторонами в досягненні необхідної якості освіти має пріоритет над внутрішньоорганізаційними інтересами.

Дослідження ринку освітніх послуг, конкурентів, вибір цільових сегментів споживачів та позиціонування навчального закладу, формування маркетингової стратегії на основі конкурентних переваг послуги є необхідними складовими маркетингового управління і відправними точками формування комплексу маркетингу ЗВО. Сучасна концепція маркетинг–міксу послуг включає так звані 5 Р. Розглянемо ці складові для ЗВО.

Product (освітня послуга). Здійснення товарної політики ґрунтується на виробництві та реалізації послуг затребуваних сучасним ринком. Складності формування пропозиції освітньої послуги полягає в орієнтації на запити абітурієнтів та їх батьків, що часто відрізняються від потреб роботодавців та ринку, а також можливостей ЗВО забезпечити високу якість та сучасність знань. Більшість ЗВО розширили перелік спеціальностей, форм навчання, шукають додаткові освітні можливості. Проблемою є забезпечення сучасного рівня знань, що в епоху інформаційного суспільства швидко застарівають і тому потребують постійної актуалізації. Більшість закладів пропонують та вдосконалюють додаткові послуги – гуртожитки, їдальні, соціальну інфраструктуру.

Price (ціна). У сучасних ринкових умовах ціна є основним чинником на стадії прийняття споживачем рішення щодо доцільності або недоцільності придбання послуги. Процес управління ціноутворенням в організації вкрай складний і трудомісткий. Існує ряд параметрів, які необхідно враховувати при розробці ефективної цінової стратегії. По–перше, вона повинна бути ретельно спланована. По–друге, необхідно враховувати особливості виробництва самої послуги (її собівартість, положення на ринку, місце і час реалізації; цінову політику ВНЗ–конкурентів; інш.)

Promotion (просування) Просування – це будь–яка форма повідомлень, що застосовуються організаціями для інформування, переконання чи нагадування споживачам про свої освітні послуги та навчальний заклад, їх переваги та вигоди, формують позиціонування закладу у свідомості споживачів. Це найбільш активно використовувана ЗВО складова маркетингу, що включає в себе: рекламу, зв'язки з громадськістю, прямий маркетинг, пропаганду, стимулювання збуту, особисті продажі, тощо.

Place (місце) Поняття «місце надання послуги» набуває першочергового значення, оскільки розглядається з позиції досяжності та комфортності послугу для споживачів. Істотна

зміна внутрішнього середовища освітньої установи забезпечує комфортність та успішність навчання, реалізацію продуктивних освітніх технологій, розвиток толерантності учасників освітнього процесу. Управління цієї складовою маркетингу дозволяє ЗВО здійснювати найбільш ефективний охоплення цільової аудиторії шляхом грамотного розташування своїх філій і забезпечення їх усім необхідним для більш якісного надання послуг.

Реорле (люди) Цей багатогранний компонент з'явився з появою концепції «маркетингу відносин». Така складова є пріоритетним стратегічним завданням навчального закладу і включає як формування організаційної (корпоративної) культури, орієнтованої на споживача, так і високий рівень підготовки професорсько-педагогічного складу та викладання. Відомі науковці і викладачі є золотим запасом ЗВО та за умови ефективного маркетингу особистостей створюють відомість та репутацію закладу. Тому інвестиції в розвиток співробітників (навчання, відрядження, участь в міжнародних проектах, мотивація) є невід'ємною складовою маркетингу освіти.

Розвиток інтернету вніс зміни не лише в маркетингові можливості компаній щодо просування, а й сам процес надання послуги. Сьогодні більшість провідних університетів пропонують великий спектр освітніх курсів, що можна освоїти он-лайн, а тому галузева конкуренція стає глобальною. Відомість вищого навчального закладу його ринкові позиції формуються вже не лише в освітньому офлайн, але й інтернет середовищі. Маркетинговий комплекс трансформується в електронний мікс. На думку К. Каельянаму і Ш. Макінтайра, він крім традиційного «4Р» має включати ще 2 Р – «персоналізацію» та «конфіденційність», а також «службу роботи із споживачами» і «спільноту» (2 нових «С»), «безпеку» та «дизайн (2 нових) S») [Kalyanam K., & McIntyre S. (2002). *The E-marketing Mix: a Contribution of the E-Tailing Wars. Academy of Marketing Science Journal*, 30 (4): 487–499].

Про важливість інтернет активності та відкритості ЗВО свідчить запровадження в 2004 року Національною дослідницькою радою Іспанії рейтингу Webometrics, що оцінює понад 24 тисячі ЗВО світу (в тому числі і 323 українських). Методологія рейтингу заснована на аналізі представленості університету в глобальному інформаційному просторі і непрямим чином дозволяє оцінити освітні та науково-дослідні досягнення вузів. Оцінка університетів відбувається за допомогою чотирьох показників: *presence* (присутність), *visibility* (видимість), *transparency* (прозорість або відкритість) і *excellence* (якість, науковість). За допомогою незалежних веб-індикаторів і науково обґрунтованої моделі побічно оцінюються всі аспекти діяльності вузу: науковий, навчальний, культурний, соціальний, спортивний та інше. Це відрізняє даний рейтинг від інших інтернет-рейтингів.

У новій редакції рейтингу в першу трійку кращих університетів України увійшли: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» і Сумський державний університет, АПСВТ зайняв 115 місце в Україні.

Таким чином, розвиток та стійкі ринкові позиції вищого навчального закладу може забезпечити системна кропітка робота з маркетингового управління університетом та його структурними підрозділами.

ІНОЗЕМНІ МОВИ НА РИНКУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПАРАДИГМИ

Бондар Світлана

Швидкоплинність сьогодення диктує нові умови життя суспільства в усіх його сферах, але найяскравішим відображенням усіх змін є освіта. Весь світ уже давно живе за правилами ринкової економіки, і Україна проходить шлях трансформацій, на якому випробовує нові економічні закони, вивчає довід інших країн та застосовує в практиці. Природньо, що форвардом у цих процесах стають нові покоління, а освіта є частиною ринкових відносин. Адже сучасна молодь купляє освітній продукт, і продукт має бути таким, щоб молода особистість володіла ним як інструментом успішної професійної діяльності не тільки на ринку праці в Україні, але і за її межами. А задля цього необхідно пристойне володіння хоча б однією іноземною мовою. Тож освітній ринок диктує свої правила виживання, і навчальні заклади, особливо заклади вищої освіти і державні, і приватні застосовують різні ринкові технології з метою залучити студента до навчання саме у свій ЗВО. В організації навчального процесу одних низка спеціальних дисциплін викладається іноземною мовою, в інших – для не філологічних спеціальностей пропонується вивчення двох іноземних мов одночасно. Іноземна мова стала важливим елементом вибору навчального закладу. Вона відіграє важливу роль не тільки у формуванні фахівця, але і в становленні особистості. Адже засоби іноземної мови здатні формувати поняття про загальнолюдські цінності, знайомити з культурою і традиціями інших народів, піднімати пласти історії, долучатися до перлин світового мистецтва, виховувати толерантність і емпатію – саме те, що є контекстом гуманітарної парадигматики.

Перед викладачами іноземних мов стоять завдання побудови курсу вивчення, який би відповідав потребам кожного студента як навчальна дисципліна, і в водночас сприяв самоідентифікації особистості, формував трансгенераційне мислення, долучав до осмислення повноцінності життя. У вирішенні цього завдання відіграє роль і підбір мовленнєвого матеріалу, і форми і методи вивчення, і роль викладача.

В наших попередніх роботах ми неодноразово відмічали інноваційні і традиційні форми і методи викладання іноземних мов, які можна визначити як стратегії оптимізації навчального процесу [Бондар С.І. Інтенсивні технології гуманістичного навчання іншомовній комунікативній компетентності студента ВУЗу як компонент формування «людського капіталу»// Людський капітал в умовах трансформації українського суспільства: Міжнарод. наук. конф. викл., асп. і студ. Київ: Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2014. 190 с.], [Бондар С.І. Іншомовна компетентність у формуванні особистості цифрової епохи // Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей закладів вищої освіти у контексті Болонського процесу та Загальноєвропейських рекомендацій з вивчення викладання та оцінювання мов. Матеріали IX Міжнар. наук.-метод. конф., 4–5 жовтня 2018 р. Одеса: Бондаренко М.О., 2018. 244 с.]. Здавалося б, традиційні форми і методи проведення практичних занять в ході навчання іноземним мовам є настільки довершеними і відшліфованими, що можуть потребувати тільки невеличких доповнень, і в цьому завжди є сенс. Але постійний розвиток особистості, яка формується як людина і як фахівець, вимагають нових підходів до організації навчальної діяльності. Якраз у цьому руслі роль викладача трансформується у русло коучінга. Поліфонія спілкування, діалогічність суджень і посилянь є реальністю сучасного заняття з іноземної мови. Авторитаризм викладача відступає на задній план, і це дає поштовх до творчості і активності в аудиторії. Роль викладача полягає у спрямуванні студентів на досягнення мети. Студентоцентроване навчанням (що є вимогою Євроінтеграції) є основою переходу до нової гуманітарної парадигми і спонукає викладача стати порадиником у тренувальних вправах, каталізатором творчих ідей, які відображаються у висловлюваннях і судженнях іноземною мовою.

Гуманістична парадигма вимагає партнерства і взаємоповаги між викладачем і студентом. У цій взаємодії повинно гармонізуватися соціоцентричність (соціальний запит) і людиноцентричність (забезпечення потреб особистості) освіти. Тут варто згадати думку академіка І.А.Зязюна, який зазначає: «Гуманістична концепція освіти холістична, тобто позбавлена статистичного, безособистісного підходу до людини, яка постає при цьому не сукупністю окремих пізнавальних процесів і психічних властивостей, а цілісною особистістю. Найважливіше у цьому підході не формування в учнів окремих нормативних знань, а механізмів самоучіння, саморозвитку, самовиховання з урахуванням максимального вияву індивідуальних здібностей кожного учня» [Зязюн І.А. Сучасна освіта у контексті гуманістичної філософії // *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Філософія освіти*. 1999. Вип.4. С. 5–12]. Впровадження гуманістичної парадигми є уже задекларованим в освіті України вектором.

Характерною особливістю цього вектору є необхідність подолання внутрішніх проблем організації навчального процесу в конкретному навчальному закладі. Надзвичайно важливим, наприклад, є політика складання розкладу, від якого залежить періодичність занять з іноземної мови та й інших дисциплін – а від цього – психолого–педагогічні умови навчання і праці у конкретному навчально–педагогічному середовищі. Важливу роль відіграє наповнюваність навчальних планів, необхідними дисциплінами, розроблена система оцінювання по кожній із дисциплін, виховні заходи для студентів, особливо участь студентського самоврядування у зазначених вище процесах.

Таким чином, реалізація системи гуманістичного підходу не тільки у вивченні іноземних мов, а й у всій освіті передбачає першочергово створення підтримуючого середовища для самовизначення особистості та усвідомлення себе творцем свого успіху і благополуччя.

INCLUSIVE EDUCATION FOR CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN UKRAINE

Vavilova Anna

The analysis of world experience of the implementation of inclusive education proves that the state must have a leading role. It is therefore important that the policy towards persons with disabilities is based on the principles of equality of human rights.

A significant number of students is different from the average, thus, they are characterized as having special needs from the pedagogical, social, psychological or medical perspective. The most common and acceptable definition of “special educational needs» is given in International Standard Classification of Education: “special educational needs have persons who are in need of additional resources and support. Additional resources may be: personnel and organization (to aid the learning process); materials (a variety of learning tools, including support and correction); financial (budget allocations for obtaining additional special services)» [Kolupayeva A.A., Taranchenko O.M., Bilozerska O.I. et al. *Basics of inclusive education: teaching manual*. A. S. K, Kyiv, 2012. (in Ukrainian), p. 12].

Stressing on the importance of the government's role in the development of inclusive education in Ukraine, O. Zaiarniuk notes that the most significant obstacles are on the macro level. The main obstacles are “loopholes in legislation concerning children with disabilities; its inconsistency with international standards; lack of legislation on special education where the legal grounds of the institute of inclusive education, principles and mechanism for the creation of economic conditions for the realization of inclusive approaches to education of people with special needs will be clearly defined» [Zaiarniuk O.V. *Inclusive education in Ukraine: problems and solutions*. *Bulletin of International Humanitarian University*, 11 (2015), 190–193. (in Ukrainian), p. 191].

The Concept of Inclusive Education Development (2010) marked the beginning of significant changes in Ukraine at the legislative level that defined the basic principles of its development:

- scientific quality (defining theoretical and methodological foundations of inclusive education, program and method tools, analyzing and monitoring results of its implementation and evaluating effectiveness of technologies to achieve positive results, conducting independent evaluation);
- consistency (ensuring equal access to quality education for children with special educational needs, the continuity between levels of education: early care – pre–school education – secondary education, etc.);
- variability, correctional orientation (organizing an individually oriented educational process together with correction and development to meet social and educational needs of children with psychophysical disabilities, including children with permanent disabilities);
- personalization (making an individually oriented, person–centered, differentiated approach);
- social responsibility of the family (upbringing, educating and child development, creating appropriate conditions for the development of natural abilities, participation in an educational and rehabilitation process);
- interagency integration and social partnership (coordinated activities of various departments, social institutions and services to optimize the process of educational integration of children with special educational needs) [The Concept of development of inclusive education development: Order of Ministry of Education and Science of Ukraine №912 from 01.10.2010, http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189].

Being in the process of integration into the European educational space Ukraine is undergoing significant changes in its social policy to create the necessary conditions for persons with special educational needs. Out of 129 thousand children with special educational needs who are integrated into comprehensive schools, children with disabilities constitute 45 percent [The Concept of development of inclusive education development, Order of Ministry of Education and Science of Ukraine №912 from 01.10.2010, http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189. (in Ukrainian)].

Teachers must fulfill very complex tasks. Clearly, these tasks are a challenge for even the most effective teachers. Inclusive education is about looking at the ways our schools, classrooms, programs and lessons are designed so that all children can participate and learn. Inclusion is also about finding different ways of teaching so that classrooms actively involve all children. It also means finding ways to develop friendships, relationships and mutual respect between all children, and between children and teachers in the school.

Effective implementation of inclusive education in Ukraine is possible with the combination of certain factors: sufficient schools funding, improvement of regulatory and legal base, developing teaching and methods base of inclusive education, training teachers for realizing inclusive education in their teaching practice. Particularly important today is the formation of positive public opinion on tolerance towards people with special needs, the implementation of advocacy among parents about the nature and content of inclusive education. It is reasonable to involve mass-media and volunteer organizations that facilitate a successful integration and education of persons with disabilities in educational institutions of different types: kindergartens, comprehensive schools, vocational schools, higher educational institutions, postgraduate education establishments [Dubkovetska I., Budnyk O., Sydoriv S. Implementing Inclusive Education in Ukraine: Problems and Perspectives. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, Vol. 3, No. 2–3 (2016), p.100].

Over the years, the benefits of providing an inclusive education to all children have been shown. Inclusive education (when practiced well) is very important because all children are able to be part of their community and develop a sense of belonging and become better prepared for life in the community as children and adults. It provides better opportunities for learning. Children with varying abilities are often better motivated when they learn in classes surrounded by other children. The expectations of all the children are higher. Successful inclusion attempts to develop an individual's strengths and gifts. It allows children to work on individual goals while being with other students their own age and encourages the involvement of parents in the education of their children and the activities of their local schools.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОГРАМ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Василенко Людмила

Екологічна ситуація, яка склалася в Україні, вимагає негайних ефективних заходів, спрямованих на підвищення екологічної свідомості населення. Україн важливо підключити до цього процесу заклади освіти. Існує нагальна потреба у впровадженні в навчальний процес закладів вищої освіти, коледжів і загальноосвітніх шкіл знань про безпеку застосування різних хімічних речовин і необхідність збереження родючості ґрунтів. Особливо важливо починати формувати екологічну свідомість та екологічну культуру ще у школярів через активні форми виховання і навчання; залучення широких кіл учнівської молоді до заходів щодо підвищення рівня екологічних знань про хімічні речовини.

Приклади такої діяльності в Україні вже існують. Так, з метою підвищення екологічної грамотності школярів і сприяння реалізації концепції сталого розвитку Координатор проектів ОБСЄ в Україні у 2009 році розпочав проект «Зелений пакет – Україна», спрямований на розвиток інноваційних освітніх інструментів та формування у школярів активного екоцентристського світогляду, усвідомлення того, що кожен з них несе персональну відповідальність за збереження планети. Матеріали «Зеленого пакета» були розроблені Регіональним екологічним центром для Центральної та Східної Європи у співпраці з низкою болгарських, угорських, польських і українських фахівців у галузі освіти й охорони навколишнього середовища. Національні версії «Зеленого пакета» були розроблені більш ніж у 14 країнах Центральної та Східної Європи, Центральної Азії та Кавказу. Важливою складовою проекту було проведення тренінгів щодо використання матеріалів «Зеленого пакета для середньої школи». Так, у тренінгах взяли участь понад 300 професійних педагогів, які будуть далі ділитися знаннями зі своїми колегами, допомагаючи тим самим краще інтегрувати розроблені інструментальні засоби в систему середньої освіти України. Крім того, варто згадати про численні презентації «Зеленого пакета для середньої школи для представників громадськості, виступи на семінарах та конференціях.

Впровадження навчальних елементів «Зеленого пакета» в Україні можливе шляхом інтегрування у предмети природничого та суспільно-гуманітарного навчальних циклів; гурткової та позашкільної діяльності; використання у роботі молодіжних та дитячих організацій; екологічної освіти студентів педагогічних вишів; просвітницької діяльності серед населення. Проект «Зелений пакет – Україна» став прикладом успішного міжнародного партнерства щодо впровадження сучасних навчально-методичних комплексів світового рівня екологічного спрямування, який потребує подальшого широкого впровадження.

Є також приклади включення у програму вищих закладів освіти спеціальних курсів, спрямованих на підвищення екологічної свідомості студентів. Зокрема, на географічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка є тематичні спецкурси «Стійкі органічні забруднювачі», «Міжнародні екологічні конвенції», «Токсичні речовини у навколишньому середовищі». У навчальний процес у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова введено спецкурси «Хімія Землі та проблеми екології», «Хімія природних сполук» у вигляді окремих тем. Тут також розроблено та апробовано курс «Прикладні аспекти хімії», змістовна частина якого передбачає вивчення тем «Пестициди» та «Діоксиноподібні сполуки». У рамках спецкурсів «Міжнародне екологічне право» та «Екологічна інженерія» в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» читають лекції з проблем стійких органічних забруднювачів.

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління (ДЕА) – провідна організація Міністерства екології та природних ресурсів України у сфері освітньої, науково–практичної та методичної роботи з питань охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, гарантування екологічної безпеки, проведення екологічної експертизи, впровадження механізмів екологічного менеджменту, зокрема, екологічного аудиту, стандартизації, сертифікації та метрології в галузі охорони навколишнього природного середовища, підготовки наукових еколого–експертних оцінок стану об'єктів підвищеної екологічної небезпеки. ДЕА координує розроблення та впровадження нових інструктивно–методичних і рекомендаційних документів щодо зазначених напрямів діяльності. ДЕА проводить освітню (перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців за спеціальностями з екології та охорони навколишнього середовища), науково–дослідну та інформаційно–просвітницьку роботу з актуальних питань природоохоронної діяльності, забезпечення раціонального природокористування та екологічної безпеки. Фахівці ДЕА здійснюють підготовку та видання підручників, навчальних посібників, науково–практичного журналу «Екологічні науки», проводять міжнародні науково–практичні конференції, виставки, семінари, круглі столи, тематичні засідання тощо.

Усе це свідчить про певну позитивну динаміку в діяльності вищих навчальних закладів щодо впровадження навчальних дисциплін та спеціальних курсів, які стосуються збереження довкілля. Проте доцільно також опрацювати модель навчально–методичного забезпечення і включення питань, що стосуються захисту навколишнього природного середовища, до широкого кола освітніх програм як для школярів та студентів, так і для педагогічного складу в рамках процесів перепідготовки та підвищення кваліфікації освітян.

Робота закладів освіти щодо формування екологічної свідомості може включати: тренінги з розробки освітніх навчальних програм та інформаційно–просвітницьких заходів (семінари, лекції, ігри, конкурси тощо) для різних цільових аудиторій; підготовку викладацьких кадрів і спеціалістів для поширення серед цільових аудиторій інформації про збереження родючості ґрунтів і наслідки застосування фальсифікованих засобів захисту рослин для здоров'я людей, тварин і навколишнього середовища; створення нових регіональних інформаційно–просвітницьких центрів на базі закладів освіти; семінари для фахової підготовки журналістів, вчителів та викладачів ЗВО, лекторів і тренерів громадських організацій; інформаційно–просвітницькі заходи в дошкільних і шкільних закладах (уроки в ігровій та інтерактивній формі) та у ЗВО, ліцеях, коледжах для студентів (лекції, презентації); розвиток екологічної журналістики у відповідних вищих навчальних закладах; створення та розповсюдження навчальних та інформаційних документальних відеофільмів на екологічну тематику; розроблення та введення у навчальні плани вищих і середніх навчальних закладів спеціальних курсів та навчальних програм для вивчення проблеми збереження родючості ґрунтів з урахуванням екологічних аспектів; включення навчальних програм з екологічних питань до системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Існує ще один потенційно ефективний спосіб підвищення екологічної свідомості – мережа позашкільної освіти. У країні діють позашкільні заклади системи освіти, у тому числі за таким напрямом, як екологічний. Тому вважається доцільним розробити навчальні й методичні матеріали для позашкільних навчальних закладів системи та навчальних посібників і методичних матеріалів для дітей за тематикою гармонійних взаємовідносин між людиною і природою.

Таким чином, підвищення екологічної свідомості суспільства – це спільна справа освітніх закладів всіх рівнів.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ЗВО

Волох Людмила

Дистанційна освіта – різновид освітньої системи, в якій використовуються переважно дистанційні технології навчання та організації освітнього процесу, або одна з форм отримання освіти, за якою опанування тим чи іншим її рівнем за тією чи іншою спеціальністю (напрямом підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації) здійснюється в процесі дистанційного навчання. Дистанційне навчання (ДН) – форма організації і реалізації навчально–виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч–на–віч). Ефективність дистанційного навчання для випускників і студентів полягає в тому, що можливість навчатися дистанційно не обмежує можливості навчатися й удосконалюватися в професійній діяльності під час роботи на підприємстві. Цей рівень освіти студенти вважають цілком достатнім і можливим для здійснення своїх життєвих планів. Сьогодні випускники, що навчалися дистанційно, вище оцінюють престиж отриманої професії.

Залежно від характеру організації навчальних комунікацій між учасниками навчально–виховного процесу та організаторами освіти і способу побудови комунікаційного каналу навчального середовища розрізняють: 1) традиційне ДН (заочна форма навчання), тобто різновид ДН, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють взаємодію переважно асинхронно у часі, значною мірою використовуючи як транспортну систему доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів системи поштового або телефонного зв'язку; 2) електронне дистанційне навчання (далі – е–ДН), тобто різновид ДН, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють переважно індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно у часі, переважно і принципово використовуючи електронні транспортні системи доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів, комп'ютерні мережі інтернет/інтранет, медіа, навчальні засоби та інформаційно–комунікаційні технології. У процесі мережевого е–ДН переважно використовуються такі форми організації навчальної діяльності: спрямоване навчання (directed study), орієнтоване на самоосвіту студента; кероване навчання (instuctor–led learning), яке здійснюється під керівництвом тьютора. Ці форми організації навчальної діяльності можуть застосовуватись як самостійно, так і в поєднанні одна з одною.

До специфічних якісних властивостей е–ДН віднесемо.

- Гнучкість і адаптивність навчального процесу до потреб і можливостей студентів. Ті, хто навчаються, в основному, не відвідують регулярних занять, організованих за традиційною формою (лекцій, семінарів тощо), а працюють у зручний (як для викладача, так і для студента) для такої роботи час, у зручному місці й зручному темпі, що надає великі переваги для тих, хто бажає продовжити освіту без відриву від виробництва, навчатись у певному навчальному закладі, у певного педагога, вченого, коли реальні можливості для цього відсутні тощо).

- Модульність побудови навчальних програм. Це дозволяє з переліку незалежних курсів–модулів формувати навчальну програму, яка відповідає індивідуальним або груповим (наприклад., для персоналу окремої організації) потребам тих, хто навчається, враховувати вимоги корпоративної культури тощо.

– Нова роль викладача. Спектр функцій, які виконує викладач (його називають тьютором), змінюється: деякі відомі функції, що притаманні і традиційним формам навчання, стають основними (наприклад, координація навчально–пізнавального процесу, коригування курсу, який викладається, керівництво навчальними проектами, перевірка поточних завдань тощо), а деякі виникають як нові (консультування при складанні індивідуального навчального плану, управління навчальними групами взаємопідтримки, допомога студентам у їхньому професійному самовизначенні тощо).

– Спеціалізовані форми контролю якості навчальних досягнень. У системах е–ДН, поряд з традиційними формами контролю якості освіти, застосовуються і дистанційні (співбесіди, практичні, курсові та проектні роботи, екстернат, робота в середовищі комп'ютерних інтелектуальних тестових систем тощо).

– Використання базової і спеціалізованих комунікативних технологій підтримки взаємодії суб'єктів процесу е–ДН. Визначальною технологічною ланкою в системах е–ДН є технології теле– комунікацій та їх транспортна основа.

– Використання спеціалізованих засобів навчання. У системах е–ДН як найбільш сучасних освітніх системах використовуються засоби навчання, що відповідають останнім досягненням світової науки й техніки.

– Використання спеціалізованих програмних засобів організаційної підтримки е–ДН. Специфіка організації взаємодії суб'єктів процесу е–ДН (студентів, тьюторів, організаторів е–дистанційного курсу, персоналу, що відповідає в навчальному закладі за загальну організацію е–ДН студентів за повними навчальними програмами), а також складність забезпечення якісного управління е–ДН при значній чисельності студентів спричинили необхідність створення і застосування в системах мережевого е–ДН спеціалізованих програмних засобів – інформаційних систем е–ДН.

Дистанційна форма навчання в Україні почала впроваджуватися понад десять років тому. У травні 2000 року Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» запропонував Меморандум про створення інформаційної освітньої мережі «Українська дистанційна освіта». Основна мета мережі: формування інформаційного освітнього простору для вільного користування інформацією суб'єктами мережі; підготовка викладачів для дистанційного навчання; науково–методична робота. Офіційне відкриття у березні 2001 року Українського центру дистанційної освіти (УЦДО) певним чином легалізувало даний вид навчання та стало черговим поштовхом до впровадження нової форми навчання в Україні. Зараз УЦДО (теперішня назва Український інститут інформаційних технологій в освіті) має угоди про співпрацю з 45 ЗВО і фірмами України, проводить курси для менеджерів, координаторів дистанційного навчання та розробників дистанційних курсів, має на своїй Веб–сторінці понад 140 дистанційних курсів і з жовтня 2000 р. організує дистанційне навчання для отримання другої вищої освіти. Організація професійної діяльності викладачів–консультантів та їх перепідготовки також стає важливою складовою впровадження дистанційного навчання в освітніх закладах України. Основними вітчизняними центрами такої підготовки та перепідготовки є Український інститут інформаційних технологій в освіті, Проблемна лабораторія дистанційної освіти при Національному технічному університеті «ХПІ», Українська система дистанційного навчання, Центр дистанційної освіти освітньої програми Світового банку Національної академії державного управління при Президентові України, Факультет дистанційного навчання Хмельницького національного університету та ін.

Для висвітлення техніко–технологічної та інших тенденцій розвитку дистанційної освіти (ДО) в Україні скористаємося статистичними даними дослідження стану розвитку

дистанційного навчання у вищих навчальних закладах, проведеного на замовлення Міністерства освіти і науки України, інформаційні матеріали були підготовлені на основі електронного анкетування, у якому взяло участь 103 ЗВО України.

Більшість (87,9 %), комп'ютерів, що використовуються у вітчизняних ЗВО, під'єднані до комп'ютерної мережі закладів. Середня кількість користувачів на один комп'ютер становить 14 осіб, кількість комп'ютерів, безпосередньо задіяних для забезпечення дистанційного навчання, – 8 509, або 6,9 ПК на одного викладача. Більшість ЗВО мають канали з'єднання з мережею Інтернет (в середньому 2 канали провайдера з пропускною здатністю від 128 Кб/с до 2 Гб/с). Загальна пропускна здатність каналів, якими володіють опитані вузи, становить 14956,2 Мбіт/с, що в середньому 145,2 Мбіт/с на вищий навчальний заклад або 13,8 Мбіт/с на одного користувача. Це свідчить про можливості впровадження новітніх мультимедійних технологій дистанційного навчання і вдосконалення існуючих технологій забезпечення дистанційної форми навчання у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Електронні бібліотеки створені у 81 закладі, що складає в середньому 78,6 %. Загальна кількість джерел у них – 580602, що в перерахунку на один вуз складає 5637. Відповідно до результатів проведеного анкетування, у вітчизняних ЗВО використовуються 3852 дистанційні курси. Абсолютний максимум становить 667 дистанційних курсів у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля, який є лідером з розробки таких курсів.

Середній рівень наявності систем тестування становить 85,4%. Інформаційне наповнення цих систем становить – 373 945 тестових завдань, або із розрахунку на один вищий навчальний заклад – 3631 тестів і тестових завдань. Максимальну кількість – 150 000 і 118 192 завдань мають Ужгородський та Хмельницький національні університети.

Більшість ЗВО України самостійно організовують дистанційне навчання із залученням державних і спонсорських коштів, грантів для плати за навчання студентів, що негативно впливає на темпи впровадження дистанційної форми навчання.

Організаційно–педагогічна тенденція розвитку дистанційної освіти в Україні пов'язана як з адаптацією уже існуючих навчальних планів, робочих програм, змісту навчальних дисциплін, систем контролю якості освіти, так і з розробкою нового дидактичного забезпечення на основі модульного підходу з використанням інформаційно–комп'ютерних технологій.

Одним з головних перешкод у поширенні дистанційного навчання в нашій країні є ситуація, що внутрішня культура освіти визнає переважно традиційне навчання. Важливо наголосити, що система дистанційного навчання не є протиборчою стосовно наявній очної та заочної форм навчання й не заперечує наявні освітні тенденції. Проте ЗВО мають певний позитивний потенціал для саморозвитку освітньої системи, розширення сфери освітніх послуг, у тому числі й дистанційних.

Безумовно, що метод дистанційного навчання повністю не замінить традиційну освіту в аудиторії, де динаміка спілкування з викладачем, колективна робота студентів та соціальна динаміка надзвичайно важлива для навчального процесу. Але від реальності демократизації доступу до знань, конкуренції між освітніми продуктами та курсами на глобальному рівні ніхто не зможе захватись за кордонами країн.

ЕФЕКТИВНІСТЬ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ НА РИНКУ ПОСЛУГ ЗВО

Глушаниця Дмитро

Маркетингова комунікація – один з чотирьох елементів маркетинг-міксу, який являє собою інтегрований набір засобів комунікації, що застосовується для передачі повідомлень від виробника або продавця продукції до його цільових ринків. Основними засобами розповсюдження реклами є: реклама в пресі, друкована реклама, теле– і радіореклама, аудіовізуальна реклама, зовнішня реклама (в тому числі реклама на транспорті і на вулиці), реклама на місці продажу (мерчандайзинг), внутрішня реклама, сувенірна реклама, пряма поштова реклама (*direct mail*), зв'язки з громадськістю (*public relations, PR*), виставки та ярмарки, комп'ютеризована реклама (в тому числі реклама в Інтернеті).

Процентне відношення ефективності реклами у сфері навчання: прямі дзвінки, розсилки – 24,1 %, листівки, флаєри – 21%, Інтернет баннери – 17,2%, реклама на радіо – 13,8%, соціальна реклама – 13,8%, платний пошук – 10, 3%, презентації, заходи – 6,9%, телебачення – 6,9%, інше – 6,9%, друкованні видання – 4% [Самая эффективная реклама для малого бизнеса – какую выбрать, <https://bvi-en.ru/samaya-effektivnaya-reklama>]. Розглянемо детальніше.

Прямі дзвінки найефективніші в періоди вибору навчального закладу абітурієнтами – у другому півріччі, в період ЗНО. Важлива для впливу на рішення вибору вищого навчального закладу, а також шляхом впливу на батьків абітурієнтів. Розсилки з описом навчального закладу, його плюсів і можливостей, а також запрошення на день відкритих дверей ефективні за рахунок не високої вартості.

Флаєри – надважливий вид реклами в місцях дислокації великої кількості потенційних студентів. Має високу ефективність за рахунок не високої вартості. Гарним прийомом є надання знижки за флаєром.

Серед усіх видів реклами в інтернеті банерна реклама залишається однією з найактуальніших. Така реклама виконує відразу кілька важливих завдань: сприяє запам'ятовуваності компанії чи бренду, покращує імідж і, звичайно ж, стимулює зростання продажів. Основні складові успішної банерної рекламної кампанії в інтернеті – це правильно налаштований таргетинг рекламної кампанії, ретельно продуманий вибір рекламних майданчиків для розміщення і, звичайно ж, ефективний банер.

Одним із потужних засобів реклами є радіо. Проте багато рекламодавців стикалися з відсутністю результатів від реклами на радіо. Однак радіореклама є ефективним та самодостатнім засобом реклами, крім того вона має здатність значно підсилювати ефективність інших видів реклами. Реклама на радіо є дорогим методом, тому треба гарно вивчити ефективність у сфері рекламування.

65% респондентів підтвердили, що звертають увагу на соціальну рекламу, Серед них переважають молодь та особи середнього віку зі спеціальною технічною чи вищою освітою.

Ефективним засобом є організація заходів та презентації у навчальних заходах України та за її межами. Ефективність підкріплюється не високим бюджетом цього виду реклами.

Телебачення – найгарніший спосіб для реклами за рахунок змоги передання повної інформація, але найдорожчий метод, відтак не надто ефективний як спосіб реклами ЗВО.

Цей аналіз дає змогу відповісти на питання, як найефективніше реалізувати бюджет на рекламу ЗВО і отримати бажаний результат.

СПІВРОБІТНИЦТВО З МІЖНАРОДНИМИ ПРОФЕСІЙНИМИ СПІВТОВАРИСТВАМИ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Головко Ярослав

В розвинених країнах найважливішою сполучною ланкою між ринком праці та освітніми установами стали добровільні недержавні спільноти фізичних осіб за професійною ознакою (професійні співтовариства). Серед різноманіття їх активностей принципово важливими є розробка і впровадження незалежних стандартів професійної компетенції фахівців. Такі стандарти сприймаються ринком праці як основні (професійна сертифікація). Заробітні плати і кар'єрні можливості у носіїв професійних кваліфікацій є суттєво вищими, ніж у тих фахівців, що таких кваліфікацій не отримали.

Основою програм професійної сертифікації є знання, навички і правила, які має досконало знати фахівець і вміти їх застосовувати на практиці. Такі програми розробляють міжнародні команди експертів, їх зміст постійно моніториться. Як правило, програми сертифікації включають серію незалежних іспитів з жорсткою системою регулювання. Незважаючи на те, що такі іспити формально відокремлені від будь-яких форм підготовки, провідні університети світу мають в своїх освітніх портфелях програми, орієнтовані на подальше отримання їх випускниками відповідних професійних кваліфікацій.

Високий попит ринку до фахівців, що успішно склали професійні іспити, визначається зокрема тим, що екзаменаційна процедура є прозорою, жорсткою і не містить ніяких виключень. Можна виділити ключові елементи цієї процедури: до розробки екзаменаційних завдань залучаються провідні теоретики і практики (як правило з числа тих, хто вже має відповідну професійну кваліфікацію); у нових завданнях враховується досвід попередніх років; точно розраховується час, необхідний для виконання кожного завдання; іспити адмініструються незалежними центрами, які не брали участі в розробці завдань; іспити проводяться тільки письмово за єдиною процедурою для всіх кандидатів, де суворо регламентується час початку і закінчення екзаменаційних сесій та поведінка кандидатів під час іспиту; тестові завдання перевіряються за допомогою спеціальних комп'ютерних програм, а відкриті питання і завдання перевіряються декількома незалежними експертами; процедура оцінювання є конфіденційною, іспит вважається складеним за умови перевищення прохідного балу.

Простою формою співпраці ЗВО з професійними співтовариствами, яка не вимагає заключення формальної угоди, може бути використання в навчальних планах ЗВО елементів програм професійних кваліфікацій, що викладені на веб-сайтах професійних співтовариств. Як правило ці веб-сайти є цінними безкоштовними ресурсами з обширною інформацією про вимоги ринку до відповідних фахівців, з сучасними постійно оновлюваними навчально методичними матеріалами, актуальними посиланнями і рекомендаціями з літератури. Така проста форма сприяє поліпшенню навчального плану ЗВО, орієнтованого на реальні вимоги ринку праці, надає корисні ресурси для викладачів, формує можливості для пошуку зарубіжних партнерів і грантів, сприяє можливостям для мобільності викладачів і студентів. Крім того, ВНЗ може запроваджувати в свою практику екзаменаційні технології професійних співтовариств. Це сприятиме підвищенню об'єктивності системи оцінювання, усуненню можливостей для змови, оптимізації бюджету ЗВО і дорогого часу викладачів.

Проте найбільш цікавими і ефективними можуть бути вдосконалені форми співпраці, які можуть передбачати укладання угод з професійними асоціаціями:

– Реалізація кваліфікаційної програми на базі ЗВО. Така програма як правило є комерційним продуктом професійного співтовариства з досить високою вартістю і передбачає наявність у ЗВО викладачів найвищого рівня – носіїв відповідної професійної кваліфікації. При цьому ЗВО не має права що-небудь змінювати в програмі і єдиним критерієм успішності навчального процесу є складання незалежного кваліфікаційного іспиту. Така форма співпраці надає ЗВО додатковий потенціал для розвитку: використання елементів програми (курсів, методичних інновацій) в інших програмах ВНЗ; нові можливості для кар'єри та підвищення кваліфікації викладачів; використання клієнтської бази професійного співтовариства для рекрутингу на програму. Проект може бути високоприбутковим для ЗВО за умови наявності затребуваності на ринку праці даної професійної кваліфікації.

– На базі ЗВО можуть проводитися кваліфікаційні іспити. Хоча в більшості випадків ЗВО не може брати участь в адмініструванні таких іспитів, оскільки процедура вимагає залучення незалежних адміністраторів (прокторів), така форма співпраці надає можливість спостерігати і використовувати високоякісну екзаменаційну процедуру в інших програмах ЗВО.

– Найбільш вдосконаленою формою співпраці є інтеграція елементів кваліфікаційної програми професійного співтовариства в навчальний план ЗВО. Для цього потрібні аналіз і порівняння змісту кваліфікаційної програми і навчального плану ЗВО за спорідненою спеціальністю та проходження ЗВО акредитаційної процедури в професійному співтоваристві (необхідність перекладу навчального плану ЗВО і описів курсів англійською мовою, можливі аудити від професійного співтовариства). Головною метою такої форми співпраці є отримання ЗВО від професійного співтовариства права «виключення» (exemption) (тобто студенти відповідної програми ЗВО звільняються від необхідності повторного складання іспитів, їм зараховуються іспити, складені в ЗВО). При цьому студенти можуть навчатися і складати іспити рідною мовою. Така форма співпраці надає наступні переваги: якісне поліпшення навчального плану ЗВО; отримання студентом престижної професійної кваліфікації паралельно під час навчання у вищому навчальному закладі з відповідною фінансовою економією; зарахування дисциплін з акредитованої частини програми ВНЗ при продовженні навчання студента в іншому ЗВО (в т.ч. за кордоном); краще позиціонування ЗВО на освітньому ринку; краще позиціонування студента на ринку праці (в т.ч. за кордоном).

Таким чином, співробітництво з міжнародними професійними співтовариствами включає потужний потенціал для інноваційного розвитку вищого навчального закладу і нівелює розрив між якістю підготовки випускників і вимогами ринку праці щодо їх компетенцій.

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ ФЕРМЕРІВ

Голубєв Андрій

Нині світова мережа Інтернет виступає у ролі потужного альтернативного маркетингового інструмента для багатьох компаній. Ось лише кілька переваг застосування Інтернету в комерційній діяльності: допомагає швидше та ефективніше використовувати інформацію для просування і продажу продукції, дозволяє безпосередньо і за менших витрат взаємодіяти з клієнтами в ланцюзі постачання, сприяє виникненню нових і модернізації існуючих послуг, розвитку електронного бізнесу, а також поліпшенню освіти і навчання тощо. Названі переваги – це лише частина тих можливостей, які відкриваються перед бізнесовими структурами, що використовують Інтернет. Це стосується й аграрного бізнесу. Проникнення Інтернет–технологій в сільське господарство має допомогти сільськогосподарському сектору досягти відповідності світовим вимогам якості, урегульованості ринку сільськогосподарської продукції та підвищення ефективності аграрного виробництва. Це може змінити на краще аграрні ринки і відносини між окремими елементами ланцюга постачання та ринкової інфраструктури, а також привести до більш високого рівня насиченості ринку продукцією аграрного сектора та задоволення потреб споживачів.

Інтернет надає постійний доступ до ринків, розширює права і можливості фермерів вести переговори за вигіднішими цінами, налагоджувати стосунки в ланцюгу створення вартості. Крім того, Інтернет дозволяє підприємцям витрачати менше часу на маркетинг та просування своєї продукції, набагато легше розширювати клієнтську базу та тримати контакт з нею. Все це сприяло широкому впровадженню комп'ютерних технологій у діяльність фермерських господарств розвинених країн світу. Вже у 2000 р. майже чверть всіх ферм США використовували Інтернет у підприємницькій діяльності. Цей показник є аналогічним для багатьох інших розвинених країн світу. Використання Інтернету може здійснюватися у кількох напрямках, наприклад створення власного веб–сайту фермерського господарства. Використання інтернет–маркетингу дає змогу власникам веб–сайтів підвищити рівень упізнаності їхніх фермерських господарств. Альтернативою для власників господарств, котрі не можуть брати участь у онлайн-продажах за допомогою власних веб–сайтів, є можливість занести інформацію про ферму в інтернет–каталог виробників. Зазначені каталоги розподілені на різні категорії: платні та безкоштовні; за цільовими групами; за розміром господарства тощо. Такий досвід є корисним і актуальним для вітчизняних фермерів, оскільки демонструє можливості підвищення їх конкурентоздатності за рахунок застосування комп'ютерних технологій.

Водночас у вітчизняному аграрному секторі існують потенційні загрози для розвитку інтернет–маркетингу, в першу чергу, через низький рівень наявної інформаційної інфраструктури в сільській місцевості, низький рівень комп'ютерної грамотності фермерів і обізнаності про Інтернет тощо. Тому питання підвищення комп'ютерної грамотності фермерів набувають неабиякої актуальності.

Постає питання донести до фермерів можливі переваги застосування комп'ютерних технологій (зокрема Інтернету) у їхній діяльності. В першу чергу, це проведення маркетингових досліджень за допомогою Інтернету. У ринкових умовах ефективний план маркетингу починається з надійних маркетингових досліджень. Саме Інтернет є економічно вигідним та універсальним способом отримати будь–яку інформацію для розробки продукту, проведення конкурентного аналізу, ціноутворення, і для створення нових ідей. По–друге, підвищення ефективності просування виробленої продукції. Інтернет–пошукові системи

генерують значну кількість посилань та інформаційних ресурсів, що дозволяє фермеру підвищити шанси знайти нових клієнтів на свою продукцію і підтримувати зв'язки з вже існуючими клієнтами. Крім того, застосування комп'ютерних технологій сприяє зниженню операційних витрат і, відповідно, забезпечує більш високі доходи.

Таким чином, слід відзначити, що наразі в Україні фермери ще не мають належного рівня комп'ютерної грамотності, що б сприяло розвитку агропромислового комплексу. Важливо, аби вітчизняний фермер усвідомив, що нині комп'ютер для нього – такий же робочий інструмент, наприклад, як і комбайн. Сьогодні замало виростити продукцію, її ще потрібно вигідно реалізувати. Інтернет у такій ситуації значно полегшує і прискорює пошук партнерів і нових ринків збуту, а також закупівлю матеріально-технічних ресурсів, обмін досвідом з іншими виробниками тощо. Задля підвищення комп'ютерної грамотності фермерів доцільно:

- розробляти програми підтримки фермерських господарств;
- виділяти грошові кошти для інформатизації діяльності цих господарств;
- вести роз'яснювальну і заохочувальну роботи щодо використання ІТ у фермерських господарствах;
- проводити навчання керівників і членів фермерських господарств.

ГРАНТОВІ ПРОГРАМИ ЄС ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Гуляєва Людмила

В умовах дефіциту фінансових ресурсів вищі навчальні заклади України мають звернути особливу увагу на можливості залучення грантових коштів ЄС як на інструмент фінансової підтримки інновацій на ринку освітніх послуг, так і на шлях до розвитку навчального закладу, підвищення його конкурентоспроможності на ринку.

Серед таких інструментів – Модуль Жан Моне в рамках грантової програми ЄС «Еразмус+» – це коротка програма викладання (або курс) в галузі європейських студій у закладі вищої освіти з мінімальною тривалістю модулю – 40 академічних годин на один навчальний рік [Національний Еразмус+ офіс в Україні, <https://erasmusplus.org.ua/erasmus/zhan-mone/152-vykladannia-i-doslidzhennia/1838-vykladannia-i-doslidzhennia.html>]. Модулі можуть зосереджуватися на одній конкретній дисципліні в галузі європейських студій або ґрунтуватися на мультидисциплінарному підході. Модуль Жан Моне запроваджує та закріплює євроінтеграційну тематику у навчальних програмах, які до того лише обмежено включали питання, пов'язані з ЄС; доносять факти та знання про Європейський Союз до широкої аудиторії: учнів, студентів, інших зацікавлених громадян. Модуль Жан Моне повинен мати одну з таких форм: 1) загальні або вступні курси з питань Європейського Союзу; 2) спеціалізовані курси про події, основні тенденції та стан розвитку Європейського Союзу; 3) літні школи, інтенсивні курси, що супроводжуються визнанням здобутих знань.

Академія праці, соціальних відносин і туризму (АПСВТ) з 2016 р. успішно впроваджує проект «Фінансовий сектор Європейського союзу як рушій сталого розвитку: європейська інтеграція, реформи, перспективи мережевої економіки» за програмою ЄС «ЕРАЗМУС+» напряму «Модуль Жан Моне» [The EU financial sector as a driver for sustainable development: european integration, policy reform and networked economy perspectives, <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details-page/?nodeRef=workspace://SpacesStore/d21367ee-7a9a-4fb3-9a31-2c0d84eca551>], що має на меті підвищення поінформованості українського суспільства щодо розвитку фінансового сектора ЄС та його ролі у забезпеченні сталого розвитку регіону.

Тематика модуля обрана не випадково: в Україні зростає потреба підвищення фінансової грамотності громадян як спроможності у складних економічних, політичних, соціальних умовах забезпечити достойний рівень життя для себе та своїх близьких. Результати загальнонаціонального дослідження рівня фінансової грамотності, фінансової інклюзії та фінансового добробуту в Україні у 2018 р. засвідчили, що Україна відстає за рівнем фінансової грамотності від провідних країн світу (оцінка 11,6 з максимально можливих 21 бала), недостатня фінансова грамотність – однаково актуальна проблема усіх українців незалежно від віку, статі, регіону проживання; низький рівень користування фінансовими послугами та продуктами (40% населення за останні два роки не користувались жодними фінансовими послугами або продуктами); високий суспільний запит на підвищення фінансової грамотності [Стратегія фінансової грамотності: версія 1.0, <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96715983>]. Отже, потрібні знання та навички для прийняття фінансових рішень, адекватних тій складній ситуації, що спостерігається в Україні, причому як розуміння тенденцій розвитку української фінансової системи, так і специфіки функціонування фінансового сектора ЄС.

Цілями проекту АПСВТ є:

- Просування інноваційного погляду на фінансовий бізнес в ЄС як на стійкий сектор європейської економіки в українському суспільстві.
- Підвищення якості професійної підготовки в Україні та ЄС шляхом створення нового курсу з європейських студій «Фінансовий сектор ЄС як рушій сталого розвитку: європейська інтеграція, реформи, перспективи мережевої економіки» для студентів АПСВТ та широкого кола зацікавлених осіб. Набуття слухачами курсу актуальних знань про розвиток фінансового сектора ЄС, формування навичок цінних для їх академічного та професійної зростання, підвищення їх громадянської активності.
- Формування нового типу споживачів фінансових послуг, які вимагають від фінансових установ, високої якості послуг та соціально відповідальної поведінки;
- Сприяння науковим дослідженням та допомога у отриманні першого викладацького досвіду для молодих дослідників фінансового сектора ЄС.

Основним інноваційним продуктом проекту є навчальний курс з європейських студій «Фінансовий сектор Європейського Союзу як рушій сталого розвитку: європейська інтеграція, реформи, перспективи мережевої економіки» (2016–2019рр.), який викладається мультинаціональною командою з досвідчених дослідників з потужним викладацьким досвідом з 4 країн світу: Україна (Гуляєва Людмила, Ткаченко Яніна, Ковтонюк Катерина, Шемет Тетяна), Італія (Джільберто Марзано), Німеччина (Томас Буркхардт), Великобританія (Євгеній Козловський). Відповідно до вимог грантової програми навчальний курс викладався тричі: 2016/2017 н.р. (курс прослухав 171 слухач), 2017/2018н.р.(148 слухачів), 2018/2019н.р. (150 слухачів). Було розроблено два формати навчального курсу: 1) класичний формат для денної форми навчання (60 годин лекційних та семінарських занять); 2) інтенсив–курс для заочної форми навчання (24 години лекцій та практичних занять).

Структура курсу «Фінансовий сектор ЄС як рушій сталого розвитку...» передбачає 13 тем, які відображають сучасні тенденції розвитку фінансових ринків ЄС, проблем та успіхів їх функціонування, з максимальним акцентом на можливостях практичного застосування слухачами курсу отриманих знань та навичок у своєму житті:

- Сучасний фінансовий сектор ЄС: структура, модель управління і сучасні виклики;
- Роль фінансового сектора ЄС в забезпеченні сталого розвитку: сутність, передумови, проблеми та завдання;
- Огляд європейської системи фінансового нагляду та регулювання: реформи для збільшення відповідальності;
- Посилення інтеграційних процесів в Європейському фінансовому середовищі: об'єднання ринків капіталу, розвиток банківського союзу;
- Фінансові послуги для мережевої економіки: забезпечення інфраструктури, сталі процеси та європейська політика;
- Нові інструменти для фінансування сталого розвитку в ЄС;
- Пропозиція стійких фінансових продуктів в області проектного фінансування;
- Європейський ринок соціально–відповідальних інвестицій (SRI)
- Передова практика сталого розвитку в європейській банківській системі;
- Соціальне підприємництво, фінансування малого й середнього бізнесу, довгострокове фінансування в ЄС: потенціал фінансових інститутів;
- Використання ESG методики фінансовими установами ЄС;
- Краудфандинг як новий інструмент: можливості для сталого розвитку;

– Забезпечення сталого розвитку фінансового сектора України: сучасний стан та перспективи в контексті європейської інтеграції.

Варто зауважити, що курс розкриває не лише ті зміни та ініціативи, що відбуваються під дією реформування фінансового регулювання та нагляду в ЄС, а й ініціативи, продиктовані самими учасниками ринку: стрімкий розвиток краудфандингу завдяки електронним краудфандинг–платформам, розвиток ринків соціально–відповідальних інвестицій, проектного фінансування, поява сталих фінансових інструментів, міжнародні та європейські стандарти фінансового бізнесу. Передбачені практикуми для учасників освітніх програм проекту щодо заснування власних соціальних підприємств, проведення кампаній на краудфандингових платформах, фінансового планування життя тощо.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В КОНТЕКСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Івченко Юрій, Олійник Наталія, Мостович Ганна

Відомий американський політолог і педагог Дж. Патрік зазначає, для того щоб учнівська молодь була готова до виконання ролі активних громадян у конституційній демократії, вона повинна оволодіти правовими знаннями та отримати громадянські навички й цінності, необхідні для ефективної участі в громадянському суспільстві [Audigier F. *Concepts de base et competences cles de l'education a la citoyennete democratique, une deuxieme synthese*. Strasbourg: Conseil de Europe, DECS/GTT, 1999. 205 p.]. На переконання американців, демократія у суспільстві є не повністю досягнутою і тому виховання молоді є постійною метою. Цей підхід актуальний для будь-якої демократичної держави, а особливо для України, в якій ще не повністю сформовані демократичні інститути. Вчені М. Бренсон і С. Шехтер запропонували критерії підготовки відповідального громадянина, а саме повага до прав людини, до законів та добровільне їх виконання, гідність та турбота про загальне благо [Гражданское образование: содержание и активные методы обучения / под ред. Н. Воскресенской и С. Шехтера. Москва: Фонд «Сивитас», 2006. 24 с.; Branson M. *The Role of Civic Education. A Forthcoming Education Policy Task Force Position Paper from the Communitarian Network*. California: Center for Civic Education, 1998. 26 p.].

Слід зазначити, правова освіта та виховання є основним аспектом у підготовці молоді. А рівень правової освіченості – одна з провідних характеристик особистості й має певний зміст, наповнений конкретним історичним досвідом. Сьогодні правовою освітою та вихованням займаються багато інституцій (заклади освіти, телебачення, сім'я та інші). Особливе місце у цьому процесі відіграють громадські організації.

Дослідивши діяльність громадських організацій в Україні, можна зазначити, що багато громадських організацій відстоюють права громадян, наприклад: ГО «Територія Успіху», ДЕГО «Флора», Українська Гельсінська спілка з прав людини, Херсонська обласна організація Комітету виборців України, Центр громадської адвокатури, Громадський інформаційно-аналітичний Центр для молоді, Запорізька Обласна Молодіжна Організація Глухих «Наше щасливе життя», Громадська організація «Інсайт», Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна», Чернівецька обласна громадська організація «Захист», Громадська організація Маю Право, ДООГО «Правозащитный Союз «Допоможемо Дітям», Правозахисний центр «Поступ», Федерації профспілок України. Ми визначили основні напрями роботи таких організацій: поширення інформації про права людини та здійснення правової освіти (просвіти); надання правової допомоги громадянам; вдосконалення законодавства [Мережа активістів правозахисного руху, <http://hr-activists.net/organizations/gromadskii-informats-ino-anal-tichnii-tsentr-dlya-molod>].

У процесі дослідження ми з'ясували, що громадські організації здійснюють правову освіту за допомогою різних форм і методів роботи. В рамках інформаційно-просвітницької діяльності проводяться акції, круглі столи, семінари, тренінги, конференції, флешмоби, конкурси. Аналіз діяльності громадських організацій показав, що вони розробляють проекти де передбачаються заходи з правової освіти. В Енциклопедії соціальної сфери визначається поняття «проект» як «сукупність скоординованих дій із певними точками відліку та завершення з метою досягнення певних цілей із встановленими строками, витратами й параметрами виконання» [Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І.Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012, С. 504]. Завдяки діяльності в межах проектів відбувається пошук та концентрація відповідних ресурсів, залучаються до вирішення завдань різні

партнери. Проектна діяльність дає можливість громадянам проявити свою активність, усвідомити відповідальність за спільну справу.

На противагу більшості громадських організацій профспілкові об'єднання проводять заходи з правової освіти постійно. Діють створені профспілками навчальні, культурно–освітні заклади, дослідні та інші організації (Академії праці, соціальних відносин і туризму, навчально–методичні центри Дніпропетровської, Чернігівської областей та інш.). У бюджетах профспілок всіх рівнів передбачаються кошти на проведення профспілкового навчання [Рекомендації Науково–методичної ради ФПУ, <http://lider.fpsu.org.ua/profspilkova-osvita/91-rekomendatsiji-naukovo-metodichnoi-radi-fpu>].

Заслуговує на увагу просвітницька діяльність профспілкових організацій ЗВО І–ІІ. Створені ними методичні об'єднання голів профкомів вивчають та поширюють досвід щодо правової освіти студентської молоді, постійно організовуються для викладачів та студентів семінари, тренінги, науково–практичні конференції, соціальні проекти. Наприклад, 26 квітня 2018 р. проведена Всеукраїнська науково–практична конференція «Історія, сучасний стан та перспективи профспілкового руху у світі». Це проект здійснений спільно з Академією праці, соціальних відносин і туризму та дозволив залучити до співпраці представників багатьох профспілок України. На конференції профспілкові лідери, викладачі та студенти поділилися своїм досвідом щодо забезпечення правового захисту працівників та студентів, організації профспілкової освіти, представили дослідження з історії профспілок в Україні, Бельгії, Чехії, Німеччини, Японії та інших країн. За підсумками конференції був виданий збірник виступів [Історія, сучасний стан та перспективи профспілкового руху у світі: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково–практичної конференції, <https://www.socosvita.kiev.ua/node/2078>].

Таким чином, інформаційно–просвітницька діяльність є важливим засобом підвищення підготовки громадських (профспілкових) лідерів та студентської молоді, сприяє інформуванню і просвіті молоді щодо захисту прав людини, налагодженню співпраці між громадськими об'єднаннями, але потребує подальшого аналізу й вдосконалення.

ІНТЕРНЕТ–МАРКЕТОЛОГ: ТЕНДЕНЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Жук Оксана

Маркетологи України останні кілька років чекали, коли бюджети рекламодавців на інтернет–рекламу перевищать телебачення, і в 2018 це нарешті відбулося. Ключові інтернет–майданчики та продавці пропонують щороку все більше нових форматів і технологій. Не всі вони вистрілюють, але саме цифрове середовище працює за принципом «перевірйай та вчись», тому важливо відстежувати тенденції інтернет–маркетингу, а їх декілька:

- OLV (online video) продовжує зростання, при цьому все більш затребуваними стають короткі версії роликів і як результат – малобюджетне виробництво. Ми плавно входимо в епоху, коли писати і читати буде зовсім не обов'язково – все замінить відео і розпізнавання мови. Але це побачать, швидше за все, наші діти та онуки. А нам потрібно вчитися організовувати малобюджетні проекти.

- всі великі бренди експериментують з інтеграціями в кіберспорт. На наш погляд, у цього напрямку буде більше шансів залучити гроші рекламодавців, якщо будуть розроблені моделі інтеграцій в прив'язці до продажу, крім ключового зараз спонсорства. Кіберспортсмени, поза всяких сумнівів, – серед тих, хто заробляє або просто багато, або дуже багато. Зарплата гравця, крім призових, може досягати \$ 15 тисяч на місяць.

- з важливих трендів, які продовжать свій розвиток: data–driven marketing (маркетинг, заснований на даних). Якщо хочете підвищити свою вартість на ринку праці, сміливо пишіть цю фразу в резюме. Ваша потенційна зарплата відразу виросте на 20–30%.

- персоніфікація, мобільні додатки і голосове управління інтерфейсами – серед затребуваних напрямів, як і професія розробника додатків, UI– або UX–дизайнера і супермодна зараз професія продакт–оунера (product owner) в сфері веб– і мобільної розробки.

- великі компанії виділяють SMM в окремий напрямок з великими інвестиціями в спецпроекти і нативні інтеграції. SMM–менеджери в силу специфіки своєї роботи завжди на виду, і на наш погляд, їх зарплати завищені. При цьому рядові відеоблогери (не Селебреті) починають заробляти все більше.

- мабуть, найцікавіше для фахівців в області комунікацій – це розвиток ситуативного маркетингу і Influence marketing (просування через лідерів думок).

Основна інтрига полягає в тому, що кращі кейси ситуативного маркетингу були придумані і реалізовані зі сторони клієнтів, без залучення агентств, через їх короткі терміни реалізації: «Виборча президентська кампанія – 2019» є відмінним прикладом швидкої реакції.

І тому зараз великі компанії знаходяться перед дилемою: піднімати креативний напрям in–house або продовжувати працювати з агентствами. Цей тренд прийшов з IT–індустрії, де велика частина проектів реалізується in–house через специфіку розробки IT–продуктів, яка переноситься в digital–маркетинг.

Автоматизація маркетингу – це вже давно загальне місце, нарівні з автоматизацією і діджиталізацією бізнесу. І можна припустити, що це призведе до скорочення кількості співробітників відділів маркетингу. Питання: кого скоротять? Швидше за все, першими будуть аналітики і керівники середньої ланки. Також починається рух в сторону плоских оргструктур. Через кілька років саме такі організаційні структури будуть переважати на ринку.

Також оптимізація торкнеться і багато технічних аспектів в області адаптації та розробки креативу. Наприклад, зараз ресайз (зміна розмірів) і адаптацію банерної або відеореклами під різні платформи роблять цілі дизайн-студії. Автоматизація цього процесу допоможе істотно заощадити час і гроші рекламодавців.

У новому цифровому світі звичних нам всім професійних якостей буде вже недостатньо. Для швидкого кар'єрного росту потрібно буде розвивати насамперед soft skills («м'які» навички).

Світовий економічний форум опублікував звіт про професійний світ майбутнього, який пророкує те, що технології змінять наші робочі місця. Згідно з цим звітом, навик комплексного вирішення проблем стане найціннішим, яким зможе похвалитися здобувач. Тому важливо розвивати навички критичного мислення. Потрібно вчитися ставити незручні запитання: «І що далі?», «А куди ми хочемо прийти?», «Що буде, якщо ми зробимо інакше?». Це непросто, але тільки такий підхід зможе привести до правильного результату.

Крім критичного, потрібно розвивати і системне мислення. Як казав Ейнштейн: «Неможливо вирішити проблему на тому ж рівні мислення, на якому вона виникла. Потрібно стати вище цієї проблеми, піднявшись на наступний рівень». Це і є системне мислення, яке є основою вирішення комплексних завдань.

В ситуації, коли обсяги нової інформації перевищують здатності людини її осмислити, важливою буде швидкість, з якою запускаються проекти, і здатність команд швидко вчитися на помилках, вносити коригування та йти далі.

Тема помилок в професійному середовищі часто буває табу: як правило, в професійних співтовариствах про помилки говорити не прийнято. Маркетологи розповідають тільки про вдалі кейси та про нагороди. Якщо подивитися на всі конференції та професійні премії, то перед нами постане безхмарний шлях безперервного успіху. Та по факту ці історії – поодинокі випадки на основі безлічі невдалих проектів. Величезна частина кожного успіху, яка залишається невидимою і невизнаною, – це досвід помилок. І в ситуації постійних змін це найцінніша частина. Чим більше разів щось пробують, помиляються, відкидають, тим з більшою ймовірністю можна знайти те, що буде працювати.

Куди ж далі рухатися? Останнім часом все частіше обговорюються горизонтальні кар'єри: маркетологам важливо отримувати більше навичок в суміжних галузях, ніж рости вгору по кар'єрних сходах. Чим більше унікальних навичок є у фахівця, тим вище його вартість на ринку праці. Тому, чим більш різноманітні завдання вирішує співробітник, тим більшою є гарантія знайти високооплачувану роботу.

Можна стверджувати, що зараз буде черговий пік затребуваності фахівців з інтернет-маркетингу більш широкого профілю. В ситуації обмежених ресурсів і оптимізації, в якій зараз знаходиться більшість компаній, наявність широкого спектру навичок у спеціаліста з маркетингу стає їхньою конкурентною перевагою.

Вищим навчальним закладам вже сьогодні треба передбачати та створювати самостійно актуальні спеціальності майбутнього з врахуванням тенденцій.

ІНСТИТУТ ГОСТЬОВИХ ЛЕКТОРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Журавель Ярослав

Сучасний студент є дуже вимогливим до навчального процесу, тому заклади вищої освіти перебувають у постійному пошуку різноманітних форм і способів подачі навчальної інформації. Одним із дієвих варіантів зацікавлення студента корисною навчальною інформацією є інститут гостьових лекторів. Гостьовий лектор – це учасник навчального процесу з числа науково–педагогічних працівників, учених, провідних фахівців, який короткотерміново залучається до ведення лекційних занять, тренінгів, майстер–класів та ін.

Для молоді зустрічі з гостьовими лекторами є можливістю: обмінятися думками з провідними фахівцями щодо питань заявленої теми навчальної дисципліни; в окремих випадках, виявити і подолати свій страх або невпевненість шляхом активного задавання питань чи висловлення свого бачення явища, яке входить до предмету спілкування з гостьовим лектором; перейняти досвід майстерної подачі інформації до слухача, а також оцінити зовнішній вигляд гостьового лектора; активність окремих студентів під час заняття може слугувати можливістю працевлаштування, залучення до політичної чи громадської діяльності, запрошення лектором на цікаву базу практики та ін.

Досвід проведення гостьових лекцій показує, що студентам цікаво і корисно на гостьових навчальних заняттях спілкуватися з відомими науковцями, політиками, керівниками юридичних компаній та іншими провідними фахівцями–практиками. Особлива цінність даних лекцій – це отримання студентами практичних знань, вмінь і навичок зі свого фаху. Як приклад можна навести зустріч студентів юридичного факультету Академії праці, соціальних відносин і туризму з народним депутатом України Н.В. Веселовою, яка під час лекційного заняття з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» представила новели законопроекту № 6677 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування», співавтором якого виступає вона. Представивши свій законопроект, лектор навела на життєвих прикладах аргументи необхідності його прийняття, а також описала ті проблемні питання, які зможуть вирішитися з його реалізацією.

Законодавство України про освіту не визначає правові основи організації та проведення зустрічей студентів з гостьовими лекторами. У зв'язку з цим окремі заклади освіти змушені самостійно регулювати ці відносини. Так, Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи» прийняв Положення про організацію та проведення гостьових лекцій, яким визначаються умови і порядок проведення таких лекцій, вимоги та оцінка якості гостьових лекторів, фінансування і оплата їх послуг, звітність та інформаційний супровід [Положення про організацію та проведення гостьових лекцій, затверджене Державним вищим навчальним закладом «Університет банківської справи» від 13.11.2018 р., <http://ubs.edu.ua/images/2017/PDF/PolozhGostLektsiy.pdf>]. Інші навчальні заклади фрагментарно згадують інститут гостьових лекторів в різних положеннях: про організацію освітнього процесу (Академія праці, соціальних відносин і туризму) [Положення про організацію освітнього процесу Академії праці, соціальних відносин і туризму, затверджене Вченою радою Академії від 20 квітня 2017 року, info.socosvita.kiev.ua.]; про критерії, правила і процедури оцінювання навчально–методичної, наукової та організаційно–адміністративної роботи науково–педагогічних працівників (Національний університет «Києво–Могилянська академія») [Положення про критерії, правила і процедури оцінювання навчально–методичної, наукової та організаційно–адміністративної роботи науково–педагогічних працівників // https://www.ukma.edu.ua/index.php/science/gradschool/plans/cat_view/1-dokumenty-

[naukma/12–normatyvna–baza–naukma/6–systema–zabezpechennia–iakosti–osvitnoi–diialnosti–ta–iakosti–vyshchoi–osvity/71–normatyvni–dokumenty?start=5\]](#) тощо.

Проаналізувавши ці положення, можна дійти до висновку, що різні навчальні заклади по-різному регулюють правовідносини щодо організації та проведення гостьових лекцій і досі не існує єдиного підходу до їх бачення. З одного боку – академічна самостійність закладів вищої освіти наштовхує на думку про те, що не варто зарегульовувати ті суспільні відносини, які можуть бути вирішені самостійно навчальним закладом. З іншого боку – інститут гостьових лекторів дедалі набуває все більшої популярності в освітньому процесі і напевне потребує адекватного реагування з боку МОН України в контексті визначення основних принципів та засад гостьових лекцій. Другий варіант видається більш прийнятним в силу того, що ми отримаємо компетентний підхід до вирішення наступних питань:

- ким організовується підготовка гостьової лекції;
- які етапи підготовки гостьової лекції є обов'язковими;
- хто з адміністрації навчального закладу чи його професорсько-викладацького складу має бути присутнім на гостьовій лекції;
- чи можуть бути присутні на гостьовій лекції інші студенти (для яких не передбачена розкладом така зустріч);
- яким критеріям повинні відповідати особи, що залучаються в освітній процес у якості гостьових лекторів;
- як має вирішуватися питання фінансування послуг гостьових лекторів;
- чи повинен складатися звіт про проведення гостьової лекції (якщо повинен, то ким він складається);
- чи варто проводити серед студентів анкетування для визначення ефективності гостьової лекції і тощо.

Отримавши відповідь на зазначені та інші питання організації і проведення гостьових лекцій, ми матимемо виразніше розуміння інституту гостьових лекторів і проводитимемо гостьові лекції на вищому рівні..

РОЗРОБКА МОДЕЛІ НАВЧАННЯ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ: ЕТАПНА РЕФЛЕКСІЯ

Карагодіна Олена, Байдарова Ольга

Питання професійної підготовки фахівців соціальної роботи (СР), або «соціальної сфери» не втрачає актуальності впродовж усього періоду існування цієї професії в Україні [Semigina T., Boyko O. Social work education in post-socialist and post-modern era: case of Ukraine // Global social work education—crossing borders blurring boundaries [Eds. C. Noble, H. Strauss, B. Littlechild]. Sydney: Sydney University Press, 2014. P. 257–269; Тимошенко Н. Є. Етапи професійного зростання соціальних працівників в системі неперервної освіти // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. 2014. № 4. С. 155–164]. Очевидно, що відносно низькі темпи професіоналізації СР сумірні повільності процесів лібералізації суспільних відносин таї реформування соціальних інститутів. Попри доступність закордонних моделей практики і освітньої підготовки в соціальній роботі, численні «обміни досвідом» на рівні топ-менеджменту, підвищення кваліфікації викладачів і фахівців-практиків професія за чверть століття не позбулася наслідків впливу радянської системи соціального забезпечення, що на початках сприяв конкретизації її дещо розмитих цілей. Освітнє забезпечення професійної діяльності є доволі показовим: на початку 2000–х кафедри соціальної роботи відкрились у десятках українських вишів, але вже в першій половині 2010–х вони стикнулися з проблемою заповнення своїх ліцензійних обсягів. Прикметно, що накопичення соціальних викликів (збільшення частки населення за межею бідності та рівня безробіття, поширення соціально небезпечних хвороб, постаріння населення, військовий конфлікт на Сході країни тощо) не призвело до підвищення попиту на вищу освіту з соціальної роботи – імовірно, тут дається взнаки низький соціальний престиж професії як такої і, водночас, розвиток сектору парапрофесійної допомоги [Семигіна Т.В. Сучасна соціальна робота: чи виправдане стирання меж? // Перспективи розвитку соціальної педагогіки в Україні: Матеріали круглого столу (24 травня 2018 року, Київ) / за ред. О.В. Чуйко. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка. 2018. С. 84–89; Глазунов С.В., Мізіна К. Волонтерська діяльність в Україні та її вплив на вирішення актуальних соціальних проблем // Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (28 квітня 2016 року, Дніпро) / за ред. О.О. Осетрової. Дніпро: ДНУ. 2016. С. 39–43]. Відтак, розвиток професійних компетентностей «польових гравців» СР набуває особливої значущості й здається перспективнішим з точки зору мотивації і надавачів, і отримувачів освітніх послуг.

Працюючи в сфері захисту прав дітей, беручи до уваги зміни українського законодавства і поточні реформи системи забезпечення прав дітей, в рамках дослідницького проекту МГО «Міжнародний центр розвитку і лідерства» зроблено спробу побудувати модель формування базових компетентностей фахівців, які працюють в цій системі [Байдарова О., Карагодіна О., Кликова П. Як побудувати дієву модель професійних компетентностей фахівців сфери захисту прав та інтересів дітей в Україні? // Вісник АПСВТ. 2019. № 1. С. 42–59]. В ході проекту проаналізовано кращі закордонні практики навчання захисту прав дітей, розроблено процедуру напрацювання змісту компетентностей, методом обговорення в групах експертів сформульовано перелік комплексних компетентностей і відповідних їм компетенцій (знань та вмінь), проведено опитування кількісно достатньої групи (>1000 осіб) фахівців сфери захисту прав дітей, за допомогою якого підтверджено відповідність сформульованих компетентностей потребам працівників основних інституційних суб'єктів захисту прав дітей – Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і Служб у справах дітей. Наразі постають питання організаційного і ресурсного забезпечення навчання: Чи вдасться подолати міжгалузеві бар'єри і забезпечити підґрунтя справжній міждисциплінарній взаємодії? Як довести нагальність потреби в такому

навчанні до керівників інституцій? Де знайти кошти на проведення навчання? Хто виступатиме викладачами і як забезпечити їм належний рівень підготовки? Як організувати навчальний процес, моніторинг і оцінювання якості впровадження освітньої програми? Попри складність поставлених завдань, проект бачиться авторам перспективним: супервізія представниками міжнародної фахової спільноти та використання методології дослідження в дії [Burns A. (2015) *Action research* // *The Cambridge Guide to Research in Language Teaching and Learning* [Eds. J. D. Brown, C. Coombe]. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. P. 99–104] дозволяють мінімізувати ризики постанови нереалістичних цілей і розпорошення ресурсів. Однак, процедури проекту не позбавлені певних недоліків: на етапі розробки компетентностей група експертів не мала належної гомогенності за ознаками «представництво різних інституційних суб'єктів сфери захисту прав та інтересів дітей» і «представництво різних регіонів України»; у вибірці респондентів бракує представників недержавних організацій. Ці обмеження мають бути враховані на етапах апробації навчальної моделі.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Коваленко Сергій

Реалії інформаційного суспільства все активніше входять в суспільне буття України. Як свідчать нові дослідження, Україна в останні роки здійснила якісний прорив у застосування новітніх мережевих інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності. Інформація і знання дійсно стали потужним економічним ресурсом, суттєво зросла мобільність інформаційних, фінансових та трудових ресурсів, зріс рівень глобалізації, відбуваються суттєві та досить динамічні зміни як в структурі економіки так і в структурі ринку праці. Ці процеси породжують нові виклики до сфери освіти, яка має гнучко, динамічно та адекватно реагувати на суспільні трансформації шляхом продукування нових освітніх продуктів, технологій навчання та організації освітнього процесу. Загальновизнано, що освіта є одним з найважливіших соціальних явищ та запорукою розвитку суспільства і держави. Саме тому є незаперечною необхідність державного регулювання освіти.

У сфері вищої освіти основні цілі державного регулювання визначені у ст. 3 Закону України «Про вищу освіту». Зокрема це сприяння сталому розвитку суспільства, міжнародній інтеграції України у Європейській простір, забезпечення стійкого соціально–економічного розвитку держави, підвищення якості вищої освіти. Інструменти державного регулювання вищої освіти, передбачені законодавством України, можна розділити на два блоки: 1) стандарти освітньої діяльності та вищої освіти; 2) інструменти регулювання ринку вищої освіти (ліцензування, квотування, державна підтримка у вигляді цільового державного замовлення, цільових пільгових кредитів, податкових пільг). Доцільність державного регулювання на рівні стандартів не викликає жодних сумнівів, чого не можна сказати про чинні інструменти регулювання ринку освітніх послуг. Перш за все необхідно забезпечити реальну рівність умов функціонування закладів вищої освіти усіх форм власності, якщо їх діяльність відповідає стандартам.

Окрему увагу слід звернути на інструмент квотування. У термінах постанови КМУ від 30.12.2015 р. №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» квотами є ліцензійні (максимальні) обсяги підготовки фахівців, які встановлюються для кожної спеціальності та кожного рівня вищої освіти. Зазвичай в економіці квотування використовується в зовнішньоекономічній діяльності для обмеження імпорту з метою захисту внутрішнього ринку, або для регулювання на монопольному ринку з метою запобігання неконтрольованому зростанню цін. Наразі вітчизняний ринок освітніх послуг у сфері вищої освіти є досить конкурентним і жодним чином не має відношення до імпорту. Тоді природньо виникає запитання – яка мета квотування на ринку освітніх послуг? У чинному законодавстві така мета не зазначена, а за версією чиновників метою є забезпечення якості освітніх послуг. Відповідно до Ліцензійних умов критеріями для визначення ліцензійних обсягів є кількісні та якісні показники навчальних площ і науково–педагогічного персоналу. Причому, при ліцензуванні вимагається наявність у ліцензіата навчальних площ за нормативом 2,4 кв. м. на кожного здобувача вищої освіти відповідно до ліцензійних обсягів на увесь термін навчання. З точки зору бізнесу ця вимога абсурдна. Не має економічного сенсу тримати чи орендувати площі, які можуть бути повністю задіяні тільки через кілька років. Крім того сучасний ринок нерухомості як і ринок праці в Україні є достатньо насиченим пропозиціями, що дає можливість без зайвих труднощів залучити необхідний ресурс. Також слід зазначити, що процедури встановлення ліцензійних обсягів, їх

зменшення, збільшення, відмови потребують досить непростого адміністрування як з боку ліцензіата так і з боку органа ліцензування. З практики застосування квотування на ринку освітніх послуг можна зробити висновки, що ліцензійні обсяги переважно встановлюються суб'єктивно, приводять до необґрунтованих затрат ресурсів (зокрема державних), є джерелом корупції і, звичайно, не досягає мети забезпечення якості освіти. Вибірковий огляд міжнародного досвіду державного регулювання ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти також переконує у недоцільності квотування через ліцензійні обсяги. Так у ліцензіях Московського державного університету імені М.В.Ломоносова [<https://www.msu.ru/study/lic/lic2015.pdf>], Казахського університету міжнародних відносин і світових мов імені Абилай хана [<http://www.ablaikhan.kz/ru/about-us/our-university/accreditation.html>] немає ніяких вказівок про ліцензійні обсяги, а в ліцензії Білоруського державного університету [<https://www.bsu.by/Cache/Page/188783.pdf>] зазначено лише граничну чисельність здобувачів вищої освіти за формами навчання. Що стосується європейських чи американських університетів, то на їхніх сайтах наявна інформація про акредитацію, рейтинги та стратегію розвитку, а про ліцензії, як і про ліцензійні обсяги, жодної інформації не вдалось знайти. Очевидно лише в Україні у вигляді ліцензійних обсягів зберігся атавізм командної економіки, коли закладам вищої освіти централізовано встановлювались плани набору студентів на кожну спеціальність. Але ж Україна давно перейшла до ринкової економіки!

На основі вищевикладеного можна сформулювати такі пропозиції: 1) скасувати квотування у сфері вищої освіти та дозволити закладам вищої освіти самостійно визначати обсяги здобувачів вищої освіти за спеціальностями, формами навчання, освітніми рівнями з дотриманням санітарних, технологічних та кадрових вимог; 2) вилучити поняття ліцензований обсяг у сфері вищої освіти з нормативних документів. Прогнозовані очікувані наслідки: заклади освіти зможуть оперативніше реагувати на запити ринку праці; 3) економія ресурсів; 4) зменшення джерел корупційних дій.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ СФЕРІ

Коновалова Олена

Формування мотиваційної готовності до професійної реалізації в обраній сфері є однією з головних проблем, з якою зустрічається вища школа. Актуальність її вирішення зумовлена оновленням змісту навчання, постановою завдань формування в студентів прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції, здійснення в єдності ідейно – політичного, трудового, морального виховання. Ми помічаємо формування протиріччя між необхідністю здійснити студентами навчальну діяльність у повному обсязі та відсутності в них внутрішньої потреби до навчання.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що на сьогоднішній день існує велика кількість поглядів щодо сутності формування мотивації. Серед фундаментальних праць з психології мотивації ми базуємося на доробках Б. Ананьєва, Г. Балла, Л. Божович, В. Вілюнаса, Є. Головахи, В. Давидова, Е. Зеєра, Є. Ільїна, Є. Клімова, О. Леонтьєва, Б. Ломова, С. Максименка, А. Маркової, В. Роменця, С. Рубінштейна, В. Шадрикова, П. Якобсона, Т. Яценката ін.

Проблема формування мотивації одна з найважливіших умов успішності у досягненні результатів. Мотиваційний компонент приховує в собі великі можливості. Як свідчать дослідження психологів, мотиваційна сфера більш динамічна, ніж пізнавальна та інтелектуальна. Для формування позитивної мотивації щодо опанування навчальною діяльністю студент повинен стати її суб'єктом: виявляти вільну пізнавальну активність, інтелектуальну ініціативу і самостійність у прийнятті рішень щодо вибору шляхів і змісту самоосвіти, збагачувати свій внутрішній світ, бути відкритим новому досвіду, орієнтуватися на своє майбутнє, будувати особистісну перспективу, розвивати рефлексивні процеси: самооцінку, самокритичність, виховувати в собі потребу втілювати в життя власні плани, реалізовувати потенційні можливості [Галєян І. М. *Психодіагностика*: Київ: Академвидав, 2009. 464 с.].

Загалом мотивацію розглядають у вигляді процесу втручання і як першопричину зародження будь-якої мети або спрямованості особистості. Дослідники звертають увагу й на те, що мотиваційні стани специфічні для певних потягів і потреб. Вони виникають як наслідок взаємодії певних змінних, до яких можна віднести інтенсивність потягів або потреб, очікування особистості, спонукальну цінність мети, доступність відповідних реакцій та суперечливі мотиви [Галєян І. М. *Психодіагностика*: Київ: Академвидав, 2009. С. 265].

Мотиваційна готовність до професійної діяльності визначається як система професійних знань, умінь та навичок фахівця, яка є визначальною умовою його успішної професійної адаптації, подальшого професійного самовдосконалення та безперервності підвищення кваліфікації [Гура О. І. *Особливості професійної діяльності педагога у вищому навчальному закладі // Наука і сучасність*. 2004. Т. 46. С. 39].

Наприклад, О. Гребенюк веде мову про такі рівні сформованості мотиваційної готовності до навчально-трудоваї діяльності: 1) мотивація до навчальної та трудоваї діяльності на низькому рівні; 2) підкріплення позитивної мотивації до діяльності має ситуативний характер; 3) характеризується чіткою мотиваційною спрямованістю на професійний розвиток та стійкість пізнавальних мотивів; 4) характеризується глибоким усвідомленням мотивів вибору професії та загальною цілеспрямованістю [Карамушка Л. М. *Психологія освітнього менеджменту*. Київ: Либідь, 2004. С. 124].

Професійна мотиваційна спрямованість особистості передбачає позитивне ставлення до професії, інтерес до її складових, бажання вдосконалювати свою підготовку. Також формується розуміння і внутрішнє прийняття цілей та завдань професійної діяльності. Все вищезазначене виступає показником сформованості професійної мотивації, характеризується стійкістю, або нестійкістю, домінуванням особистісних або суспільно значимих мотивів, близькою або далекою перспективою.

Для формування позитивної мотивації щодо опанування професійною діяльністю студент повинен стати її суб'єктом: виявляти вільну пізнавальну активність, інтелектуальну ініціативу і самостійність у прийнятті рішень щодо вибору шляхів і змісту самоосвіти, збагачувати свій внутрішній світ, бути відкритим новому досвіду, орієнтуватися на своє майбутнє, будувати особистісну перспективу, розвивати рефлексивні процеси: самооцінку, самокритичність, виховувати в собі потребу втілювати в життя власні плани, реалізовувати потенційні можливості.

Мотиваційні технології покликані сприяти швидкому включенню студентів у професійну навчально–пізнавальну й навчально–виробничу діяльність без тривалого «вживання» в роботу, підтримувати діяльність на необхідному рівні активності. Мотивація навчання, являючи собою особливий вид мотивації, характеризується складною структурою, однією з форм якої є структура внутрішньої (орієнтованої на процес і результат) і зовнішньої мотивації. Суттєвими є такі характеристики мотивації навчання, як її стійкість, зв'язок з рівнем інтелектуального розвитку і характером навчальної діяльності.

Поліпшення передусім якості викладання, майстерності викладача, майстра виробничого навчання, вдосконалення методів і прийомів роботи, спрямованих на підвищення інтересу до предмета, розвиток мотиваційної сфери, стимулювання пізнавальної активності учнів, уміння практично застосовувати набуті знання – ось цей нешвидкий, але надійний шлях активізації пізнавальної діяльності студентів [Гура О.І. Особливості професійної діяльності педагога у вищому навчальному закладі // Наука і сучасність. 2004. Т. 46. С. 38–48].

Загалом викладачі сучасних ЗВО надають великого значення формуванню мотиваційної готовності студентів до навчальної діяльності. Розуміють її як сукупність мотивів, що визначають позитивне ставлення особистості до обраної спеціальності та навчання загалом. Спрямовують навчальну й виховну роботу саме на формування у студентів бажання оволодіти майбутньою спеціальністю та реалізуватись у обраній професійній площині.

Отже, мотиваційна готовність до навчальної діяльності, являючи собою особливий вид мотивації, характеризується складною структурою, однією з форм якої є структура внутрішньої (орієнтованої на процес і результат) і зовнішньої мотивації. Суттєвими є такі характеристики мотиваційної готовності до навчальної діяльності як її стійкість, зв'язок з рівнем інтелектуального розвитку і характером навчальної діяльності.

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Корчинська Олена

Основним рушієм економічного розвитку країни були і залишаються люди – компетентні і кваліфіковані, конструктивні і конкурентоспроможні. Саме такі спеціалісти і створюють людський потенціал, у розвитку якого ключову і, головне, безперервно зростаючу роль відіграє освіта. Звісно – освіта сучасна, що відповідає найкращим світовим стандартам якості.

Нині освіта – це один із видів економічної діяльності, результати якої ураховуються у ВВП і ВДВ країни. Починаючи із 2001 р., в Україні вартість освітніх послуг як результату діяльності закладів освіти включається до складу вартості усіх товарів і послуг, а додана вартість, вироблена за видом економічної діяльності «Освіта», – до валового внутрішнього продукту (ВВП) і валової доданої вартості (ВДВ) країни. За даними Державної служби статистики України частка валової доданої вартості за цим видом у ВДВ в Україні у 2010 р. склала 5,6%; 2013 р. – 6,1%; 2017 р. – 5,1%. У вартісному вираженні це становило 129,1 млрд грн у 2017 році. Отже, результати економічної діяльності закладів освіти займають помітне місце в економіці країни.

Особливістю економічних відносин у сфері освіти України є те, що згідно з Конституцією України (стаття 53) держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно–технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно–технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Це зобов'язує державу виділяти із державного та місцевих бюджетів відповідні кошти на оплату вироблених державними і комунальними закладами освітніх послуг. Структура видатків Зведеного бюджету України на освіту за освітніми рівнями в 2000–2017 рр. усереднено характеризується такими показниками: дошкільна освіта – 13,7 %, загальна середня – 42,3 %, професійно–технічна – 4,8 %, вища – 28,2 %. Розподіл видатків на освіту у ці ж роки за видами бюджетів виглядає так: 28,2 % – державний бюджет, 71,8 % – місцеві бюджети. Процеси бюджетної децентралізації, розпочаті у 2015 р., мають визначені тренди на зменшення питомої ваги видатків на освіту у державному бюджеті України і відповідне збільшення її у видатках місцевих бюджетів за усіма освітніми рівнями.

Ринок освітніх послуг, як і будь–який інший ринок, характеризується певною кон'юктурою, що відображає найважливіші ознаки, риси, показники, які характеризують поточний і перспективний стан ринку, відображає економічну ситуацію, яка складається на ньому, характеризується рівнями попиту, пропозиції, динаміки цін тощо.

Головними суб'єктами, що формують попит на освітні послуги, виступають здобувачі освіти, або їх батьки чи особи, які їх замінюють. Протягом 1990–2017 рр. кількість здобувачів освіти постійно зменшувалась. Так, кількість дітей у дошкільних закладах України становила у 2017 р. 1,3 млн, або на 1,1 млн менше, ніж у 1990 р., тобто відбулося зменшення майже на половину (46 %). Найбільше скорочення чисельності учнів відбулося у професійно–технічній освіті – з 643 тис. учнів у 1990 р. до 269 тис. – у 2017р., тобто більше ніж на половину (58 %); у середній освіті кількість учнів також значно скоротилася (45%) з 7,1 млн. у 1990 до 3,9 млн. у 2017 р. Основною причиною зменшення кількості є падіння народжуваності у попередні роки, зокрема 1990–ті. За цей же період кількість студентів у вищих навчальних закладах І–ІІ

рівня акредитації зменшилася на 548 тис. осіб (більше ніж у три рази), у той час як у вищих навчальних закладах III–IV рівня акредитації – кількість студентів збільшилася на 448 тис. і становила 1330 тис. осіб.

Відповідно, кількість студентів на 10 тис. населення становила 363 особи, або 3,63 % від населення України. Цей показник знаходиться на рівні розвинених країн світу. Так, у США кількість студентів становить 3,7 % населення країни, у Франції – 3,9, Німеччині – 3,2, Японії – 2,8.

За даний період часу відбуло значне зростання осіб, які бажають отримати науковий ступень. Так, кількість аспірантів збільшилася на 12,6 тис. осіб (або майже у два рази), докторантів – на 1,3 тис. осіб (або майже у 3,5 рази).

Слід указати на вражаюче слабкий взаємозв'язок між високими кількісними показниками масштабів освітньої діяльності в Україні та низькими значеннями її валового національного продукту (ВНП) на душу населення, який у 2017 р. в Україні був у рази меншим, ніж у розвинених країнах світу. Однією із основних причин слабого взаємозв'язку, на думку експертів, є низька якість освітніх послуг, які надають українські заклади освіти, про що, зокрема, свідчать дані Всесвітнього опитування, проведеного американським Інститутом Геллапа. Згідно з даними опитування в Україні лише 49 % задоволені якістю освіти, водночас у Фінляндії цей показник дорівнює 81 %, Канаді – 73 %, США – 68 %, Німеччині і Франції – 66 % і, Сполученому Королівстві – 65 %, Польщі – 59 %.

Другими за важливістю суб'єктами економічних відносин у сфері освіти, які формують пропозицію освітніх послуг, є заклади освіти. Кількість дошкільних навчальних закладів в Україні у 2017 р. порівняно з 1990 р. зменшилась майже на 40 % і становила 14,9 тис.. Кількість дітей у таких закладах у розрахунку на 100 місць зросла зі 107 у 1990 р. до 112 у 2014 р. Наведені дані свідчать про наявність проблем у реалізації конституційного права громадян України на доступну дошкільну освіту. Кількість загальноосвітніх навчальних закладів у 2017 р. зменшилась у порівнянні з 1990 р. на 5,6 тис або на 25 %. При зменшенні кількості учнів за цей же період майже на 40 % можна констатувати той факт, що доступність загальної середньої освіти в Україні в основному задовільна. Відбулося скорочення кількості й професійно–технічних навчальних закладів – на 39%, з 1246 у 1990 р. до 756 – у 2017 р.

Водночас кількість ЗВО III–IV рівнів акредитації за вказаний період зросла майже удвічі; організацій, що мають аспірантуру, – в 1,6 рази, а докторантуру – утричі. На всіх рівнях освіти домінують заклади освіти державної і комунальної форм власності, які економічну діяльність здійснюють як бюджетні установи.. Зважаючи на незадоволений попит на дошкільну освіту, а також на незадоволення громадян країни якістю середньої освіти, можна зробити висновок, що кількість і питома вага приватних навчальних закладів, перш за все у дошкільній та загальній освіті, в Україні в умовах ринкової економіки не відповідає потребам населення.

Кількість працівників освіти з–поміж зайнятого населення України займає одне із провідних місць серед видів економічної діяльності – близько 9 %. Це перевищує показники як у цілому по країнах ЄС, так і окремих країн, зокрема Німеччини, Італії, Польщі. Разом з тим показники зайнятості молоді в освіті у є одним із найнижчих серед усіх видів економічної діяльності – 23,9 % проти 32,0 % у цілому по Україні та проти 32,5 % у промисловості. Натомість показник кількості працюючих пенсіонерів в освіті (у відсотках до облікової кількості штатних працівників) є одним із найвищих серед видів економічної діяльності – 21,9 % проти 17,2 % у цілому по країні, 17,0 % у промисловості.

Одна з причин, що обумовлює таку ситуацію пов'язана із достатньо низьким рівнем заробітної плати у сфері освіти. Так, середньомісячна заробітна плата штатних працівників

освіти України є нижчою за середню за видами і підвидами економічної діяльності і за розмірами поступається більшості з них. Водночас у розвинутих країнах середня зарплата освітян перевищує середню заробітну плату за видами економічної діяльності.

Отже, нині освіта, як один із видів економічної діяльності, є невід'ємною складовою ринкової економіки України. Водночас економічний стан освіти в Україні характеризується суттєвою незбалансованістю. Ключовою проблемою економічних відносин у сфері освіти України є невідповідність діючого економічного механізму засадам ринкової економіки. Як і за часів планової радянської економіки, державні кошти на освіту виділяються на «утримання державних і комунальних навчальних закладів», а не на оплату вироблених і наданих закладами освіти конкретних видів освітніх послуг з урахуванням їх якості. Перш за все, такий механізм фінансування освітньої діяльності обмежує громадянам України можливість здобувати освіту за державні кошти за своїм вибором у навчальних закладах незалежно від місця їх розташування та форм власності і, отже, позбавляє можливості впровадити принцип «гроші ходять за здобувачем освіти». Крім того, діючий механізм фінансування освіти не дає змоги впровадити такий інструмент підвищення ефективності економічної діяльності, як конкуренція між закладами освіти, у результаті якої заклад освіти як суб'єкт господарювання може отримати додаткові кошти за більш якісні результати своєї освітньої діяльності.

Отже, ринок освітніх послуг потребує удосконалення нормативно–правового регулювання, розроблення довгострокових перспектив і пріоритетних напрямів розвитку освіти, середньострокових стратегій і цільових програм розвитку за рівнями освіти як у цілому по країні так і в регіональному розрізі та короткострокових програм розв'язання конкретних проблем, які виникають в економічних відносинах у сфері освіти.

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Кравченко Олена

Булінг (від англ. слова «bully» – залякувати, цькувати, задирати) – різновид насильства, навмисне, що не носить характеру самозахисту і не є санкціонованим нормативно-правовими актами держави, довготривале (повторюване) фізичне чи психологічне насильство з боку індивіда чи групи, які мають певні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо) стосовно індивіда, і що відбувається переважно в організованих колективах з певною особистою метою (наприклад, бажання заслужити авторитет у бажаних осіб) [Абсалямова К.З., Луценко О.Л. Булінг у середовищі молодшої школи – соціально-психологічні й особистісні аспекти // Вісник Харківського національного університету/ 2013. №1046 С. 217]. Найвідповідніший український замінник слово «цькування», яке означає «переслідувати кого–небудь різними нападами, наклепами і т. ін., знущатися з когось» [Цькування // Словник української мови: в 11 т / За ред. І.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 11. С. 259].

67% дітей в Україні у віці від 11 до 17 років зазнали цькування (булінгу) за три місяці весни 2017 року. При цьому 24% дітей стали жертвами боулінгу, а 48% з них нікому не розказували про ці випадки. Це статистичні дані зібрані у рамках програми «Викресли булінг», головна мета якої полягала в приверненні уваги до проблеми. Це вражаючі факти, і найгірше те, що багато хто й досі сприймає випадки булінгу як «прояв дорослішання» [Глобальне опитування про булінг // ЮНІСЕФ, <https://ukraine.ureport.in/poll/566/>].

У грудні 2018 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» № 2657–VIII. Цей нормативно-правовий акт визначає «булінг» як «моральне або фізичне насильство, агресію у будь-якій формі або будь-які інші дії, вчинені з метою викликати страх, тривогу, підпорядкувати особу своїм інтересам, що мають ознаки свідомого жорстокого ставлення». Як типові ознаки булінгу (цькування) у законі встановлено: 1) систематичність (повторюваність) діяння; 2) наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності); 3) та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Закон передбачає систему штрафів за цькування, зокрема, якщо особа піддала іншу особу булінгу вперше, то вона зобов'язана буде сплатити від двадцяти (340 гривень) до п'ятдесяти (850 гривень) неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Якщо ці дії вчинив неповнолітній від 14 до 16 років, штраф мають сплатити батьки. За повторне цькування винуватець повинен буде сплатити від ста (1700 гривень) до двохсот (3400 гривень) неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Приховування випадків булінгу педагогами тягне за собою накладення штрафу в розмірі від п'ятдесяти (850 гривень) до ста (1700 гривень) неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Це законодавство набуло чинності. Так, 11 лютого 2019 року оприлюднено рішення Бориспільського міськрайонного суду Київської області, який виніс рішення у справі про кібербулінг: встановлено винну особу та накладено штраф на її батьків у розмірі 850 гривень, за вчинення протиправних дій до своїх ровесників в навчальному закладі.

Прийнято вважати, що булінг – це не лише моральне, інколи фізичне пригноблення слабшого, але все набагато складніше. Уже сьогодні виділяють такі його різновиди: 1) вербальний (словесний); 2) фізичний; 3) соціальний; 4) кібербулінг. Фахівці звертають увагу, що дитина, яка стала жертвою булінгу, зазвичай замикається в собі, плаче без пояснень, втрачає апетит, не цікавиться звичайними для неї речами, стає флегматичною.

Якщо насилля тривале, то значно віддаляється від родини, часто гуляє наодинці, з'являється агресія. У разі відвертої розмови може відкритися, розказати про образу і запитати, чи то є правдою, що про нього сказали [Булінг у школі: допоможіть дитині впоратися з постійним цькуванням // На урок: освітній проект, 2017, <https://naurok.com.ua/post/buling-u-shkoli-dopomozhit-ditini-vporatisya-z-postiynim-ckuvannyam>].

Що робити у випадку, коли дитина потерпає від булінгу:

1) зібрати докази цькування. Дуже важливими є показання свідків, а також відео та аудіозаписи булінгу. Зібрати доказову базу;

2) звернутися до класного керівника: розповісти, що відбувається, хто це робить, у який спосіб та іншу додаткову інформацію. На це мають відреагувати в навчальному закладі;

3) написати заяву на ім'я директора навчального закладу (школи, ліцею, гімназії, інституту);

4) Якщо адміністрація навчального закладу проблему не розв'язує – звернутися до поліції та написати заяву. До неї додати зібрані раніше докази. Поліція готує справу та передає до суду.

Якщо цькування відбувається вчителем стосовно учня, тоді алгоритм дій має бути такий:

1) написати заяву на ім'я директора; 2) якщо адміністрація школи всіма способами покриває свого працівника і не хоче карати винних – потрібно звертатись у вищі інстанції, наприклад, у районний відділ освіти й у поліцію та вимагати застосування санкцій для директора навчального закладу.

ІНШОМОВНІ КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ – КАРТБЛАНШ НА РИНКУ ПРАЦІ

Крицька Ірина

Вибух ринкових відносин на теренах колишнього Радянського Союзу спровокував широкомасштабні зміни у стосунках між людьми, а глобалізаційні процеси поставили нові вимоги до формування особистості ринкової доби.

Особистість формується у соціумі. Соціум сьогодення створюється сім'єю, навчальним середовищем, умовами проживання в країні тощо. В процесі формування особистості на перший план, як умова її успішного майбутнього, виступає рівень навченості та комунікабельності, світоглядні цінності.

Ринок праці висуває високі вимоги до фахівця майбутнього. Одним з елементів успішного жителя планети стає рівень володіння іноземними мовами. Існує думка, яка часто з'являється в Facebook, стосовно того, що навчання, наприклад, економіста лише українською мовою не створить для нього умов отримання гідного робочого місця.

Заклади вищої освіти України становлять своїм завданням забезпечити високий рівень володіння іноземними мовами кожного студента. Для задоволення цієї потреби:

- формуються малочисельні групи з вивчення іноземних мов;
- пролонговується період вивчення іноземної мови від двох (як це було раніше) до чотирьох років (для бакалаврів);
- забезпечується вивчення мови в аспірантурі і магістратурі;
- запропонування вивчення двох іноземних мов;
- створюються навчальні курси іноземної мови;
- надавати технічні засоби навчання від аудіотехніки до кабінетів з проекторами і комп'ютерами.

Особливо це відчутно в навчальних закладах приватної форми власності, а саме в Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Наразі метою вивчення іноземних мов постає розвиток мовної і мовленнєвої компетенції студентів для ефективної комунікації в усній і писемній формах спілкування. Необхідність введення «Іноземної мови для професійного спілкування» зумовлена потребами ринку праці в спеціалістах, здатних демонструвати високу культуру спілкування в цілому і, високу культуру ділового спілкування і не тільки рідною, а що є важливішим, іноземною мовою. Якщо ми зараз проаналізуємо хоча б один із сайтів з працевлаштування, то нас не здивують вимоги роботодавців залучити на робочі місця фахівців зі знаннями однієї чи двох іноземних мов. Такий фахівець є цінним здобутком фірми чи організації і він здатен приносить прибуток за рахунок скорочення витрат на перекладача(який, до речі, не завжди повністю володіє фаховою лексикою і понятійним апаратом). Тож професії навчають через мову, а мову через професію. Плановими результатами навчання іноземним мовам є знання, уміння, володіння лексикою, граматиною іноземної мови, використання професійно-орієнтованої риторики в іноземній мові, володіння методами створення текстів, навичками використання іноземної мови як засобу комунікації.

Іноземна мова та її вивчення у ЗВО стає елементом конкурентоспроможності навчального закладу, адже вибір абітурієнта, який прогнозує свій власний успіх в ринкових відносинах сьогодення і майбутнього цілком справедливо може бути за тим навчальним закладом, в якому навчають і фаху і іноземній одній, або двом мовам.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ В ОСВІТІ – ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Литвиновський Євген

«Наша суспільна корисність полягає не в тому, аби формувати професіоналів чи бізнесменів – це можуть зробити самі професії та бізнес меншим коштом і більш ефективно. І не в тому, аби надавати престижу певним модним табу чи стереотипам конкретного моменту – це зроблять соціальні мережі, інтернет і жовта преса. І не в тому, аби бути готовими служити державі чи сильним цього світу – вони мають збройні сили, мас-медіа і пропагандистські ресурси, цілком достатні для того, аби нав'язати свою волю. Цілком навпаки: нашим академічним обов'язком є відстоювати чинні норми, творити еліту, наділену критичним духом, розсудливим розумом, досконалою ввічливістю, невичерпною інтелектуальною відкритістю, безмежною людською симпатією, щирою відданістю благові світу і невсипущою любов'ю до правди. Коли в нас не буде таких еліт..., ми опинимося в руках технократичних і некомпетентних, інтелектуально закритих ідеологій [Fernández–Armesto F. Universidad, corrupción y desprestigio //El Mundo. 07.05.2019, <https://www.elmundo.es/opinion/2019/05/07/5cd02ddefc6c83d84a8b47b6.html>].

Перефразуючи Felipe Fernández–Armesto, суспільство опиниться в руках операціоністів (вже опинилося), які можуть виконувати вузькопрофільні завдання, володіючи сучасними професійними технологіями та технологіями життєдіяльності без усвідомлення їх впливу поза межі своєї генерації.

Події останніх десятиліть, захопленість епохою споживацтва, парадигма конкурентоздатності в цілепокладанні професійної освіти, свідчить, що ЛЮДИНА–професіонал перевтілилася у "...товар і головною його здатністю є вміння запитати за нього гідну ціну, що забезпечує благополуччя його і його сім'ї» [Оганесов В.А. Подготовка конкурентноспособного специалиста в условиях диверсификации высшего образования: Дис...канд..пед.наук: 13.00.08. Ставрополь, 2003. 156 с.], а відповідальність за свої дії в напрямку сталого розвитку суспільства, виживання людства, у сучасного професіонала, стає на останньому місці.

Проблема закладена у цілепокладанні в освіті в цілому. Професійна освіта визнає основним своїм завданням тільки формування конкурентоздатності сучасного професіонала, для теперішнього ситуаційного ринку праці. Не звертається уваги на те, що професіонал повинен бути ще життєздатним громадянином, а в першу чергу, – ще й Людиною. Таким чином, закладена міна уповільненої дії, яка може призвести людство до самознищення. У такому випадку мрії Роберта Оуена, щодо великого та прекрасного майбутнього людства, яке побудовано на основах розумного існування – існування, де одним єдиним видом суперечки буде суперечка з виробництва найбільшого підсумку щастя для людського роду, так і залишаться утопією [Завещание Роберта Оуэна человечеству, <http://limarevvn.ru/oy.htm>].

Отже, Людина, тобто її діяльність стає джерелом небезпек. І рівень цих небезпек зростає. Риторичне питання – чи будемо чекати точки сингулярності, чи все ж таки знайдемо сили і переформотуємо освітній простір, де будемо плекати цінності людського суспільства, а вже на їх підґрунті формувати необхідні для виживання людства компетентності?

Трансформація цілепокладання в освіті – шлях до сталого розвитку суспільства. В основу цілопокладання повинно бути покладено формування усвідомлення професіоналом рівня вимірності між благами, що надає застосування технології професії та життєдіяльності та рівнем небезпеки її застосування не тільки в момент отримання задоволення від її

використання, а й в “трансгенераційному» вимірі, поза межами екзистенційного фізичного існування конкретної людини.

Для цього необхідно:

- на теоретико–методологічного рівні визнати, що компетентнісний підхід веде освіту в тупик, що настав час перейти до ціннісно–компетентнісного підходу. На основі цінностей сталого розвитку суспільства необхідно сформувати перелік життєво–необхідних компетентностей;

- на директивному рівні визначити нові стандарти освіти, в яких превалює цінності, життєві а не загальні (узагальнені) компетентності, та специфічні (операційні) дії людини щодо досягнення соціально значущих цілей та особистого задоволення цим шляхом. Частковим шляхом для вищої освіти є визначення в структурі її стандартів розділу цінностей, розділу життєво–необхідних компетентностей та розділу специфічних (ситуаційних) компетентностей певного виду діяльності;

- на технологічному рівні – персоналізовані програми та технології навчання (вік масового лікбезу пройшов). Персоналізована технологія навчання повинна трансформувати в собі всі сучасні форми та методи навчання, вибудовуючи ефективний шлях реалізації освітнього етапу повноцінного життя людини;

- на особистісному рівні – з початкової школи кожна особистість повинна накопичувати своє власне портфоліо компетентностей, крокуючи по індивідуальній траєкторії освіти, розкриваючи свої Богом закладені здібності, самоідентифікуючись в людському середовищі, відповідально усвідомлюючи ризики застосування технологій задоволення свого власного життя. Ця траєкторія необмежена часовими та просторовими рамками, ця траєкторія побудови персоналізованого повноцінного життя людини із злетами та падіннями, платами та ущелинами бездіяльності.

Отже, для забезпечення сталого розвитку суспільства повинна відбутися трансформація цілей освіти від “підготувати конкурентоспроможних фахівців» до “творення повноцінного життя кожної особисті». В цілепокладання можна покласти співвідношення, яке встановлює взаємозв'язок між рівнем повноцінного життя з інтегральним показником ідентифікації людини (набір даних природою (Богом) здатностей), сукупністю технологій життєдіяльності людини у її багатьох сферах, рівнем самоідентифікації людини (правильного бачення себе та свого оточення), ступенем усвідомлення ризиків застосування технологій життєдіяльності [Volanskyj P., Lytvynovskyi E. The problems of organization of the training of the student youth of issues of life safety// Nowoczesna edukacja, <http://wsinf.edu.pl/assets/pdf/img/pdf/Zeszyty%20naukowe/nowoczesna>],

Зазначене співвідношення не тільки чітко визначає цілі освіти для щасливого існування людини, але й можливість реалізації цілей сталого розвитку суспільства через рівень усвідомленості кожною людиною ризиків, які несуть технології, що застосовує та чи інша людина у своїй діяльності, тим самим впливаючи на умови існування інших.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК РУШІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Літвін Олена

Освіта – найефективніший засіб, яким володіє суспільство, щоб протистояти викликам майбутнього. Саме освіта буде формувати світ завтра. Прогрес людства визначальною мірою залежить від створених благ освіченими людьми...[UNESCO (1997) *Educating for a Sustainable Future: A Transdisciplinary Vision for Concerted Action*, paragraph 38.]

Інтерес до питань сталого розвитку (СР) зріс після того, як термін *sustainable development* був сформульований в 1987 р за результатами роботи Комісії Г. Х. Брундтланд була опублікована доповідь «Наше спільне майбутнє» («Our common future»), в якій і була представлена нова концепція сталого розвитку, як альтернатива розвитку, що базується на необмеженому економічному зростанні. У доповіді «Наше спільне майбутнє» було вперше точно визначено поняття сталого розвитку, що трактується як розвиток, за якого нинішні покоління задовольняють свої потреби, при цьому не ставлячи під загрозу можливість задовольняти потреби майбутніх поколінь.

Віднині тема сталого розвитку стала однією з головних у дискусіях урядів, організацій, політиків і практиків. Обговорюються механізми, принципи, інструменти та індикатори на різних рівнях, з метою гармонізувати індустріальний речовинно–енергетичний процес [Нєпеїна Г. В. Ідеологія сталого розвитку як запорука майбутнього цивілізації // Міжнародна науково–практична конференція «Ольвійський форум 2010: Стратегії України в геополітичному просторі». Миколаїв: ЧДУ імені П. Могили, 2010. Т. 9. С. 24], при якому науково–технічний прогрес сполучатиметься зі збереженням навколишнього середовища.

Концепція сталого розвитку в сільському господарстві має свої особливості, адже: 1) є найбільш поширеною і найбільш важливою галуззю людської діяльності, тому що виробництво направлено на задоволення первинних потреб людини; 2) є основним користувачем сільських територій; 3) безпосередньо і суттєво впливає на навколишнє середовище; 4) займає важливе місце в цивілізаційному розвитку взаємодії з навколишнім середовищем; 5) виконує комплексні функції: виробляє як харчові продукти, так і промислові вироби, захищає навколишнє середовище і ландшафт, робить значний внесок в життєздатність сільського населення тощо.

У зв'язку з її комплексністю концепція сталого сільського господарства залежить від численних місцевих природних умов, від системи обробки ґрунту та інших факторів. Згідно Фаберу, ці особливості можна узагальнити в наступному короткому визначенні: «Сталий розвиток сільського господарства дає можливість одночасного і гармонійного досягнення економічних, екологічних і соціальних цілей аграрного виробництва» [Faber A. et al. *Ocena stopnia zrównoważenia rolnictwa w Polsce w różnych skalach przestrzennych* // *Studia i Raporty IUNG*. 2010. Vol. 20. P. 9–27].

Критеріями економічного розвитку галузі є підтримка економічної ефективності виробництва і зростання продуктивності, щоб мати можливість вести розширене виробництво і задовольняти зростаюче населення безпечними продуктами харчування. Екологічний розвиток сільського господарства допоможе боротися зі змінами клімату, уникнути погіршення стану земель. Соціальний напрям полягає в поліпшенні життя сільського населення, стабілізації демографічних і міграційних процесів на селі.

У науковому співтоваристві точаться постійні дискусії стосовно концепцій сталого розвитку сільського господарства, і поки немає єдиного стандарту, політичні діячі, мас–медіа та фермери намагаються розібратися і впровадити нову практику ведення сільського

господарства. Однак кожен учасник або група будують свої уявлення на основі власних суб'єктивних розумінь, інтерпретацій, навичок. Дослідження показують, що фермери ставлять під сумнів узгодженість ідеологічної концепції сталого розвитку (з переважанням екологічної складової) і структури споживання в сучасному західному суспільстві. Вони відзначають складність впровадження цієї концепції. Відносно сталого сільського господарства, одні фермери розуміють його як нешкідливе сільськогосподарське виробництво (прихильники органічного сільського господарства), інші характеризують його як продуктивне (борці за традиційне сільське господарство). Для перших стійке сільське господарство має сприяти збереженню природних ресурсів в цілому шляхом невикористання хімічних речовин. Друга група впевнена в тому, що сільське господарство має бути продуктивним, щоб прогодувати зростаюче населення світу і, насправді, щоб вижити.

При цьому для тих і інших аграріїв є очевидним, що середовище, в якому живе сучасна людина, не настільки сприятливе, як цього хотілося б. Повітря забруднене, вода і їжа не завжди відповідають вимогам безпеки здоров'я, змінюється клімат, вичерпуються природні ресурси, зникають оточуючі нас рослини і тварини... Навколишнє середовище змінилося і продовжує змінюватися не на краще. Світ, в якому ми живемо, постійно здригається від військових конфліктів і соціальних проблем...

Відповіддю на проблемні питання стала розробка ЮНЕСКО концепції Освіти в інтересах сталого розвитку (ОСР) [Teaching and learning for a sustainable future. Multimedia teacher education programme. Designed for UNESCO by Griffith University. Australia, <http://www.unesco.org/education/tlsfj>].

У сучасному світі значення і роль науки і освіти виходить за рамки можливості придбання нових знань і застосування їх на практиці. Освіта та просвіта завжди були дієвим інструментом зміни стереотипів мислення і поведінки, модернізації суспільства, економіки та держави в цілому. І сьогодні освіті відводиться головна роль в створенні змін, необхідних для досягнення стійкого розвитку. Освіта в інтересах сталого розвитку – це динамічна концепція, що включає в себе всі сторони діяльності системи освіти, підготовки кадрів і освіти суспільства з метою навчання, виховання, придбання знань і навичок, необхідних для досягнення стійкого розвитку, людьми будь-якого віку і будь-якої соціальної приналежності.

У теорії ОСР можна углядіти деякі елементи утопії – вчення про ідеальний суспільний устрій, де економіка, стан природи і життя суспільства перебувають в повній гармонії. Проте, їй не можна відмовити в практицизмі і в прагненні до реальної оцінки сучасного стану в світі з точки зору економічного, екологічного і соціального стану. Поняття стійкого розвитку тісно пов'язане не тільки з станом нашої планети, а й зі станом свідомості і світогляду людей.

Професійна освіта в інтересах сталого розвитку може і має використовувати всі позитивні досягнення традиційного екологічного та природничо-наукової освіти, збагачуючи його соціальним, економічним і культурним контекстом з урахуванням місцевих особливостей. Тільки в цьому випадку фахівці отримають можливість обговорювати і розуміти споживчу поведінку, бізнес, технологію, соціальну справедливість, але найважливіше – навчатися прогнозувати майбутнє. Для того щоб жити в стійкому світі, люди повинні бути здатні представляти стійке майбутнє і реалістичні способи, які допоможуть до нього прийти.

ОСВІТНІ ПОСЛУГИ: СЬОГОДННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Малінко Олена

Нині Україна буде демократичне громадянське суспільство, намагаючись при цьому поєднувати політику економічних реформ із соціальною політикою. Головним чинником стійкого економічного розвитку є зростання інтелектуального потенціалу нації та науково-технологічні інновації. Всебічний розвиток освіти, примноження наукового та інтелектуального потенціалу суспільства, створення та зміцнення конкурентного середовища на ринку надання освітніх послуг, мають бути найвищими національними пріоритетами.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні актуальними є питання подальшого впровадження в освіту новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема всебічного розвитку дистанційного навчання. Зазначимо, що в Україні наявні певні здобутки у цьому напрямі. Навчальні заклади пропонують споживачам саме таку форму навчання: створюються лабораторії, факультети, центри дистанційного навчання.

Як відомо, у системі дистанційної освіти провідна роль відведена комп'ютеру, оскільки він є одночасно джерелом пред'явлення навчального матеріалу, центром одержання необхідної довідкової інформації, служить бібліотекою. [White C. *Language Learning in Distance Education*. Cambridge University Press, 2005. 258 p.] Відповідно навчальні заклади забезпечують необхідні умови для комп'ютеризації навчального процесу, створюють власні інформаційні бази та на їх основі впроваджують інноваційні технології навчання.

Саме впровадження нових технологій навчання дозволило збільшити обсяг доступних освітніх послуг, створити ефективну систему безперервної освіти. Значно розширилися можливості та покращилося застосування дидактичного матеріалу нового покоління: електронні підручники, віртуальні засоби навчання, форуми, вебінари, семінари та наради в онлайн режимі, дистанційні курси навчання та сучасні системи контролю та управління навчальним процесом на базі програмного середовища систем дистанційного навчання, тощо. Свідченням розвитку та становлення дистанційної освіти в Україні може слугувати проведення конференцій, семінарів, круглих столів з питань запровадження дистанційної освіти в освітній простір України, поява публікацій з проблеми, методичних і навчальних посібників, дисертацій.

Таким чином за останні роки в Україні відбулися відчутні позитивні зміни в галузі дистанційної освіти: збільшилась кількість вищих навчальних закладів і відповідно студентів, які в них навчаються; все більш актуальним стає питання впровадження в освіту новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, в т.ч. в систему дистанційної освіти. Дистанційна освіта набула статусу однієї з форм отримання вищої освіти. В Україні дистанційне навчання пов'язане з можливістю охоплення всіх бажаючих, навіть у віддалених кутках країни, навчатись у такий спосіб. Це має велике значення у соціальному плані, тому що без відриву від виробництва бажаючі навчатись у системі дистанційної освіти набувають фаху, перекваліфікуються та удосконалюють свою професію. Окрім того, це закріплює населення на місцях, попереджає міграцію у великі центри та міста країни.

Встановлено, що запровадження дистанційного навчання в Україні гальмується недостатньою інформацією щодо роз'яснення його необхідності та доцільності, несприйняттям і побоюванням нових наукових підходів до її організації та змісту, консерватизмом та інертністю педагогічної громадськості; низьким рівнем інформатизації суспільних процесів, в т.ч. освітніх; недостатнім рівнем сформованості сучасних

телекомунікаційних технологій і мереж як домінанти організації системи дистанційної освіти. Окрім цього, існує суперечність між потребою в прискореному розвитку системи дистанційного навчання і неналежною увагою з боку держави, відсутністю фахівців для забезпечення якості роботи в системі дистанційної освіти. Всі ці ризики маємо враховувати, досягаючи високої якості та конкурентності сучасної освіти в межах країни та на світовому ринку.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Мацьоха Олександр, Балащенко Олена

За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями.

Школу звинувачують, що вона не готує до цього. Існують об'єктивні і суб'єктивні причини цього. Перелічимо деякі з них:

- низька заробітна плата та соціальна незахищеність учителів негативно відбиваються на якості освіти, не дозволяють підтримувати на належному рівні кваліфікацію вчителів;
- наявні обмежені ресурси на освіту витрачаються неефективно. Недосконалість системи управління призводить до браку коштів, недостатньою є прозорість їх використання;
- нівельоване значення освіти в суспільстві, що в сукупності з низьким статусом вчителя не спонукає учнів до навчання;
- переповнені школи та класи

В Україні ніяк не можуть визначитись з моделлю освіти і кидаються то в один, то в інший бік, замість того, щоб просто вдосконалювати вітчизняну модель. Для того, щоб визначитись з моделлю освіти, слід визначитись із цілями, які ставить перед собою країна, коли починає реформувати систему освіти.

Наприклад, мета реформування освітньої системи в США – щоб країна стала номером один у всіх напрямках у світі. В Англії мета – щоб з усього світу до них з'їжджались учні, а їхні батьки залишали в коледжах до 50 тис. фунтів стерлінгів на рік. Ціль реформування в Польщі – щоб «вирівнятися» за європейськими стандартами. У Сінгапурі мета – зробити систему освіти такою, щоб економіка країни зростала. У Фінляндії – вчителі–ерудити, ліберальна система освіти й посилена підготовка до PISA. Яка мета в Україні? Щоб учні добре склали ЗНО? Тоді постає питання – для чого тоді вивчати всі інші предмети у школі? На жаль, у нашій країні немає амбітних цілей для реформування системи освіти.

Зараз спостерігається дисбаланс у відносинах між вчителями та учнями з «перекосом» у бік дітей, коли принцип «усе найкраще – дітям» трактується як «дитина завжди права». Це призводить до того, що ані учні початкових класів, ані випускники шкіл не знають такого слова, як обов'язок. Дітям дозволено все: приходити в чому хочуть і коли хочуть, поводитися, як їм заманеться.

Водночас вчителі стали по суті безправними: оцінок не озвучувати, нічого не вимагати, домашніх завдань не задавати, зауважень не робити, все терпіти. Залишається тільки перед учнями танцювати, співати, шукати підходи і всіляко мотивувати. Як сказав Володимир Співаковський: «Немає ліпшого способу виховати егоїстів, ніж говорити, що «діти – наше все»». Складається парадоксальна ситуація, коли з одної сторони учнів навантажувати не можна, а з іншої, батьки, а у подальшому і викладачі закладів вищої освіти вимагають від випускника школи високого рівня знань.

Тобто в цілому картина така: діти вчаться гірше, ведуть себе гірше, умови все гірше, а вимоги до вчителя все більші.

В Україні останнім часом часто почали ставити у приклад фінську систему освіти, але система освіти – це соціальна модель, яка залежить від менталітету й культури кожної окремої країни, від економіки. Реформа фінської системи освіти почалася понад 30 років тому. Протягом цих років фіни вдосконалювали її теорію та методологію. І в 2006 році, а потім і у 2009 за критеріями PISA Фінляндія стала світовим лідером і перетворилася на країну «освітнього туризму» (щороку завдяки цьому держава збирає в бюджет \$3 млрд). Багато держав намагалися скопіювати побачене й запровадити в себе, адже більшість держав незадоволені своїми системами освіти й намагаються їх реформувати. Але ні в Японії, ні в Америці, ні в Норвегії це не вийшло.

Один з найважливіших принципів фінської системи освіти – довіра. Це означає, що держава довіряє вчителям. У них немає перевірок, вони не пишуть в обов'язковому порядку навчальний план і не роблять купу паперової роботи. Батьки у Фінляндії, у свою чергу, повністю довіряють вчителям. Неможливо уявити, щоб на вчителя чи директора хтось із батьків підвищив голос. А вчителі довіряють дітям. Педагогу й на думку не спаде, що дитина може списати, обманути, підробити оцінку, зламавши електронний журнал. Без цієї всебічної довіри ми можемо навіть не намагатися починати впроваджувати в себе фінську систему.

У Фінляндії ключова фігура – вчитель. А для того, щоб це стало можливо, зарплату педагогам встановили на рівні 50 тис. євро на рік. У Фінляндії на реформу освіти й організацію освітнього процесу за новими правилами вклали понад 20 млрд євро. В Україні ж на модернізацію початкової школи кабмін виділив поки що 1 млрд грн, а це – крапля в морі. Без реалізації цих базових принципів схема в Україні працювати не може, як не працювала в інших країнах.

До того ж у 2012 та в 2015 роках Фінляндія за різними критеріями оцінювання потрапила на 5–те й на 6–те місця в рейтингу PISA, а значить – навіть у фінів не все так ідеально. Натомість у першу п'ятірку потрапили країни Південно–Східної Азії: Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Південна Корея та Шанха.) [Співаковський В. Фінляндія чи Сінгапур: яка система освіти «пасує» Україні, <https://osvitoria.media>].

На даний момент Азія – лідер світової освіти. На противагу ліберальній фінській системі освіти в тому ж Сінгапурі акцент роблять на суворому й жорсткому вихованні дітей. Навчання до сьомого поту й строгі вчителі.

На нашу думку, оскільки Україна географічно розташована між Фінляндією та Сінгапуром то й модель навчання теж повинна бути як щось середнє між їх моделями.

РОЗВИТОК ОСВІТИ ЯК ІНВЕСТИЦІЇ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

Мацьоха Тетяна

У ХХІ столітті країнами-лідерами стають ті країни, які мають висококваліфікованих спеціалістів у різних галузях економіки, здатних на практиці реалізувати свої знання і вміння, тобто ті країни, які навчилися робити інвестиції у людський капітал, адже саме він сьогодні є основною рушійною силою у розвитку інноваційної економіки.

Теорія «людського капіталу» означає переорієнтацію економічної науки з дослідження проблем використання трудових ресурсів на проблеми розвитку якісно нової робочої сили. При цьому з точки зору економістів поняття «людський капітал» має право на існування, оскільки повністю відповідає характеристикам капіталу. Визнання існування такої економічної категорії як «людський капітал» не просто означає усвідомлення вирішальної ролі людини в економічній системі суспільства, а необхідності інвестицій у розвиток людини.

Традиційно виділяють кілька видів інвестицій у людський капітал, один з яких – це витрати на освіту, включаючи загальну і спеціальну, середню і вищу, формальну і неформальну. Загальна і спеціальна освіта покращують якість, підвищують рівень і запас знань людини, тим самим збільшують обсяг і якість людського капіталу. Інвестиції ж у вищу освіту сприяють формуванню висококваліфікованих фахівців, праця яких значною мірою впливає на економічний розвиток країни. Велику роль відіграє і виробнича підготовка, яка сприяє накопиченню досвіду в процесі трудової діяльності.

Існує кілька напрямів впливу освіти на людину: освічені люди працюють більш продуктивно; освіта розвиває в людині підприємницькі навички та організаторські здібності; людина з високим рівнем освіти швидше реагує на зміни у виробництві, науці та техніці, сприяючи поширенню та здійсненню наукових відкриттів.

Система освіти України базується на трьох основних складниках:

- 1) інституційна складова, яка, перш за все, передбачає відповідне нормативно-правове забезпечення;
- 2) мережа закладів освіти та органів управління в сфері освіти, які забезпечують функціонування цієї системи;
- 3) механізм та інструментарій регулювання відносин між усіма зацікавленими сторонами.

Якщо оцінювати кількісні показники охоплення населення країни освітою, то Україна впевнено досягає, а подекуди і перевищує показники найбільш розвинутих країн світу. Так, за рівнем охоплення вищою освітою Україна посідає 11 позицію. В Україні отримують вищу освіту 80 % населення віком від 20 до 26 років. Нині до закладів вищої освіти вступають 70 – 80 % випускників базової та повної загальної середньої освіти. Загальна кількість ЗВО в Україні є також високою. Так, за даними служби статистики України, станом на 2018 рік в Україні функціонує 289 ЗВО III–IV рівнів акредитації та 372 ЗВО I– II рівнів акредитації. Іншими словами, за кількісними показниками української освіти, Україну можна віднести до країн з потужним людським капіталом. Якщо оцінювати якісні характеристики вітчизняної освіти, то, на жаль, висновки будуть невтішними.

У реальності ситуація з рівнем знань і умінь випускників різних закладів освіти є критичною. Катастрофічне зниження якості української освіти знайшло відображення у результатах зовнішнього незалежного оцінювання. Так, у 2018 році із завданнями тесту

основної сесії з математики не впоралося 48 % тих, хто складав цей тест. Невтішними є результати тестів і з інших дисциплін. Вітчизняні ЗВО традиційно не входять до списку найкращих 400 ЗВО від британського видання Times Higher Education. Отже, з позиції якісної оцінки рівня освіти в Україні, наша держава має серйозні проблеми у цій сфері.

Про неефективне використання людського капіталу свідчить і той факт, що майже кожен другий громадянин України, що отримав вищу освіту, не працює за спеціальністю. Більшість ЗВО не гарантують своїм випускникам відповідної роботи за фахом.

Таким чином, сфера освіти в Україні вимагає докорінних змін, які мають бути спрямовані на підвищення якості людського капіталу в умовах сучасних викликів; створити основу для підвищення продуктивності праці та зробити освіту інструментом збереження соціальної сталості в умовах високого ступеня невизначеності майбутнього та прискорених змін в економіці та житті суспільства.

ЩОДО ЗАГРОЗ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ОСВІТИ

Мірзосєва Тетяна

В умовах сьогодення вітчизняний ринок освіти перебуває під впливом значної кількості проблем і факторів, які стримують його розвиток. Так, впливає на вітчизняний ринок освіти низька купівельна спроможність населення, внаслідок чого значна частина батьків потенційних абітурієнтів не може дозволити собі проплатити навчання дитини за контрактом у тому чи іншому навчальному закладі. Проблемою є те, що частина молоді виїжджає на навчання за кордон – у ту ж саму сусідню Польщу, що пропонує більш лояльні умови вступу та навчання. До основних проблем, які впливають на розвиток вітчизняного ринку освіти відноситься також демографічна ситуація в країні – зокрема, низька народжуваність, що спричиняє зменшення в останні десятиліття кількості потенційних абітурієнтів. Тільки ці три перелічені фактори в сукупності становлять величезну загрозу для вітчизняного ринку освіти, хоча вони є тільки незначною часткою проблем зазначеної сфери.

Як ніколи актуальною є ліквідація загроз вітчизняного ринку освіти. Загальновідомо, що саме виробництво знань на сьогодні виступає основним джерелом зростання економіки в усіх розвинених країнах. Підтвердженням цього є той факт, що 90% вчених та інженерів за всю історію розвитку людства – наші сучасники, а 90% знань серед усього обсягу створені людством за останні три десятиліття. Наприклад, У Китаї економіка знань офіційно визнана державною стратегією. Її гасло: «Основа економіки знань – освіта. У сучасному світі рушійна сила економіки – конкуренція – все більше зводиться до конкуренції знань». У найбільших університетах світу з року в рік зростає кількість китайських студентів, у країні створюється державна система освоєння наукових і технологічних нововведень – природна основа економіки знань. Головним своїм завданням держава проголосила організацію попиту на знання [Денисенко М.П., Бреус С.В. Вітчизняна вища освіта в умовах глобалізації та її вплив на ринок праці в Україні // Ринок праці та зайнятість населення. 2015. №3. С. 75–78].

В Україні нині, на думку автора, ситуація з освітою суттєво відрізняється від того, що відбувається, наприклад, у тому ж Китаї. Вище перелічена тільки незначна частина загроз для вітчизняного ринку освіти. Причому в основному в нас обговорюють і намагаються виішити проблеми, що виникають з вини влади, вищих навчальних закладів тощо [Савицька Н. Л., Ушакова Н. Г., Помінова І. І. Ринок послуг вищої освіти в контексті теорії мериторних благ // Проблеми економіки. 2016. № 4. С. 190–196]. Тоді як, ще однією, й не менш важливою проблемою, вважаємо є те, що багато української молоді не мають бажання вчитися. Значна кількість молодих людей вступає в вузи тільки задля диплому про вищу освіту, а не задля здобуття знань. Дуже розповсюдженою в останні роки є ситуація, коли студенти перших курсів паралельно з навчанням у вузі, влаштовуються працювати. На перший погляд все нормально – студент, в умовах практично відсутнього стипендіального забезпечення й обмежених фінансових можливостях батьків, хоче заробляти, щоб задовольнити свої базові потреби у великому місті. Проте, насправді, часто в таких випадках навчання відходить на другий план. У студента, що приїхав у велике місто й почав заробляти гроші формується світогляд, у якому на першому місці – матеріальне, а не духовне, матеріальне, а не знання. Причому багато з таких студентів не вміють мислити на перспективу, вони не розуміють, що знання, отримані сьогодні, можуть стати в нагоді в майбутньому. В зв'язку з цим, значна частина студентів переходить на заочну форму навчання, вважаючи, що там легше вчитися, деяких навчальні заклади відраховують за неуспішність.

Таким чином, нині перед вітчизняним ринком освіти й суспільством у цілому стоїть загроза того, що сформується прошарок населення, для якого не є важливими наука й

освіта. Тому вважаємо особливістю сучасного вітчизняного ринку послуг портребу в усуненні загроз, породжених сьогоденням, і, в зв'язку з цим, необхідність надавати освітні послуги й продукти не тільки традиційними шляхами, а й з допомогою інноваційних підходів для того, щоб молодь розуміла важливість освіти.

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПІДРУЧНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Петровська Світлана

Зміни в сучасному суспільстві, а саме перехід від індустріальної до інформаційної суспільної парадигми та суспільні інтеграційні процеси зумовили зміни методів, форм і способів взаємодії в системі вищої освіти в цілому, а також в процесі вивчення іноземних мов зокрема. Це виражається в переході від методів навчання, в центрі яких стоїть викладач, до методів, орієнтованих на активну діяльність студента, а також у зростанні впливу нових інформаційних технологій на процес навчання. Поява якісно нових засобів навчання, а саме засобів інформаційних та комунікаційних технологій, зумовила необхідність розвитку нових методів навчання, орієнтованих на окремо взятую людину з усією своєрідністю її індивідуальності. Такі зміни потребують інтенсифікації процесу навчання, де діяльність студента поступово виходить на передній план.

Різноманітність онлайн-курсів, інтернет-ресурсів, You-tube-каналів, запропонованих для вивчення іноземних мов, дає можливість обрати найбільш ефективні варіанти вивчення і вдосконалення знань, працювати самостійно. Але цього недостатньо без пояснень викладача, особливо на початку вивчення, без живого спілкування з носіями мови, без базових підручників.

Найпопулярніші підручники, які запропоновані німецькими видавництвами Hueber, Cornelsen, Klett, Langenscheidt мають інтернет-платформи, які дають можливість вивчаючим німецьку мову більш якісно готуватися до занять, вдосконалювати й набувати знання самостійно, перевіряти себе, а також підготуватися до складання іспитів. Кожна з інтернет-платформ має власну концепцію, яка спрямована допомогти інтенсивно і якісно вивчити мову в зручний для студента час.

Особливості концепцій ми розглянемо на прикладі підручника Sicher, запропонованого видавництвом Hueber, який призначений для молоді та дорослих, а також відповідає рівням B1, B2 та C1 згідно Загальноєвропейським Рекомендаціям (Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen) з вивчення мови [Perlmann-Balme M., Schwalb S. Sicher B1+. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch. Ismaning: Hueber-Verlag. 2012. 119 s.]. Підручник складається з багатьох компонентів, які дидактично продумано, цілеспрямовано і вміло поєднують та доповнюють один одного. Традиційні підручник [Perlmann-Balme M., Schwalb S., Matussek M. Sicher B2.2 Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch. Ismaning: Hueber-Verlag, 2014. 170 s.], робочий зошит Perlmann-Balme M., Schwalb S., Matussek M. Sicher B2.2 Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch. Kursbuch. Ismaning: Hueber-Verlag, 2014. 210 s.] і книга для вчителя підсилюються медіапакетом, наданим також онлайн, матеріалами платформи Moodle та інтерактивним підручником для проектора та інтерактивної дошки. Продумана модульна система підручника забезпечує гнучкість й інтенсивність процесу вивчення. Цікаві та привабливі ілюстрації для активації лексики на початку теми надані онлайн і можуть бути використані студентами самостійно для повторення лексичного матеріалу. Різноманітні автентичні аудіо-тексти на реалістичні та актуальні теми надають можливість студенту прослухати тексти самостійно, а тож, якщо є необхідність, ознайомитися к транскрипціями аудіо-текстів, наданих онлайн. Слід зауважити, що для самостійної роботи студентів запропоновані різноманітні актуальні теми, завдання до наданих тем, завдяки яким студенти навчаються самостійно знаходити інформацію в Інтернеті німецькою мовою, працювати з німецькомовними сайтами, що дає можливість не тільки збагатити словниковий запас, а й отримати знання в сферах освіти, економіки, політики, історії.

Робочий зошит [Perlmann–Balme M., Schwalb S. Sicher B1+. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch. Ismaning: Hueber–Verlag, 2012. 136 s.] для занять та навчання вдома, представлений онлайн, тісно пов'язаний з підручником і пропонує ретельне тренування чотирьох видів мовленнєвої діяльності. В ньому представлені вправи до лексики, граматики та мовлення, завдання на повторення, краєзнавчий матеріал, ігри, секцію «Моє досьє», фонетичні вправи, тести для самоконтролю, відповіді до всіх вправ. Всі завдання можна знайти в Інтернеті й роздрукувати. Додатково пропонуються онлайн–вправи, які діляться на лексичні, граматичні й мовленнєві і надаються до кожної теми окремо. Книга для вчителя [<https://www.hueber.de/sicher/>] містить опис концепції підручника, детальне планування всіх уроків, рекомендації для підготовки до занять, відповіді до вправ підручника, методичний глосарій, робочі листки для копіювання, тести до всіх уроків. Також онлайн представлені такі додаткові рубрики: міжкультурна інформація, краєзнавство, методичні поради, особливості викладання граматики, диференціювання в групі. Інтерактивна книга, за допомогою проектора та інтерактивної дошки, дозволяє зробити заняття ще ефективнішим та цікавішим. Матеріали «Для професії» (16 робочих листів у форматі PDF)–це ідеальні додаткові матеріали для професійно зорієнтованих курсів. Файл для завантаження на сайті видавництва містить дидактизовані робочі листи з професійною спрямованістю до кожного уроку підручника Sicher.

Вище описана онлайн–платформа є досить новою. Подібні до неї платформи мають майже всі підручники з німецької мови видавництв Hueber, Cornelsen, Klett, Langenscheidt. Матеріали платформ постійно оновлюються та вдосконалюються.

Таким чином, широке використання новітніх інформаційних технологій у процесі вивчення німецької мови надає можливість студентам навчатися самостійно, заохотити студентів до вивчення, а також допомогти викладачеві максимально ефективно спланувати заняття. Поява вище описаних онлайн–платформ дозволяє говорити про можливість використання і розвитку індивідуального стилю навчання, що гарантує кожному досягнення поставлених цілей.

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Півторак Анна

Нині сільська освіта охоплює третину учнів (1,2 млн з 3,8 млн). Для їх навчання залучено 2/3 шкіл України. Для навчання третини учнів країни в сільській місцевості працює майже половина вчителів України. У середньому в сільській місцевості розмір класу трохи перевищує 11 осіб, що більше ніж вдвічі менше, ніж у великих містах.

З першого погляду, може здатися, що такі показники означають високий рівень освітніх послуг, що надаються учням середньої школи у сільській місцевості. Разом з тим, це далеко не так. Послуги освіти для сільських дітей зазвичай неякісні та менш доступні, ніж для їхніх однолітків у місті. Це зумовлено низкою причин.

По–перше, невелика кількість учнів у маленьких сільських школах часто призводить до проблеми нестачі годин для повноцінного навантаження вчителів, ставка якого передбачає 18 годин на тиждень. Як результат, або сільській вчитель працює на півставки, втрачаючи будь–яку мотивацію до підвищення рівня викладання дисципліни за мізерну зарплату, або читає по три – чотири предмети, тобто стає «людиною–оркестром», що, вочевидь, теж не сприяє поліпшенню рівня знань у учнів сільських шкіл, оскільки вчитель просто не в змозі якісно готуватися до кожного предмета, якісно опрацьовуючи кожен тему.

По–друге, сільській місцевості бракує висококваліфікованих досвідчених вчителів. Низький рівень заробітної плати на тлі нерозвиненої інфраструктури та загального низького рівня життя села робить практично неможливим залучення кваліфікованих кадрів у сільські школи.

По–третє, оснащеність сільських шкіл незадовільна. За даними Державної служби статистики України, 19 % сільських шкіл взагалі не мають комп'ютерів, а близько третини – комп'ютерів, підключених до інтернету. Низька оснащеність сільських шкіл також методичним і демонстраційним матеріалом. Якщо у містах 70–80 % шкіл забезпечені спеціально облаштованими кабінетами з різних дисциплін, то на селі цей показник коливається в межах 3–40 %, тобто значна більшість сільських шкіл не мають кабінети з хімії, географії, біології, іноземних мов і літератури. Трохи більше половини сільських шкіл, а саме 53 %, мають облаштовані кабінети з математики та фізики і лише дві третини з них забезпечені кабінетами української мови і літератури і мають фізкультурну залу. У такій ситуації учень сільської школи повинен мати неабиякі мотивацію та здібності, щоб засвоїти матеріал і вміти застосовувати отримані в школі знання, коли досліди показують на пальцях, а інформатику викладають за підручником.

По–четверте, умови перебування в школі часто шкідливі для здоров'я учнів. За даними Державної служби статистики України, близько чверті сільських шкіл досі не мають водогону, а більше половини – водогону з гарячою водою.

На тлі таких проблем сільських шкіл не дивно, що академічні успіхи учнів у сільській місцевості невтішні. Більшість учнів сільської місцевості на ЗНО продемонструють початковий і середній рівень знань з української мови, історії України і математики. В останні роки на іспиті з англійської мови високий бал отримали в середньому лише 4 % сільських учнів. Водночас у містах випускники загальноосвітніх закладів демонструють набагато кращий рівень знань. Для порівняння, високий бал з англійської мови (більше 190 балів за даними 2017 року)про демонстрували близько 8 % учнів міських шкіл.

Отже, сільські школи в Україні, попри їх високу вартість, не можуть забезпечити якісних освітніх послуг. Наявність приміщень і невелика кількість учнів у класі – це всі переваги сільської освіти. Успішність у сільській місцевості суттєво відстає від показників успішності в місті. І це щорічно підтверджують результати ЗНО і на рівні країни, і в окремих регіонах. Тому питання освіти в сільських школах залишаються актуальною темою для дискусій і проведення досліджень у даному напрямку.

ОСВІТНІ ПОСЛУГИ В КОНТЕКСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Рекус Наталія

На сьогодні на українському ринку освітніх послуг спостерігається, з одного боку, досить широкий спектр пропозицій щодо вивчення іноземної мови фахівцями різних професійних галузей. З іншого боку, не викликає сумніву і актуальність розробки нових варіативних інноваційних спецкурсів з іноземної мови, насамперед англійської мови як мови міжнародного спілкування, які б максимально відповідали освітнім потребам та задовольняли підвищений попит українських фахівців на якісні освітні послуги.

З методичної точки зору, іншомовна підготовка актуалізує такі аспекти проблеми як відбір та мінімізація змісту навчання, методична доцільність та правильна послідовність вивчення варіативних курсів іноземної мови. Розглянемо детальніше це питання на прикладі іншомовної підготовки фахівців сфери туризму.

Аналіз особливостей функціонування різнорівневих фахівців з туризму та сфер їхньої професійної комунікації доводить, що цей контингент має потребу в надзвичайно широкому асортименті освітніх іншомовних послуг, передусім в контексті вивчення англійської мови, які в узагальненому вигляді можна представити як курси з вивчення загальнонавчаної англійської мови (General English/GE), англійської мови для академічних цілей (English for Academic Purposes/EAP), ділової англійської мови (Business English/BE) та варіативних курсів для спеціальних цілей (English for Specific Purposes/ESP), зокрема англійської для міжнародного туризму, англійської для готельно–ресторанного бізнесу, англійської для туроперейтінга та інші.

Традиційний розподіл контингенту тих, хто орієнтований на професійну підготовку, зокрема з іноземної мови, передбачає виокремлення двох основних груп такої цільової аудиторії, а саме фахівців, які мають певний досвід професійної діяльності та недосвідчених фахівців без професійного досвіду, тобто мова йде як про фахівців галузі туризму, так і про студентів–майбутніх фахівців цієї професійної сфери. Зауважимо, що такий підхід до визначення контингенту тих, хто навчається, є актуальним для усіх сфер професійної діяльності та дозволяє найбільш точно деталізувати цілі навчання та мінімізувати зміст навчання іноземної мови для різних профілів.

Конкретизовані умови навчання англійської мови для туризму та врахування такого критерію як наявність/відсутність професійного досвіду уможливають окреслення низки педагогічних моделей навчання. На нашу думку, найбільш поширеною моделлю, яка враховує загально дидактичні та загально методичні принципи доцільності та доступності, є модель, що передбачає певну послідовність вивчення спецкурсів.

1–й етап – підготовчий, на якому вивчається загальнонавчана англійська мова (General English/GE), рівень володіння якою має бути не нижчим за середній (Intermediate/B1), оскільки з методичної точки зору саме такий рівень володіння мовою уможливорює вільне спілкування з широкою тематики неспеціалізованого характеру та у різноманітних комунікативних ситуаціях з використанням усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності та усіх базових засобів системи мови (лексичних, граматичних, фонетичних), таким чином, дотримується принцип мінімізації труднощів (мовні труднощі не перешкоджатимуть труднощам змістовним при переході до наступного етапу вивчення спеціалізованого контенту професійної сфери); специфіка професійної комунікації фахівців

туристичної галузі, яка передбачає не лише вузькопрофесійне спілкування в межах своєї професійної спільноти, а й зовнішню комунікацію з широкою спільнотою споживачів туристичних послуг, доводить доцільність вищезгаданого етапу в системі підготовки фахівців з туризму.

2-й етап – основний, він має на меті вивчення варіативних курсів для спеціальних цілей (English for Specific Purposes/ESP), зокрема англійської для міжнародного туризму, англійської для готельно–ресторанного бізнесу, англійської для туropерейтінга та/або інші спецкурси англійської для професійного спілкування, вибір яких зумовлюється певною спеціалізацією та освітньо–кваліфікаційною програмою конкретного навчального закладу, можливістю використання обсягу годин обов'язкового та/або вибіркового компонентів навчального плану; залежно від стартового рівня мовної підготовки студентів, підготовчий етап (1 етап) може тривати протягом першого року навчання (одного або двох семестрів), відповідно увесь інший час навчання бакалаврів буде присвячений вузькопрофесійній іншомовній підготовці майбутніх фахівців;

3-й етап – додатковий або етап поглибленої підготовки, відповідає другому (магістерському) рівню вищої освіти, метою іншомовної підготовки є розширення кваліфікаційних навичок фахівців з туризму, які здатні функціонувати та вести якісну комунікацію в загальному просторі ділової активності фахівців, отже, актуалізується їхній запит на вивчення ділової англійської мови (Business English/BE); специфічною групою навичок майбутніх фахівців на цьому етапі виступають також навички науково–дослідної роботи, які допомагають інтегруватись в міжнародну наукову спільноту, відповідно виникає потреба у вивченні спецкурсу англійської мови для академічних цілей (English for Academic Purposes/EAP).

Очевидно, що запропонована вище модель найбільше відповідає педагогічним умовам навчання тієї цільової аудиторії, яку ми класифікували як контингент майбутніх фахівців, в яких відсутній (або невеликий) досвід професійної діяльності. Якщо ж розглядати оптимальні моделі для значної групи фахівців, які вже набули певний професійний досвід або є експертами туристичної галузі зі значним професійним бекграундом, то використання окресленої вище моделі та дотримання запропонованої логіки у послідовності вивчення курсів навчання англійської мови дозволяє створювати на її основі цілу низку варіативних педагогічних моделей навчання для вирішення конкретизованих навчальних цілей різних фокусних груп. Можна також прогнозувати, що при розробці варіантів моделей навчання зміни будуть відбуватися переважно в площині мінімізації цілей та змісту навчання, обмеження видів мовленнєвої діяльності, зменшення обсягу навчального часу, тобто спостерігатиметься тенденція заміни екстенсивного підходу до навчання в базовій моделі варіантами інтенсивних спецкурсів, вузькоспеціалізованих факультативів, індивідуальних тьюторіалів, які конструюються з максимальним урахуванням принципів диференціації та індивідуалізації.

ПОПИТ НА ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Семигіна Тетяна

Статтею 19 Закону України «Про освіту» (2017 р.) гарантовано права і можливості осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості, індивідуальні програми розвитку. Українська дослідниця А. Колупаєва відзначає, що реалізація ідеї інклюзії як однієї з провідних тенденцій сучасного етапу розвитку національної системи освіти можлива лише за умов постійного удосконалення систем освіти, ліквідації наявних кордонів між ними, визначенні методологічних та законодавчо–нормативних основ інклюзивної освіти [Колупаєва А.А. *Інклюзивна освіта: реалії та перспективи*. Київ: Самміт–Книга, 2009. 272 с.].

Зараз в Україні розвиваються ідеї інклюзивної освіти у загальноосвітніх закладах, створюються позашкільні інклюзивні середовища для дітей. А що далі буде з цими дітьми, коли вони закінчать школу? Як вони здобуватимуть вищу освіту в українських університетах, не завжди прилаштованих до роботи з людьми з інвалідністю? Чи готові ЗВО задовольнити попит на освітні послуги людей із інвалідністю. Ця розвідка має на меті розглянути складові забезпечення інклюзивного простору у закладах вищої освіти України.

1. Забезпечення доступності приміщень та універсального дизайну

10 травня 2018 р. затверджені зміни до Постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». Згідно із цим документом заклади освіти повинні забезпечити доступність навчальних приміщень для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема безперешкодний доступ до будівлі, навчальних класів (груп) та іншої інфраструктури відповідно до державних будівельних норм, правил і стандартів, що повинно бути документально підтверджено фахівцем з питань технічного обстеження будівель та споруд. Ці вимоги вводяться в дію під час провадження освітньої діяльності через три роки після набрання чинності постанови для закладів освіти, які вже мають ліцензію на провадження освітньої діяльності. Йдеться про те, що університети мають прилаштовувати наявні приміщення до нових вимог. Щоб зробити доступними для усіх людей школи та університети (за відсутності можливості їх повної реновації/перебудови), рекомендується побудова пандусу, переведення груп, де навчаються студенти з інвалідністю, на доступні поверхи тощо. Важливою є й адаптація фізичного простору (скажімо, туалетні кімнати для людей на візочках, які зараз є в Українському католицькому університеті чи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини).

Наразі з 1 квітня 2019 р. всі громадські будівлі повинні будуватися згідно нових державних будівельних норм (ДБН). ДБН В.2.2–40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» регулює проектування та будівництво з урахуванням потреб маломобільних груп населення. Вони також визначають, що приміщення мають бути забезпечені засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації, які включають: тактильні елементи доступності, візуальні елементи доступності, аудіо показники тощо.

2. Трансформація освітнього процесу

Інклюзивність вищої освіти не обмежується доступністю приміщень і їхнім облаштуванням згідно із принципами універсального дизайну. Перед університетами постають виклики нового підходу до організації навчання. Приміром, чи можливе впровадження реального дистанційного навчання (а не подекуди формальної заочної освіти чи так званого індивідуального навчання) для окремих студентів і захисту, наприклад, кваліфікаційних робіт у такому форматі? Як це врегульовано чинними нормативами? Чи можлива така практика для всіх без винятку студентів, а не тільки тих, які мають певні обмеження у мобільності? Особливо з огляду на діджиталізацію освіти як такої, поширення онлайн курсів, концепцій дуальної та змішаної освіти тощо.

Хто і як має готувати адаптовані під різні потреби навчальні матеріали (наприклад, аудіопосібники чи комп'ютерні презентації з голосовим супроводом для людей із обмеженнями зору)? Які пристрої та програми доцільно використовувати (скажімо, є програми, що підтримують введення точкових символів шрифту Брайля чи віддзеркалюють на екрані те, що говорить інша людина, але як створити навчальні умови, за яких їх можна використовувати)? Наскільки готові викладачі ЗВО застосовувати різні методи оцінювання знань, зважаючи на особливості студентів із різними формами нозологій, наприклад, тих, хто має знижений слух або зір?

Наприклад, в Академії праці, соціальних відносин і туризму, яка співпрацює з Фондом соціального захисту людей із інвалідністю, відбувається навчання людей зі зниженим слухом. І це зумовило потребу залучення перекладача жестової мови. Або, приміром, у Полтавському інституті економіки і права ВНЗ „Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна» викладачі опановували на спеціальних курсах жестову мову.

3. Забезпечення умов для соціалізації та адаптації студентів із інвалідністю

У закладі вищої освіти, де отримують освітні послуги люди з інвалідністю, мають бути створенні певні соціальні умови для їх комфортного навчання та розвитку. У закордонних університетах функціонують соціально–психологічні служби для студентів, які мають окремі програми супроводу студентів із інвалідністю. Поодинокі випадки такої підтримки спостерігаються і в Україні. Так, у Львівському національному університеті імені Івана Франка ухвалено Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини створено Центр соціально–освітньої інтеграції та інклюзивного реабілітаційно–соціального туризму «Без бар'єрів» та здійснюється соціально–психологічна адаптація першокурсників із інвалідністю. У деяких ЗВО обговорюють ідеї створення студентських хабів, спроектованих так, щоб ними можна було скористатись якнайширшому колу людей.

4. Прийняття цінності кожного студента

В основі філософії інклюзивної освіти лежить ідея ефективного залучення всіх студентів як із інвалідністю, так і без неї до навчального процесу і соціалізації, розуміння цінності та сильних сторін людей, які здобувають освіту, а не їхніх обмежень. Такий ментальний зсув дає поштовх і бачення, як легше забезпечити максимально комфортне середовище для всіх студентів, реагувати на нові запити на ринку освітніх послуг щодо інклюзивних освітніх послуг. Наразі повчальний досвід має Харківська асоціація незрячих юристів, яка об'єднує осіб, які здобули юридичну освіту, маючи інвалідність по зору.

Таким чином, розвиток інклюзивної освіти у загальноосвітніх школах України формує попит на освітні послуги на наступних рівнях освіти. Проте впровадження інклюзивного

навчання у закладах вищої освіти становить виклик для цих закладів і потребує наявності організаційних, матеріальних, соціальних і психолого–ментальних умов, частина з яких носить імперативний характер. Назагал ідеться не про пандуси чи ліфти (вони, безумовно, важливі), а про формування освітнього інклюзивного середовища, де всі студенти – незалежно від своїх освітніх потреб та психофізичних особливостей – здатні розвивати власні компетентності, зокрема, й соціальні, вдосконалювати навички, а також відчувати себе частиною академічної спільноти.

РОЛЬ ОСВІТИ У МАЙБУТНЬОМУ УКРАЇНИ: КОНЦЕПЦІЯ ЧОТИРЬОХ СВІТІВ

Сидоренко Ірина

Сьогодення України свідчить про те, що 60% українців не можуть знайти роботу за спеціальністю. Дисбаланс попиту та пропозиції на ринку праці призвів до зростання структурного безробіття, а також зростання рівня зовнішньої трудової міграції. Для того щоб забезпечити темпи економічного зростання принаймні 6–7% на рік, Україна має будувати високотехнологічну та експортно-орієнтовану модель економіки, тобто готувати більше науковців, інженерів, програмістів, освітян. Реалії на ринку праці України показують, що найбільша частка безробітних спостерігається серед людей з вищою освітою – 41%, а професійно-технічну освіту мають – 38% українців, і лише кожен п'ятий безробітний має тільки загальну середню освіту [Онуфрик М. Професії майбутнього: як зміниться ринок праці найближчим часом // ІСЕД, 2017, <https://iser.org.ua/analitika/analiz-derzhavnoi-politiki/profesiya-maibutnogo-ia-k-zminitsia-naiblizhchim-chasom-rinok-pratsi>].

Україні швидко реагувати на зміни, які сьогодні відбуваються на ринку праці, заважає фактично відсутня якісна система освіти дорослих, а також ефективна система підвищення кваліфікації кадрів. Сьогодні вже настав час перегляду освітніх навчальних програм вітчизняними ВНЗ щодо їх актуалізації відповідно до потреб ринку. Підвищення рівня загальної освіти сприяє економічному розвитку країни, але для окремої особистості не є головним фактором. Прикладом тому є багато успішних особистостей – Білл Гейтс, Марк Цукерберг та інші, які не мають базової вищої освіти. Сучасне суспільство нашої країни характеризується тим, що у XXI столітті маємо тенденцію коли бакалаври, кандидати та доктори наук не є вже елітою, як це спостерігалось у післявоєнні роки минулого століття, а стали звичайними працівниками з низьким рівнем добробуту.

Результати дослідження показали, що сьогодні вже з'являються професії, які потребують стрімкого розвитку особистості, а набуті знання і навички швидко втрачають актуальності. Крім того, існує розподіл на фундаментальні та прикладні напрямки освіти, які існують паралельно. Найбільший попит роботодавців спостерігається на кваліфікованих робітників, а на обліку в державній службі зайнятості половина безробітних має вищу освіту. Для задоволення потреб роботодавців у працівниках не вистачає шукачів роботи з числа кваліфікованих робітників, або рівень кваліфікації безробітних не відповідає вимогам працедавців. Найбільше вакансій подано роботодавцями для кваліфікованих робітників з інструментом, робітників з обслуговування устаткування та машин.

Цікавими з точки зору передбачення майбутнього на ринках праці та освіти України є результати дослідження європейських науковців, які засвідчили про те, що 35% працівників західних, 49% центральних і більше 60 % східних країн Євросоюзу не працюють за набутими спеціальностями. Крім того, їх дослідження щодо змін в різних сферах зайнятості у 2015–2025 рр. показали, що відбудеться скорочення зайнятості на 18% у таких сферах як видобуток вугілля та сільське господарство, а зайнятість населення в енергетичній та газовій галузях скоротиться на 10%. У той же час, на 20% зросте зайнятість у таких сферах як нерухомість, наука і техніка, на 15% – у сфері адміністративної діяльності та службі підтримки та на 10 % – в освітній галузі. В будівництві та логістиці змін практично не відбудеться.

Також, цікавими з точки зору розбудови стратегії розвитку освітніх послуг в Україні і відповідно прогнозування майбутнього на ринку праці є результати досліджень РwС, що проводяться спільно з Інститутом науки і цивілізації Джеймса Мартіна при Школі бізнесу Іm.

Саїда Оксфордського університету. Дані отримані в ході опитування 10000 респондентів з Китаю, Індії, Німеччини, Великобританії та США. Статистика показала, що 37 % турбуються за свої робочі місця; 74% готові освоїти нові навички або перекваліфікуватися задля працевлаштування в майбутньому; 60% вважають, що мало хто буде мати стабільну, довгострокову зайнятість у майбутньому; 73 % вважають, що технології ніколи не замінять людський інтелект [Майбутнє ринку праці: Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році // PwC, 2018, <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future-ukr.pdf>]. Кінцева стратегія має включати як очевидні «радикальні» дії так і випадкові, обдумані кваліфіковані кроки з надією на найкраще майбутнє.

Концепція чотирьох світів – це чотири сценарії розвитку ринку праці до 2030 року, які є відправною точкою для створення власних прогнозів і можливості зустріти майбутнє у всеозброєнні. Вона показує, що відправна точка настільки ж важлива, як і головна ціль. Сьогодні ми не вправі ігнорувати основні фактори зміни освітнього та відповідно робочого середовища в економіці країн світу: технологічний прогрес; демографічні зрушення; стрімка урбанізація; зміни в глобальній економіці; дефіцит ресурсів і зміни клімату тощо.

Сценарії розвитку світу (червоний, синій, зелений та жовтий світи) до 2030–2050 рр. передбачають бум цифрових платформ, вибір споживача (царство корпорацій); суспільна свідомість щодо збереження ресурсів та їх екстенсивного використання яка буде сприяти інноваційним перетворенням в комунікаційній сфері або справедливе соціальне забезпечення через освіту, добробут, пенсії. Вибір залежить від нас з вами. Сили, що формують ці чотири сценарії (моделі) в умовах сьогодення, від глобальних тенденцій до автоматизації – не повинні ігноруватися владою, роботодавцями або працівниками. Ніхто з нас, не може стверджувати, як буде виглядати світ у 2030 році. Але, цілком імовірно, що ті чи інші аспекти одного з чотирьох світів проявляться в той чи інший момент.

Отже, сьогодні ми повинні зрозуміти, як зміниться освіта та наше робоче місце, і як це вплине на перспективи пошуку роботи і вибудовуванні кар'єри у найближчі 10–15 років. Ми не знаємо, як зміняться вищенаведені тенденції найближчим часом у глобальному світі, але ми маємо всі можливості для їх свідомого розуміння через поєднання колективізму та індивідуалізму, фрагментації та інтеграції оскільки, суспільна свідомість, знання, освіта, моральні норми і цінності, культура, традиції, ментальність є потужними критеріями оцінки особистості і відповідно поштовхом розвитку економіки будь-якої країни світу та громадянського суспільства в цілому.

ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ І НАУКИ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Сидорук Борис

На сучасному етапі в більшості розвинутих країн світу наука і освіта вважаються найважливішими напрямками національної стратегії виживання й розвитку. Одним із загальноновизнаних світових пріоритетів у становленні постіндустріального суспільства – «суспільства знань» – є розвиток системи підготовки фахівців, яка базується на принципі єдності освіти і науки, що забезпечує сполучення цінностей фундаментальної освіти та можливості гнучкого реагування на потреби в кадрах для розвитку актуальних наукових напрямків і наукомістких технологій.

Сьогодні провідними факторами економічного і цивілізаційного прогресу суспільства є наукові та освітні проекти. Для побудови інноваційної економіки необхідне досягнення тісної взаємодії і співробітництва між освітою, наукою та виробництвом, забезпечення їх інтеграції в загальну систему, яка органічно поєднає в умовах ринкового господарства функціонування кожної із цих сфер людської діяльності.

Одна з найбільш актуальних практичних і наукових проблем – удосконалення інноваційної діяльності освітніх закладів – проблема їх функціонування, аналізу і оцінки у відповідності до стандартів суспільства, знань та інформаційної економіки.

Які мають бути перші кроки у підвищенні ефективності наукових досліджень в інститутах? По-перше, необхідно напрацювати механізми, які забезпечать підготовку висококваліфікованих фахівців з вищою освітою через творчу науково-дослідну роботу. По-друге, в кожному університеті треба створити систему мотивації наукової та науково-методичної діяльності викладачів диференційованим підходом до визначення обсягу їхнього навчального навантаження та заохочення за отримані наукові результати. Кафедра має стати науковим осередком, професор, викладач – дослідником, а студент – співвиконавцем наукового дослідження. А головне – це те, що студент буде отримувати найсучасніші знання в обраній галузі та засвоювати наукові методології їх отримання. Посилення ролі університетської науки неможливе без зміцнення ролі кафедр як первинних ланок наукової ієрархії університету.

Особливої уваги потребує проблема участі студентів у науковій роботі. Необхідно значно посилити роботу з обдарованою молоддю. Треба створити систему заохочення обдарованих, і взагалі всіх студентів до наукової діяльності, зокрема, шляхом направлення їх до цільової аспірантури, на стажування до провідних вітчизняних і зарубіжних інститутів, залучення до виконання міжнародних грантів тощо. Поглиблення таких підходів приведе до своєрідного структурування науково-педагогічного персоналу з подальшим формуванням власної наукової університетської еліти.

Серед основних принципів створення університетських навчально-наукових комплексів доцільно виділити наступне:

- організаційна єдність навчального і наукового процесів, що виключає виникнення міжорганізаційних протиріч між учасниками інноваційної діяльності;
- безперервність і наскрізний характер підготовки кадрів на етапах довузівської, вузівської та післявузівської освіти;
- залучення виробництва в процес вироблення стратегії і тактики функціонування ВУЗу;
- випереджувальна підготовка кадрів для забезпечення пріоритетних напрямків розвитку вітчизняної освіти, науки, передових виробничих технологій;

– «заглибленість» підготовки студентів безпосередньо в дослідження, конструкторські і проектні розробки.

Сучасна модель участі академічної науки в освітньому процесі повинна включати такі основні положення:

– галузеві наукові установи беруть участь у всіх рівнях фахової підготовки, забезпечуючи безперервність освітнього процесу;

– наукові інститути максимально посилюють організаційну кооперацію досліджень з освітніми закладами;

– особливої уваги заслуговує формування нового покоління дослідників для самої галузевої науки, яке на сучасному рівні підготовки з використанням інноваційних технологій змогло б забезпечити спадкоємність її традицій;

– важливим принципом участі науки в освітньому процесі повинна стати підготовка нового покоління фахівців не тільки для дослідницької діяльності, а й для всіх сфер суспільства, підвищення рівня дослідницької культури та інноваційності в діяльності фахівців з економіки, політики, сфери освіти і послуг;

– віддача науки в сферу освіти повинна мати системний характер за напрямками кадрової, ресурсної, тематичної співпраці, надання з освітньою метою обладнання і площ наукових інститутів, створення спільних дослідницьких центрів і програм;

– наука має активно сприяти перспективним новаціям, пов'язаним із приєднанням країни до Болонського процесу: сприяти міжнародній інтеграції освітніх систем;

– необхідним елементом прогресу в інтеграції науки в освітній процес повинна стати теоретична розробка методологічних основ процесу інтеграції.

В умовах обмежених ресурсів планована інтеграція науки і освіти має призвести до кращої координації робіт, виконуваних у ВНЗ і наукових установах, усуненню непотрібного дублювання, концентрації фінансових коштів на пріоритетних напрямках наукових досліджень і підготовки кадрів..

Тому питання інтеграції освітнього і наукового процесів та виробництва потрібно вирішувати на основі поєднання у єдиному комплексі освітніх установ різного рівня, а також науково–виробничих структур. Така інтеграція дозволить ефективніше використовувати матеріальні і кадрові ресурси, забезпечить більш швидку й гнучку адаптацію системи професійної освіти до змін на ринку праці, реалізацію науково–технічних проектів і програм регіонального та державного рівня.

ДУАЛЬНА ОСВІТА – ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Степасюк Людмила

Тривалий час вища освіта, яку отримували молоді люди в інститутах, університетах та академіях, була предметом власної гордості і престижу сім'ї. Очевидно, на тлі загального радянського і раннього пострадянського занепаду існувала потреба гордитися певними речами, а освіта якраз давала таку можливість. В 1990-х роках починався вже і освітній бізнес-бум, який згодом набув тотальної масовості. Ніхто не бажав отримувати професію слюсаря чи токаря, всі воліли бути менеджерами, юристами, економістами, журналістами і катастрофічно менше інженерами, технологами, конструкторами тощо. Зрештою, цей анархічний (нерегульований державою) бум привів до значних перекосів як у питанні якісної підготовки спеціалістів, отримання знань, так і самої освіти. А також до фактичного нерозуміння масштабування ринку праці та трендів оточуючого світу, перспектив розвитку громад, суспільства та держави. Насправді, все могло б бути значно ефективнішим, якби стилістика державності вищу освіту та науку враховувала при масштабуванні прогнозів розвитку та формування моделей реалізації державності в гамі міжрегіональних можливостей реальної України. А особи, відповідальні за загальнонаціональний освітній процес, розуміли глибинну місію та функціональну сутність цього дійства і знайомилися із світовим досвідом, зокрема ефективними практиками і моделями дуальної освіти. Адже ми тут не першопрохідці і чужий досвід, зокрема успішні освітні кейси, став би нам в нагоді. Натомість бездумність «болонізації» нашої освіти багато в чому вихолостила потужності вищої освіти України, адже Болонська система освіти, як виявилось, стосувалася насамперед технократичної структуризації освіти (засилля тестів). Наразі маємо купу проблем із вищою освітою, яка залишається швидше ознайомчо-орієнтувальною, навіть не теоретичною, бо тоді потрібні лабораторії та сервіси для порівнянь і перевірок теоретичних висновків. Ми продовжуємо імітувати процес навчання через менторство, тобто абсолютну монополію статусу викладача. А це часто стає демотивацією для студентства, яке відчуває кричущу відірваність від реальності життя. Намагання зараз (через законодавство) запровадити ту ж дуальну освіту виглядає приблизно так, ніби до старого автомобіля прилаштовували нові дверцята. Насправді, вища освіта вимагає насамперед кардинального розуміння таких аспектів, як якість освітнього процесу, його вимір, сфера, потребує докорінних змін принципів сутності і стилю цього глобалізованого дійства [Голомша М.. Дуальна освіта і дуальне мислення // Лівий берег, https://lb.ua/blog/mykola_golomsha/424899_dualna_osvita_i_dualne_mislennya.html].

Для європейського суспільства дуальна освіта давно не ноу-хау. Ця ідея набула розвитку в Німеччині ще в 1970-х роках. Згодом ініціативу запозичили Канада, Австрія, Швейцарія та низка інших країн, де принципи дуальної освіти успішно реалізуються й сьогодні.

Чому ж дуальна освіта є такою важливою для вітчизняного ІТ-сектору? Найголовніше – це шанс зупинити чи принаймні зменшити відтік найталановитішої молоді за кордон і тим самим кадрово посилити вітчизняні ІТ-компанії. Особливо це важливо для продуктивних ІТ-компаній, зацікавлених у нових «мізках», здатних генерувати та апробувати креативні ідеї. Відповідно, компанії зможуть отримати перспективний продукт, а держава – нові надходження до бюджету. Але дуальна освіта – не гарантія, а шанс для втримання в Україні талановитої молоді [Іщераков С. Дуальна освіта: як втримати ІТ-мізки в Україні // DOU, <https://dou.ua/lenta/columns/dual-education-in-ukraine/>].

У Міністерстві освіти і науки України розроблено типовий договір про здобуття професійної освіти за дуальною формою навчання. Проект документа опублікований для громадського обговорення. Такий типовий договір буде тристороннім документом, що дозволить організувати навчання не лише в закладі, а й на виробництві. При цьому роботодавець у межах договору може домовитися з учнем, що той працюватиме певний період часу після навчання на його виробництві. Головною метою проекту договору вбачається залучення роботодавців до співпраці з закладами професійної освіти.

Дуальна освіта – це коли учень близько 30% часу отримує теоретичні знання з професії у закладі освіти. Решту часу він проводить на реальному виробництві, де отримує можливість працювати на сучасному обладнанні, навчитись корпоративній етиці тощо. Зараз наші роботодавці не дуже глибоко зацікавлені в розвитку дуальної освіти, тому і підготували цей договір. Підписавши його, учень отримає вищий рівень освіти, але також зобов'язеться відпрацювати певний час після випуску на виробництві, де здійснювалось навчання. Отже, робота в межах такого договору – формат, що виграшний усім. Учень отримує якіснішу освіту, роботодавець – працівника, а заклад професійної освіти – більші можливості для навчання учнів. [МОН планує розвивати дуальну освіту // Вища освіта в Україні, <https://osvita.ua/vnz/62810/>].

ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТВОРЕННІ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сухова Галина

Щорічне збільшення попиту на освітні послуги призводить до створення нових освітніх закладів, які здебільшого надають ідентичні послуги та тим самим створюють конкуренцію між даними організаціями в цій сфері. Як результат, перед навчальними закладами постає проблема пошуку нових шляхів та форм підвищення конкурентоспроможності.

Метою дослідження є аналіз теоретичних основ та підходів до формування позитивного іміджу вищого навчального закладу.

В реаліях сьогодення жодна організація не може ефективно функціонувати без застосування маркетингових досліджень. Повною мірою це відноситься і до аналізу ринку освітніх послуг в Україні.

Психологічна сутність реклами, як досить потужного інструменту маркетингу, полягає у впливі на споживача, використовуючи при цьому всі відомі психологічні феномени та закономірності. Згідно із концепціями психології реклами, будь-яка реклама повинна служити джерелом позитивних емоцій, бути виконаною радості, виблискувати посмішками, приносити емоційне розкріпачення. Для реалізації цих завдань в психології реклами вироблений багатий арсенал прийомів і засобів.

За думкою дослідників, саме знання психології споживача дають можливість досягнути основних цілей реклами, які полягають в наступному:

- утримання уваги потенційного споживача;
- представлення споживачу вигоди та особистих перспектив;
- надання споживачу можливості для додаткового вивчення потрібної інформації;
- формування у споживача певного рівня знань про перспективи й переваги співпраці;
- створення привабливого образу;
- формування потреби у власних послугах;
- формування позитивної громадської думки;

Розглядаючи використання маркетингових технологій у створенні іміджу ЗВО ми повинні чітко окреслити завдання, які вирішуються шляхом застосування реклами освітніх послуг:

- створення репутації ЗВО;
- збільшення потоку абітурієнтів та рентабельності ЗВО;
- стабілізація позиції ЗВО на ринку освітніх послуг в ситуації жорсткої конкуренції.

Вміння невимушено підштовхнути людину до потрібного результату – те, що відрізняє професійно вибудовану маркетингову компанію.

Боротьба за кожного студента підштовхує вищі до пошуків нових форм проведення рекламних компаній, профорієнтаційних заходів, цікавих можливостей для проходження практики та стажування. Високий кадровий потенціал, позитивні відгуки роботодавців та задоволення самих користувачів освітніми послугами – ось так, на нашу думку, виглядає конкурентоздатний вищий навчальний заклад.

Створення позитивного іміджу та високої репутації змушує генерувати нові ідеї та звертати увагу на вивчення основних освітніх потреб адресних груп, що складають найближчий соціум, а також впливати на формування загального освітнього запиту на рівні держави. Все це можна зробити за допомогою інструментів маркетингу, що знайшли широке застосування в освітньому просторі:

- ціна, встановлена на освітній продукт;
- місце, яке займає освітній заклад у системі освіти регіону та його питома вага на ринку збуту освітніх послуг;
- освітній продукт, що має певну спрямованість та кількісно–якісні показники;
- персонал закладу, який впливає на імідж закладу і надає значущості кількісному освітньому продуктові, перетворюючи його в якісний;
- реклама закладу, яка дозволяє включити до потенційної клієнтури не тільки певний сегмент ринку, але й надати інформацію всьому ринку про функціональність навчального закладу. завдяки рекламі відбувається популяризація досягнень, форм і методів діяльності навчального закладу.

Отже, проаналізувавши теоретичні надбання науковців [Алексунин В.А. Маркетинг в отраслях и сферах деятельности. Москва, 2001. 612 с.; Гірченко Т.Д. Дубовик О.В. Маркетинг. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 254 с.; Ілляшенко С.М. Маркетинг для магістрантів. Суми: Університетська книга, 2008. 927 с.; Орбан–Лембрик Л.Е. Психологія управління. Київ: Академвидав, 2003. 568 с.; Савельєв Є.В. Новітній маркетинг. Київ: Знання, 2008. 420 с.] та думку студентів щодо іміджевої політики нашого навчального закладу, можна відзначити, що використання реклами, як потужної маркетингової технології та знань психології можуть вплинути на підвищення рівня конкурентоспроможності освітнього закладу та розширення сегментації.

АВТЕНТИЧНІСТЬ РЕСУРСУ TED TALKS ЯК КОМПОНЕНТ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Тетерук Світлана

Процес навчання, а особливо вивчення іноземної мови – це комунікативний процес. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови передбачає органічне поєднання усвідомлених і підсвідомих компонентів у процесі навчання. Відомо, що високий рівень володіння іноземною мовою передбачає здатність говорити спонтанно і точно. Для розвитку вільної мови учень повинен подолати багато перешкод, зокрема: відсутність інтересу, оскільки тема може бути невідомою для того, хто навчається; напружену атмосферу, пов'язану з відсутністю впевненості в собі і почуття розчарування і дискомфорту тощо; страх перед критикою через помилки; проблемне досягнення ступеня легкості і природного рівня швидкості і ритму тощо.

Найважливішим чинником поліпшення мовлення є залучення індивіда в мовне середовище, в умовах якого мовний досвід суб'єкта мав би можливість інтенсифікуватись та розвиватись. Такі умови можуть бути створені завдяки завданням на розвиток критичного мислення, які стосуються уміння розвивати тему і розглядати основні аргументи та докази, що беззаперечно формує мовлення. В останніх дослідженнях та публікаціях критичне мислення є ключовим питанням [Atkinson D. *A Critical Approach to Critical Thinking in TESOL // TESOL Quarterly*. 1997. Vol.31 (89). P. 239–258]. Д. Мун припускає, що критичне мислення і його зв'язок з навчальним процесом мають велике значення [Moon J. *Critical Thinking: An Exploarion of Theory and Practice*. London: Routledge 2008. P. 443]. Особливо це є корисним для студентів з високим рівнем володіння, оскільки це допомагає тим, хто бажає творчо використовувати мову. Критичне мислення спонукає визначати, спостерігати, інтерпретувати, аналізувати, оцінювати та пояснювати, а отже розвивати мовленнєві навички.

Проблема розвитку критичного мислення відіграє важливу роль у методиці викладання. Лінгвісти та методисти активно досліджують методи, які сприяють навичкам критичного мислення. Такі вчені, як Д. Аткінсон [Atkinson D. *A Critical Approach to Critical Thinking in TESOL // TESOL Quarterly*. 1997. Vol.31 (89). P. 239–258], Д. Едж [Edge J. *Essentials of English language teaching*. – London: Longman, 1996. 237 p.], М. Хамесян [Khamesian M. *the Relationship between Critical Thinking Skills and Writing in EFL Engineering*. Tehran: Islamic Azad University of Science and Research Campus, 2008] та ін. зосереджують увагу на факторах і методах розвитку критичного мислення. Перевагами навичок критичного мислення є: 1) самовираження та вдосконалення, підвищення мотивації діяльності та формування пізнавального інтересу; 2) реалізація набутих навичок і умінь на практиці, розвиток мови, презентація досліджуваного матеріалу, проведення дискусій.

Залучення ресурсу TED сприяє не тільки використовувати на практиці граматичні та лексичні навички, а й допомагає розвивати здатність створювати граматично правильні, логічно пов'язані речення, які відповідають певним контекстам. Він створює сприятливе середовище для студентів, де атмосфера є досить неформальною та дружньою, а студенти мають реальні комунікації, справжню діяльність та значущі завдання, які спонукають їх до розмови на будь-яку тему та проблему.

Розвиток мовленнєвих навичок також може бути досягнутим за допомогою рольових ігор, презентацій, дискусій та обговорень лекцій TED в класі та вдома. Ресурс TED – це ідеальний матеріал для розвитку критичного мислення, презентаційних та мовленнєвих навичок.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ

Томашевська Ольга

Одним із найважливіших пріоритетів розвитку та функціонування сучасної освітньої системи є забезпечення рівних прав на отримання освіти для всіх без виключення дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами, дітей з інвалідністю, дітей з інших соціально вразливих груп.

Реформування освіти в напрямі інклюзії (від *Inclusion* – включення) підтверджується численними змінами в законодавстві України, практичною діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів та узгоджується з основними міжнародними документами у сфері забезпечення прав дітей, зокрема зі статтею 24 «Освіта» Конвенцією ООН «Про права осіб з інвалідністю» [Заєркова Н. В., Трейтяк А. О. Інклюзивна освіта від «А» до «Я». Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. С. 8].

Наразі законодавчо схвалено вживання терміну «діти з особливими освітніми потребами». Його використовують щодо дітей до 18 років, які потребують додаткової навчальної, медичної і соціальної підтримки з метою покращення здоров'я, розвитку, навчання, загальної якості життя та соціалізації, тобто включення в громади своїх однолітків та інших дітей [Інклюзивне навчання // Міністерство освіти і науки України, <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>].

Розрізняють вужче й ширше розуміння інклюзивної освіти. Вужче розуміння інклюзії – це «включення» дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю в загальноосвітні навчальні заклади. Ширше розуміння інклюзивної освіти полягає в позитивному ставленні до багатоманітності учнів, цінуванні та врахуванні відмінностей кожного учня [Бут Т. Індекс інклюзії – Крок за кроком, ussf.kiev.ua/ieeditions/264/].

Інклюзивне навчання характеризується позитивним ефектом як для всіх дітей, залучених у процес, так і для педагогів і фахівців (табл. 1).

Таблиця 1.

Переваги інклюзивного навчання [Інклюзивна освіта // Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. 2017, http://ispukr.org.ua/?page_id=331#.XOUKedlza71]

Для дітей з особливими освітніми потребами:	Для інших дітей	Для педагогів і фахівців:
завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей	діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей	вчителі інклюзивних класів краще розуміють індивідуальні особливості учнів
ровесники відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами	діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них.	вчителі оволодівають різноманітними педагогічними методиками, що дає їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності
оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально	діти вчаться співробітництву	спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчаться дивитися на життєві ситуації очима дітей
навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей	діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим.	
у дітей є можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі у громадському житті		

Серед основних проблем введення та функціонування інклюзивної освіти в Україні варто виділити такі: недостатня розробленість нормативно–правової бази та невиконання існуючих нормативних актів; невідповідність вчителів загальноосвітніх шкіл до роботи з учнями, які мають інвалідність; відсутність технічних засобів і книг шрифтом Брайля, архітектурна непристосованість шкільних приміщень; необхідність додаткового фінансування; академічна перевантаженість навчальних програм; неоднозначне ставлення батьків звичайних учнів до дітей з інвалідністю; гіпер – або гіпоопіка батьків дітей з інвалідністю; відсутність психологічного супроводу тощо. Вищезначене є причиною значного зниження якості навчання учнів з інвалідністю у загальноосвітніх школах [Клопота Є. А., Воронська Н. О. Проблеми інклюзивної освіти в умовах сучасної школи // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. 2017. №1. С. 76–82].

Таким чином, визнання прав, свобод та інтересів дитини, допомога їй у соціалізації та подальшому становленні, у тому числі і професійному, обумовлює надзвичайно важливе значення і роль інклюзивної системи освіти.

НАВЧАННЯ ПРОФСПІЛКОВОГО АКТИВУ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПРОФСПІЛКОВОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Філь Ганна

Україна стоїть на межі важливих соціальних, політичних, економічних, культурних змін. У зв'язку з обранням нового президента в країні активізувалися об'єднавчі процеси серед населення Сходу та Заходу, Півночі та Півдня, з'явилася надія та віра у світле майбутнє українського народу, значно підвищилася активність населення та бажання долучитися до процесів трансформації українського суспільства.

Важливу роль у цьому процесі безперечно мало б бути відведено профспілкам як одній з найбільш чисельних громадських організацій, яка покликана захищати права та відстоювати інтереси працівників на підприємствах різних форм власності.

Ефективність цього процесу можлива лише за умови трансформації профспілок під вимоги сучасності та формування нового формату взаємодії між роботодавцем, працівником, профспілковим лідером та державою. Ключовою фігурою в цьому процесі є безперечно профспілковий лідер як представник профспілки, трудовий арбітр, «обличчя» профспілкового руху. Рівень довіри до профспілкового лідера на підприємстві з боку колективу, авторитет та гнучкість у взаємодії з керівником підприємства, його професійні компетенції, загальнолюдські цінності, здатність адаптуватися до швидкозмінних умов суспільства, статус (належить він до числа звільнених чи незвільнених працівників на підприємстві) мають важливе значення в досягненні результату щодо захисту прав працівників та формуванні стійкої репутації профспілок. Важливу роль щодо формування особистості профспілкового лідера відіграють правильно організований системний підхід щодо процесу навчання та залучення профспілкових активістів до отримання інноваційного Міжнародного досвіду в сфері профспілкового руху.

В Україні функціонують Навчально–методичні центри профспілок, де проводять навчання для профспілкових активістів з різних сфер та з різних регіонів України. Проте, немає єдиної комплексної системи профспілкової освіти та чіткої взаємодії між цими центрами. Спостерігається недостатнє фінансування центрів, застарілі навчально–методичні матеріали та оснащення, брак досвідчених кадрів (тренерів, консультантів, методологів, коучів тощо), нездорова конкуренція, відсутність єдиної бази контактів всіх первинних профспілкових організацій та, відповідно, можливості комунікації з ними. Це все та інші фактори не дають можливості проявити профспілкам свою потужність на повну силу.

Проте за останні роки спостерігається значна активізація навчання в профспілковому середовищі та високий інтерес до отримання сучасних знань, вмінь та навичок з боку активу. Важливу роль у цьому процесі відіграє залучений надання освітніх послуг тренер–експерт. Спостерігається також оновлення, омолодження профспілкового активу та зародження конструктивної взаємодії в профспілкових осередках. Зростає кількість запитів на проведення навчальних семінарів з усіх куточків України.

Одну із ключових позицій в системі профспілкового навчання в Україні займає Центр інноваційного розвитку профспілкової освіти Академії праці, соціальних відносин і туризму. Постійне вдосконалення навчальних програм, формування тренерського складу під запит навчальних груп, проведення пілотажних досліджень щодо потреб, інтересів, зацікавленості, результатів, а також великий пропозиційний ряд тематик (понад 100 сучасних тем), дають можливість планувати та розвивати на належному рівні профспілкове навчання.

Пошук нових форм та методів роботи, інноваційна тематика для навчання, забезпечення сучасних технічних вимог навчального процесу, обмін досвідом з прогресивними країнами та в межах України, рівноцінний доступ до знань, залучення кожного, хто бажає навчатися та розвиватися, вчасне інформування про нові тенденції в профспілковому середовищі, дадуть можливість вивести особистість профспілкового лідера, а також роль та значення профспілок у суспільстві, на якісно новий більш високий рівень.

Отож, ми всі, представники системи профспілкової освіти, повинні спільно обговорити, побудувати стратегію та тактику профспілкового навчання на найближчі роки, сформувати здорову конкуренцію в профспілковому середовищі, постійно здійснювати моніторинг потреб та запитів цільової аудиторії, вчасно реагувати на виклики часу та спільно йти до нового іміджу профспілкового лідера, формуючи зростання рівня довіри до профспілок.

ОСОБЛИВОСТІ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

Ховпун Олексій

20 листопада 2018 року на сайті Міністерства освіти і науки Україна з'явилася пропозиція громадського обговорення проекту концепції підготовки фахівців з дуальної форми отримання освіти. І це актуалізує дискусію щодо подійного (дуального навчання). Власне, на сьогоднішній день проблема якості освіти є актуальною не тільки для українських вузів, а й для європейських. Зміст освіти, онлайн навчання, відповідність освіти вимогам ринку праці, як і, власне, подвійне навчання є на сьогоднішній день головними темами обговорення.

Особливу увагу хотілося б приділити проблемі саме дуального навчання не тільки тому, що ця форма навчання в технічних і економічних вузах Німеччини себе виправдала, і сьогодні саме вона є ноу-хау в системі німецької освіти, і завдяки їй багато німецьких ВНЗ беруть участь у різних програмах Євросоюзу, в тому числі і Erasmus +, пропонуючи цю форму навчання, але і тому, що це можливість не тільки вивести роботу професійно-технічних училищ на новий рівень в Україні, а й запустити сам механізм взаємодії навчальних закладів і підприємств.

Аналіз наукової літератури показав, що подвійне навчання – це такий вид навчання, при якому теоретична частина підготовки проходить на базі освітньої організації, а практична – на робочому місці. Підприємства роблять замовлення навчальним закладам на конкретну кількість фахівців, а роботодавці беруть участь у складанні навчальної програми. Важливо відзначити той факт, що студенти проходять практику на підприємстві без відриву від навчального процесу. Студенти отримують від роботодавців стипендію, близьку до зарплати.

Таким чином, на території підприємства створюються навчальні робочі місця для студентів, які можуть відрізнитися від звичайного робочого місця наявністю віртуального симуляційного обладнання. Найважливіший компонент – наявність підготовлених кадрів, які виступають в якості наставників.

Родоначальником системи дуального освіти вважається Німеччина. Досвід цієї країни служить зразком для всього Європейського Союзу. Німецька система професійної освіти відрізняється розвиненим інститутом наставництва, практико-орієнтованим навчанням і активною участю бізнесу в підготовці кадрів. Подвійне навчання введено в суворі законодавчі рамки і здійснюється за допомогою торгово-промислових і ремісничих палат [Куделя Н. Дуальное образование в Германии: плюсы и минусы. // Партнер. 2018. №9 (240). <http://www.partner-inform.de/partner/detail/2017/9/269/8706/dualnoeobrazovanie-v-germanii-pljusy-i-minusy>]. На сьогоднішній день двоїсте навчання застосовується в Канаді, Австрії, Швейцарії.

«Дуальність» навчання полягає в тому, що навчальний процес ділиться на практичну і теоретичну частини, по черзі змінюють один одного протягом усього періоду навчання. Теорія являє собою класичні заняття в університеті, які тривають в середньому близько трьох місяців і проводяться безпосередньо в університеті у вигляді лекцій, семінарів, проектних робіт, іспитів. Практику студенти проходять на підприємстві, з яким у них укладений контракт на навчання. При цьому студентам надається можливість отримати безпосереднє уявлення про робочі процеси на фірмі, набратися реального досвіду і взяти участь у внутрішніх проектах. Як правило, фірми зацікавлені в перейнятті студентів на постійну ставку відразу ж після закінчення університету [Дуальна освіта. // МОН України. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesiino-tehnicna-osvita/dualna-osvita>] Спектр підприємств дуже різниться –

починаючи від маленьких і середніх фірм, відомих тільки в певних регіонах, і закінчуючи найбільшими світовими концернами, такими як Siemens, IBM, HP, Daimler, SAP і т.д.

Важливо відзначити, що весь навчальний процес, включаючи теоретичну частину, оплачується підприємством, на якому студент працює. Зарплата залежить від фірми–партнера і сфери бізнесу. Наприклад, учні на економічних спеціальностях заробляють більше, ніж студенти технічних і соціальних напрямків, а зарплати в сфері торгівлі вище, ніж в охороні здоров'я.

На іспити виділяється один, два тижні в кінці кожного семестру, в протягом яких студенти можуть здавати близько п'яти іспитів і більше, деякі з них можуть бути модульними. Таким чином, навчальний процес дуже напружений і багато студентів не справляються з навантаженням і покидають університет.

Цікавим є той факт, що крім університетських викладачів лекції читаються працюють фахівцями, які мають великий практичний досвід, однак їм не виділяється ставка в університеті.

Позитивними сторонами дуальної форми навчання, на наш погляд, можна вважати:

- можливість спробувати себе в тій чи іншій професії і, можливо, скоригувати спеціалізацію;
- при наявності закордонних філій, компанії надають своїм студентам можливість провести одну з практик за кордоном;
- отримання зарплати з першого робочого дня як під час теоретичного навчання в вузі, так і під час практики. Розмір заробітної плати залежить від величини компанії, спеціальності та галузі промисловості;
- оплачуване навчання. Контракт на навчання також є одним з визначальних чинників при надходженні, так як в такому випадку зарахування;
- відмінні кар'єрні можливості, так як компанії, які вклали фінансові та часові ресурси в навчання студентів, зацікавлені в тому, щоб випускники залишилися у них працювати після завершення навчання.

Якщо фірма не зацікавлена перейти дуального студента після закінчення навчання, такий випускник може знайти іншу роботу завдяки набутому практичному досвіду. Крім того, випускники можуть продовжити навчання в магістратурі, але це відбувається рідко, в зв'язку з тим, що подвійне навчання має спочатку інші цілі.

В середньому понад 70% всіх випускників дуальних програм залишаються в компанії, в якій вони проходили подвійне навчання. Наприклад, за статистикою консалтингової фірми Deloitte, в 2018 році 7% дуальних студентів не тільки залишилися працювати в компанії, але і відразу отримали посаду керівника відділу.

Крім того, починаючи з 2010 року, іноземні студенти отримали офіційно підтверджене право вчитися в деяких університетах, так як раніше було потрібно отримання згоди біржі праці та дозволу на трудову діяльність.

Як недоліки такої форми навчання, на наш погляд, можна визначити наступне:

- не кожен спеціальність можна вивчати дуально, крім того, пропозиція на ринку залежить від стану справ в індустрії: чим вище нестача фахівців в певній сфері, тим більше дуальних спеціальностей за даним напрямком;
- висока конкуренція серед абітурієнтів (заявка подається за рік до закінчення школи);

- складність в поєднанні роботи і навчання, так як до студентів пред'являються такі ж вимоги, як і до співробітників компанії;
- місце розташування, так як іноді підприємство знаходиться в іншому місті в відміну від університету, тому багато часу йде на проїзд;
- невелику відпустку, який становить близько 24–30 днів в році на відміну від університетських піврічних канікул;
- необхідна висока самоорганізація, відповідальність і мотивація.

Що стосується української системи освіти, то однією з проблем є якраз відірваність від ринку праці випускники навчальних закладів мають мало практичних навичок майбутньої професії. Модель дуального навчання дасть можливість вирішити цю проблему.

На даний момент в Україні створюється законодавча база для впровадження дуального навчання, вивчається досвід кількох країн, а закладу вищої освіти працюють над створенням пулу підприємств, які будуть готові брати студентів на роботу. Планується, що в університетах буде впроваджено дві програми (на певній спеціальності і на певному рівні як на денній, так і на дуальній формі навчання), що призведе до конкуренції між університетами та підвищенню якості освіти.

Таким чином, дуальна система вимагає не тільки законодавчої бази, працюючої економіки, а й готовності студентів до такої форми навчання, цілеспрямованості, організованості і гнучкості, а також великий витримки і мотивації протягом усього навчання.

INNOVATIVE TENDENCIES IN FORENSIC SCIENCE

Khrystych Iryna

Nowadays rapid changes in all sectors of public life encourage the development of technologies and their widespread use. Forensic science does not stand aside. In early 1970s the development of forensic science started, each decade after was marked by its turning points determining the strategy of forensic science. Forensic science is a science without geographic boundaries, which generates innovations in different spheres. Parameters such as expediency, the technical feasibility of using innovation in the investigation and, as the expected result, effectiveness were put at the forefront.

Scientists note that forensic science dramatically increases its scientific potential and increases practical effectiveness in the conditions of the “information explosion». In this case, the growing volume of basic and applied research in forensic science, the accelerated development of those branches of knowledge, the data used in forensic science are the reasons for the accelerated development of forensic science and the increase of the social significance of forensic science in connection with the growing relevance of the problem of combating crime [Шепітько В.Ю., Авдеєва, Г.К. Криміналістичні засоби та інноваційні технології у боротьбі зі злочинністю // Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16088/1/Avdeeva_Shepitko_131-142.pdf].

Therefore, it is essential for the forensic science to introduce such a component that differs from that previously used by the principles of action, intellectual and technological parameters, methods of organization and management in order to increase the cumulative potential of crime investigation effectiveness.

Innovations in forensic science can be classified into two types. In one case, a completely new innovation strategy, policy, new approaches are formed, in the other case, existing processes and techniques are radically reformed and individual operations are automated, etc. Innovation processes in forensic science and in organizing crime investigation at the practical level go hand in hand. [Шевчук В.М. Проблеми реалізації тактичних операцій і впровадження «Автоматизованого робочого місця слідчого» // Питання боротьби зі злочинністю. 2013. Вип. 25. С. 174–185].

The innovation process in the investigation can be divided into several stages. The first, which precedes the creation of an innovative product, begins with the inception of the need for it. The reason is the qualitative growth of professional skills and special knowledge of criminals.

Crimes committed with the use of computer technology, when the information security of commercial firms, government bodies is under the threat of illegal entry by even underage hackers can be striking examples of this process.

The emergence of new forms of computer crime requires from the law enforcement agencies, firstly, the organization of advanced training of investigators and specialists in the field of computer technology, secondly, the creation of well-organized coordination of all structures in the field of information security and, thirdly, the training of higher level specialists.

The second stage is the creation of innovation, its industrial production, if it concerns scientific and technical products. Thus, it is possible to distinguish two types of innovative products: the first which are created specifically for the use in investigating or preventing crimes, the second ones are created for other, non-legal needs, but are actively used by the subjects of investigation.

The third stage is expressed in purposeful and widespread introduction of innovations into the work of law enforcement agencies at all levels. At the same time, the introduction of innovative components is associated with time and financial costs and the use of additional human resources.

It should be noted that the nature of innovations and their effectiveness do not always have a directly proportional relationship. Any innovation contains an element of risk. An innovative product in forensics should have certain properties: to be meaningful and able to serve the purposes of criminal prosecution; comply with the requirements of the law; be timely and convenient to use.

Information and analytical systems are being actively implemented today in the activities of law enforcement agencies, making it possible to reduce the time needed to uncover and investigate crimes, optimize management costs, and increase the efficiency of interaction between various departments.

The «Automated Worker's place of the Investigator». According to B.Y. Shepitko: «The main task of the investigator's workshop is to support decision-making» [Практикум з криміналістики/ За ред. В.Ю. Шепітька. Київ: Ін Юре, 2013. С. 92]. Consequently, it makes possible to point out that an investigator's workstation is a software and hardware complex that automates the information support of the investigator's activity and provides support in his decisions in the investigation of crimes.

Automated computer system «Murder». This system is the basis for providing information support to the decision-maker to investigate a particular criminal proceeding, namely, the nomination of working versions and the selection of optimal investigative system. [Шевчук В.М. Проблеми реалізації тактичних операцій і впровадження «Автоматизованого робочого місця слідчого» // Питання боротьби зі злочинністю. 2013. Вип. 25. С. 174–185].

Software complex «GRAFIT», designed to document the circumstances of road accidents. The importance of this software complex is that it is one of the first most adapted to the requirements of the current legislation of Ukraine.

New set of scientific-technical means «Field mini lab» created by the laboratory workers «Usage of modern achievements in science and equipment in fighting the crime» of the Institute of Problems of Crime of the Academy of Law Sciences of Ukraine [Шепітько В.Ю., Журавель В.А., Авдєєва Г.К. Рецензія на обґрунтування щодо проведених досліджень із розроблення програмного забезпечення «GRAFIT» // Питання боротьби зі злочинністю. 2018. С. 295–299].

Modified sets of scientific-technical means for exploring and investigating the crime scenes, revealing, identifying, seizing and keeping evidence, its previous investigation as well as preparing objects for expertise.

Innovation in the organization of the investigation is the process of constant updating all areas of the organization of the investigation. The organization of the investigation is significantly influenced by such factors of the internal environment as the innovative potential of the staff. Successful implementation of the innovation process largely depends on the investigators, among them are: 1) young employees, who accept innovations but concentrate on performing their own tasks, and in working with a team they often fail and detriment the common goals; 2) experienced employees who rely largely on their own experience, and don't trust innovations offered by the authority. So, in the 90s XX century the use of the polygraph was introduced into practice by investigating authorities. And despite the twenty-year experience of testing in many countries, many investigators do not trust this innovation, considering it to be unconventional, and in the result dubious and inaccurate [Криміналістичні засоби та інноваційні технології у боротьбі зі злочинністю // Питання боротьби зі злочинністю. 2012. Вип. 24. С. 34–47].

The human factor can slow down or accelerate the introduction of innovations. A characteristic feature of the current stage of innovation in forensic science has become the subordination of this phenomenon to ensuring the rights of individuals. This happens at all levels and in all areas of the organization of crime investigation: from the normative regulation of this activity (a higher level of legislation, instructions and methodological developments) to investigation management process improvement and the training of specialists, the use of the staff innovative potential, as well as and the orientation to computer information technology. So, it is crucially important for the higher educational institutions to train specialists, who would be ready to use innovations in forensic science and to learn new technologies that could be created in future.

ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ ОСВІТИ

Чередніченко Олена, Чередніченко Єлизавета

Сучасні умови розвитку суспільства висувають все більш жорсткі вимоги до якості освіти, яка виступає базою для підготовки успішного, конкурентоспроможного, кваліфікованого фахівця. Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси виводять освіту за межі локального застосування, що потребує її розвитку на інноваційних засадах. Дуальність освіти є одним з напрямів, який дає змогу студентам удосконалити і розширити свої можливості на ринку праці, а роботодавцям отримати сучасних сформованих спеціалістів.

Дуальна освіта, поєднуючи теоретичну складову освітньої програми під час навчання у закладах вищої освіти із практичними навичками безпосередньо в підприємствах та установах, зближує ВНЗ і роботодавців для досягнення успіху суспільства в цілому. Сьогодні добробут конкретної людини і загалом не прив'язаний до продуктивності праці й ефективності використання ресурсів в класичному їх розумінні. Оскільки все більше поширюється використання штучного інтелекта, то необхідність у висококваліфікованих і освічених фахівцях лише збільшується.

Широкого розвитку дуальна освіта почала набувати ще в середині 60-х років XX ст. в країнах Європи. Актуальність даного виду навчання привертає увагу все більшого кола фахівців як в галузі освіти, так і у виробництві. Звичайно переваги і перспективи впровадження дуальної моделі освітнього процесу потребують об'єктивізму до аналізу викликів та проблем у практиці функціонування дуальної форми навчання в Україні.

Європейський центр розвитку професійної освіти (CEDEFOP) визначає дуальне навчання як набуття знань і навичок через виконання і рефлексію на завдання у професійному контексті, або на робочому місці [Work-based learning in continuing vocational education and training: policies and practices in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. 78 p. http://www.cedefop.europa.eu/files/5549_en.pdf]. Нині дуальне навчання в країнах Європи позначається терміном work-based learning (WBL) і розглядається як базисна основа вищої професійної освіти, головне завдання якої полягає у сприянні студентам набутти знання, навички і компетентності, які стануть у нагоді в їхньому житті та професійній діяльності [Work-Based Learning in Europe. Practices and Policy Pointers // European Commission. http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/work-based-learning-in-europe_en.pdf].

Д. Грей відмічає концептуальні ідеї, на які спирається дуальне навчання: навчання через роботу, навчання для роботи та навчання на роботі [Gray D. A briefing on work-based learning // Assessment Series. 2001. No. 11. www.heacademy.ac.uk/assets/York/documents/resources/database/id11_Briefing_on_Work_based_Learning.rtf].

Засновником дуальної освіти вважають Німеччину. Від неї цю систему перейняли Канада, Австрія, Швейцарія та інші країни. Досвід запровадження дуальної форми освіти в цих країнах вказує на необхідність її інтеграції і в Україні [Дуальна освіта в діалозі: звіт про виконання та результати проекту, а також рекомендації // Федерація роботодавців України: 2017. http://fru.ua/images/Projektbericht_2017-08-14_ukr_V-1.pdf].

Освітні інновації можуть ініціюватися державою, закріплюватись законодавчо і впроваджуватись у суспільство. Економічна ситуація в Україні не сприяє організації системи дуальної підготовки за німецьким зразком, але деякі університети все ж таки вже працюють з нею. Наприклад, в НУБіП України запроваджено в дію навчальні плани підготовки фахівців з

елементами дуального навчання, розроблено додатки до робочих навчальних програм, де відсоток теоретичного та практичного навчання складає 30/70; 60/40 залежно від дисципліни; введена індивідуальна форма навчання, що дає можливість студентам одночасно з навчанням опановувати обрану професію безпосередньо на виробництві, на робочих місцях, які оснащені сучасною технікою з новітньою технологією з подальшою можливістю працевлаштування [Дуальна система навчання в Немішаївському агротехнічному коледжі //Офіційний сайт НУБіП України. <https://nubip.edu.ua/node/57392>]. Такий підхід до надання освітніх послуг дає позитивні результати у формуванні професійних компетентностей і робить конкурентоздатними студентів на ринку праці.

Активне використання подібних методів освітньої діяльності дозволяє підвищити рівень конкурентоспроможності закладів вищої освіти, забезпечувати нагальні потреби на ринку освітніх послуг серед споживачів, сприяти реалізації Закону України „Про вищу освіту», де відзначається необхідність приведення ринку надання освітніх послуг до міжнародних стандартів. Саме запровадження дуальної моделі освітнього процесу орієнтоване на інтеграцію освітньої, наукової, інноваційної, виробничої та соціальної діяльності. Водночас це сприяє зростанню не просто потенціалу країни, а кваліфікованого потенціалу. Оскільки в Україні спостерігається тенденція зростання частки населення з вищою освітою, а роботодавці здебільшого нарікають на відсутність в українських випускників ЗВО практичних навичок через великий розрив між теорією і практикою, то реалізація даного напрямку трансформації форм освіти забезпечить подальше підвищення її якості і наближення до європейських стандартів.

Отже, переваги дуальної форми навчання очевидні і для студентів, і для підприємств, і для держави. Студенти мають можливість навчатися в реальних умовах виробництва, отримувати професійні навички й уміння для подальшої кар'єри, що підвищує мотивацію; бути конкурентоспроможними на ринку праці. Підприємства (роботодавці) отримують стимул інвестицій в освіту, і в результаті компетентних випускників, що відповідають їх вимогам; заощаджують витрати на підбір персоналу; підвищують продуктивність праці. Держава може зменшити бюджетні витрати на підготовку фахівця; забезпечити якість освітніх процесів; прогнозувати випуск фахівців в умовах несприятливої демографічної ситуації [Савченко І. Методологічні підходи і організаційні особливості підготовки кваліфікованих робітників в умовах дуальної системи професійної освіти: досвід країн Євросоюзу та перші етапи реалізації в Україні. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/dualna/7-savchenko-170217.pdf>].

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Чорнодід Ігор

Центром розвитку людства є освіта, яка розвивається як відповідь на виклики цивілізації і одночасно як відповідь на потреби людини знайти своє місце і можливості самореалізації у новому глобальному просторі. Освіта, її організація, напрями розвитку, зміст і навчальні технології знаходяться в епіцентрі дискусій, що розгорнулись нині в світовому інтелектуальному середовищі. В ході останніх тенденцій розвитку економік рівень конкурентоспроможності визначається саме кваліфікацією робочої сили.

У глобалізованому світі освіта і наука є визначальним фактором людського розвитку і основним засобом національного самоствердження. Тільки та країна, в якій інтелектуальні професії стали масовими, а інвестиції у розвиток людського потенціалу – найвагомішими і найефективнішими, може стати повноцінним учасником глобальної політики, економіки і культури.

Не випадково Японія, що претендує на світове лідерство, оголосила про готовність переходу до обов'язкової вищої освіти.

Процеси глобалізації та інтернаціоналізації зумовлюють приведення вітчизняних освітніх стандартів у відповідність до норм світового співтовариства. Вища освіта в Україні повинна виконувати три завдання: виховувати громадянина, формувати клас інтелігенції та готувати спеціалістів відповідно до потреб суспільства. Виховання громадянина досягається викладанням суспільних наук (філософії, політекономії, економічної теорії тощо). Формування інтелігенції передбачає знання іноземних мов, практичної психології, історії, етикету.

Суттєва частка викладання повинна припадати на якісну підготовку спеціалістів, що передбачає не тільки їх теоретичну підготовку, а, особливо, практичну. Найважливішим критерієм ефективності діяльності вищої освіти і науки загалом і конкретного вищого навчального закладу зокрема є попит на фахівців на ринку праці.

Основні проблеми в сфері вищої освіти наступні.

Підвищення обсягу матеріалу, відведеного на самостійне опрацювання. Фактично понад 50–60% матеріалу навчальної програми відводиться на самостійне опрацювання.

У навчальному процесі не в повній мірі використовують різноманітні інноваційні педагогічні методики, основою яких є інтерактивність та максимальна наближеність до реальної професійної діяльності майбутнього фахівців.

Невідповідність дисциплін, які викладають в Україні, європейським, а також перспектива взаємозарахування навчальних досягнень між різними навчальними закладами як усередині України, так і в Європі. Такі заходи повинні були сприяти мобільності студентів між вищими навчальними закладами в межах ЄС, спрощенню можливості працевлаштування студентів, підвищенню якості освіти, ураховуючи вимоги часу, у тому числі ринкової економіки та все більшого прикладного характеру знань.

Україна уклала численні міжурядові міжнародні угоди про взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені та вчені звання. Проте кількість ЗВО нашої держави, які запровадили спільні програми та присвоюють національно визнані ступені спільно з вищими іншими країнами, становить лише 3% загальної кількості українських вищих навчальних закладів.

Номінальна автономія українських ЗВО. Автономія ЗВО, як, наприклад, у державах ЄС і США, в Україні існує тільки на папері. У цивілізованих країнах така автономія визначається перш за все економічною незалежністю закладів від держави, конкурентними засадами існування вищої школи, поєднанням наукових засад існування та наданням послуг вищої освіти. В Україні ж держава виступає замовником освітніх послуг і формує стандарт вищої освіти. Проте, ураховуючи, що в сучасних умовах попит на фахівців визначають роботодавці, а не держава, спеціальності та рівень підготовки випускників, в першу чергу, повинні влаштовувати роботодавців.

Нерівноправність приватних ЗВО, що не мають державного замовлення

Невизначеність щодо алгоритму проходження процедури акредитації та ліцензування.

Низькі обсяги фінансування з державного бюджету. Державне фінансування вищої освіти та науки в Україні є вкрай незадовільним і не відповідає вимогам і нормам законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Відповідно держава втрачає передові позиції щодо рівня освіченості громадян, скорочуються масштаби та рівень якості підготовки науково-педагогічних кадрів, помітно погіршуються умови для творчої роботи вчених і викладачів.

Незадовільний стан науково-дослідної діяльності ЗВО на сучасному етапі. Світовою практикою доведено, що лише тісне поєднання освіти з наукою є запорукою забезпечення високої якості освіти та належного інтелектуального супроводу державотворення.

Низький рівень інноваційності освіти.

На сьогодні на це спроможні лише США, Японія, деякі європейські та інші заможні держави, де за створеної належної наукової інфраструктури на одного науковця припадає щорічно 100–200 тис. доларів. Європа, як завдання, говорить про суму 1 млн. євро. За нашої ж наукової матеріально-технічної бази на одного науковця припадає близько 2 тис. дол. щорічно. Виробництво знань є головним джерелом економічного розвитку. Так, у Норвегії та Данії інвестиції в сектор знань становлять 8,3% ВВП; у США – 5,7%, в Індії – 3,5%. Відстаючи від розвинутих країн за інвестиціями в освіту, ми знижуємо її конкурентоспроможність. Країна може стати конкурентоспроможною тільки в тому разі, якщо сировинна економіка зміниться на економіку знань.

Таким чином, окрім власне євроінтеграції в освітній сфері через систему освіти, необхідно спрямувати вищу школу на зважений підхід до кількості та якості викладання, виходячи з потреб суспільства та перспектив розвитку економіки України.

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ПОСЛУГ

Шапалов Владислав, Бабічева Олена

Маркетинг у сфері послуг – сукупний, універсальний механізм для управління організацією, що змінюється дуже швидко під впливом зовнішніх факторів і відгукується на бажання споживачів [Новаторов Э.В., *Маркетинг услуг: теория и технология*. Санкт–Петербург, 2015. С. 18–19]. Сьогодні маркетинг є невід'ємною частиною розвитку сфери послуг, оскільки на насиченому ринку навіть послуга високої якості не зможе залучити велику кількість споживачів без маркетингу. Для того, щоб бути конкурентоспроможним, необхідно використовувати маркетингові інструменти.

Маркетинг у сфері послуг орієнтований на два завдання: максимізацію прибутку організації та задоволення попиту споживачів. Класичні маркетингові функції (дослідження та аналіз ринку, оптимізація асортименту послуг, стимулювання збуту, формування попиту) з появою інтернету модифікувались та отримали нові риси. Інтернет став важливим параметром, що впливає на купівельну поведінку, вибір споживача і виконує функцію одного з основних засобів комунікації. Будь–який потенційний споживач може, використовуючи Інтернет, отримати всебічну інформацію про товар або послугу, а також здійснити їх купівлю. Хоча, якщо там не буде інформації про продукт компанії, або споживач її не знайде, то, швидше за все придбає його у конкурента.

Саме інтернет створив для маркетингу нові можливості більш тісної і пролонгованої взаємодії з клієнтом, його супроводу від оцінки послуги до її придбання, а також стимулювання споживача до повторної купівлі. Розширив географічні межі ринку. Якщо в до цифрову епоху послуги, що вимагали безпосереднього контакту з виробником мали певні обмеження в міжнародній торгівлі, то інтернет створив умови для глобалізації цієї сфери. Яскравим прикладом є бум міжнародного туризму за рахунок появи глобальних мереж бронювання подорожей та онлайн освіти.

Виникли ситуації, за яких стало неможливо застосовувати класичні моделі і інструменти управління. У зв'язку з особливостями електронного ринку вчені всього світу почали адаптувати традиційні маркетингові моделі для Інтернет–бізнесу або створювати нові, більш ефективні для віртуального середовища.

Щоб ефективно використовувати надані електронним ринком можливості, компанії, що прийняли рішення вийти на цей ринок, повинні в своїй маркетинговій діяльності бути готові до певних дій. Так, дослідження [Вирин Ф. *Интернет–маркетинг. Полный сборник практических инструментов*. Москва: Эксмо, 2010. 137–144] показали, що для успішного використання маркетингових характеристик Інтернету компаніям необхідно оцінити своє ставлення до наступних факторів:

1) готовності до стиснення бізнес–процесів і збільшення швидкості реакції на запити клієнтів – електронні ринки, каталоги і системи торгів, а також служби пошуку в Інтернеті створюють відкрите середовище, в якій час між замовленням і його виконанням обчислюється секундами або хвилинами. Успішні компанії прагнуть позбутися зайвих процедур, часто акцент робиться не на серії послідовних взаємодій, а на паралельному спілкуванні, яке дозволяє підприємству відпрацьовувати замовлення в реальному часі;

2) спільній роботі з великою кількістю партнерів – бізнес повинен підтримувати комплекс відносин, які виходять за рамки простих замовлень і розрахунків. Взаємодії компаній відбуваються динамічно і виникає нова форма спільної роботи на певний період. Організації

працюють разом, поки їм це необхідно. Електронний ринок надає умови для динамічного брокерства, що дозволяє створювати оптимальні споживчі рішення. Зростаюча конкуренція по всьому світу змушує підприємства об'єднуватися, щоб працювати ефективніше;

3) перехід до індивідуального обслуговування – відмінною рисою Інтернет-бізнесу є зосередженість на задоволенні споживачів. Компанії, що вийшли на електронний ринок, повинні розуміти, що обслуговування тут стало важливіше товару. До споживачів і покупців, партнерів і співробітників потрібен індивідуальний підхід, і підприємства електронного бізнесу прагнуть краще обслуговувати клієнтів, створюючи ринок індивідуального клієнта.

4) наявність гнучкості в підході до бізнесу – інтернет бізнес не стане успішним, якщо він не буде гнучким. В даний час реструктуризації піддаються цілі галузі економіки і підприємства повинні перевизначити свої позиції, якщо вони прагнуть створити прибуткову Web –структуру.

Отже сфера послуг сьогодні є сектором економіки, що стрімко розвивається та набуває глобальних ознак, вимагає безумовного застосування основних маркетингових принципів. Також не варто забувати про те, що при виборі маркетингової політики потрібно орієнтуватись не тільки на зовнішнє і внутрішнє маркетингове середовище, але й тенденції сучасного суспільства, що все більше стає інформаційно-цифровим. Прискорене впровадження і синтез інтернет технологій та маркетингових інновацій в сфері послуг забезпечить просування та конкурентоспроможність якісної послуги як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Шолудченко Сергій

Застосування маркетингових інструментів при розробці стратегії і плануванні діяльності сучасного університету є цілком необхідна та доречна процедура [Портер Е., Майкл П. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. 454 с.]. Виникають питання адаптивності до потреб конкретного університету підходів та зрозумілих методик аналізу і оцінки середовища в якому відбувається діяльність даного університету. Існуючі практики застосування маркетингу, при стратегічному плануванні, базуються на використанні широкого спектру аналітичних можливостей сучасних маркетингових методик. В освітянському просторі застосовують здебільшого всім відомі підходи на основі SWOT та PEST аналізів (3). Ці інструменти маркетингу для вітчизняних маркетологів найбільш зрозумілі та апробовані. Також використовуються дещо спрощенні підходи аналізу внутрішнього середовища на основі SW аналізу (сильні та слабкі сторони) та SNW аналізу (сильний–нейтральний–слабкий елемент управління).

В Академії праці, соціальних відносин і туризму (Академії) поки що не існує сталої практики використання на системній та постійній основі сучасних інструментів маркетингу при стратегічному управлінні. Головне в цьому твердженні – це системність та постійність. Коли в будь-якій організації аналітичні інструменти використовуються на системній та постійній основі відбувається накопичення практичного досвіду їх використання, шліфуються навички роботи над помилками і намічаються шляхи удосконалення як застосованих методик так і підвищення професіоналізму самих управлінців. Відбувається притирання членів команди, (по новомодньому – проектної групи), один до одного, формується колективна синергія такої групи, в т.ч і за рахунок включення до неї студентів Академії.

Нижче наведено елементи інструментів маркетингу, які можна спробувати використати при розробці стратегій розвитку Академії. При формуванні початкових елементів (табл.1) для маркетингового аналізу ми використовували менш розпіарений підхід при формуванні стратегії організації на основі SNW аналізу, результати якого можна потім пропустити через SWOT та PEST аналізи.

Стосовно складових основних процесів Академії, то їх можна визначити як процеси пов'язані з: управлінням; фінансами; студентами; кадрами; інфраструктурою та матеріально-технічним забезпеченням.

Кожен з основних процесів реалізується через постійне використання таких елементів як: планування, ресурси, оцінка результатів та процедури покращення [Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT). <http://csm.kiev.ua/nd/nd.php?z=%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3+ISO+9001&st=0&b=1>]. Це все має базуватись на Положенні про конкретний процес, де ці елементи прописані саме під такий процес. Робота експертів, які проводять оцінку за SNW аналізом, теж має ґрунтуватись на Положенні про таку оцінку. В Академії наявне Положення про організацію навчального процесу, проте решта положень чекають своєї реалізації, зокрема і Положення про формування стратегії Академії де б було закладено маркетингові інструменти формування варіантів стратегії Академії.

Ринок освітніх послуг: виклики сучасності

Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 11 червня 2019 р.)

Таблиця 1.

Фрагмент аналітичної таблиці SNW аналізу

№	Назва процесу в Академії	Складовий елемент процесу	Експертна оцінка		
			S	N	W
1.	Навчальний процес	1. Автономія у формування навчальних планів підготовки студентів 2. Наявність освітніх стандартів 3. Навчальні досягнення (олімпіади, нагороди тощо) 4. Сучасне комп'ютерне забезпечення навчального процесу 5. Наявність фахового програмного забезпечення 6. Застосування сучасних методик викладання 7. Наявність методик об'єктивного контролю якості освітніх послуг 8. Застосування реальних (із залученням бізнесу, підприємців) практичних завдань в навчальному процесі 9. Працевлаштування за фахом 10. Гнучкий графік навчального процесу 11. Доступність до методичного забезпечення, врахування індивідуальних потреб студентів 12. Мотивація студентів до отримання якісної освіти 13. і т.д.			
2.	Кадровий процес	Тощо			
3.	Тощо	Тощо			

РЕКЛАМНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗВО НА ПРИКЛАДІ АПСВТ

Юрило Сергій

На сьогоднішній день в Україні зменшується кількість студентів які йдуть на навчання до ЗВО і разом з цим відповідно зменшується кількість ЗВО. Тому в наш час є важливим правильна реклама ЗВО різними видами реклами.

За даними звіту щодо маркетингового напрямку АПСВТ, ми бачимо, на які типи реклами виділяли бюджет АПСВТ. Також ми можемо побачити структуру витрат бюджету АПСВТ. Але на даний момент ми можемо скористатись іншими видами реклами, які стали більш популярними.

1. Реклама на маршрутних таксі.

В цьому типу реклами ціни залежать від макету (розмір, сюжет, виготовлення).

Одним із типів реклами на маршрутних таксі є брендування. Вартість брендування рахується так: оренда машини (5000 грн.) + макет (23460 грн.) = 28460 грн. з ПДВ за одну машину за місяць. В більшості перевізників мінімальний термін розміщення такої реклами складає 3 місяці

Іншим типом такої реклами є наклейка/листівка. Вартість такої реклами – 90–180 грн за штуку на місяць, але в основному ціна залежить від маршруту і вартість прораховується індивідуально. Друк реклами в ціну не входить, в такому типі реклами ми маємо давати все готове, або домовлятися з агенцією і друкувати в них, за це буде потрібно доплачувати зверху. Завжди потрібно друкувати із запасом на випадки вандалізму. Фото звіт входить у вартість розміщення. Маршрути узгоджуються з компанією, яка розміщує рекламу в транспорті, враховуючи факт що є приватні маршрути.

2. Реклама в Інтернеті.

В ідеальному випадку для нас би було добре, якщо ми б мали змогу розміщатись на сайтах які з нами пов'язані, але в основну це сайти з якими співпрацюють рекламні агенції. Основною вимогою такої реклами є – наявність власного сайту, в АПСВТ є власний сайт, тому для нас це не проблема.

Є два типи реклами на сайтах:

Перший тип– це банер. Вартість банеру від 2000 грн. – до 10000 грн. Ціна залежить від кількості переглядів та терміну розміщення.

Другий тип – це брендування. Вартість брендування – від 10000 грн/місяць.

Також є вигідним розміщення на регіональних сайтах. В основному це сайт новин, де батьки можуть зацікавитись, читаючи новини, академією на випадок якщо дитина поступає до ЗВО. Вартість такої реклами – 3000–5000 грн./місяць.

3. Реклама в метрополітені.

Перший тип – це реклама на метролайтах. Розміщення реклами на метролайтах не вигідна, якщо це буде тільки в одному місці, краще брати декілька. Метролайти нам вигідно розміщати на синій гілці метро, на ній метролайти є від станції Оболонь до станції Деміївська. Вартість залежить від відстані до центру міста.

Ціни за місяць з ПДВ – 7800 грн. ст. м. Майдан Незалежності, 7100 грн. ст. м. Олімпійська, 6300 грн. ст. м. Палац Україна, 4750 грн. ст. м. Деміївська.

Другий тип – це реклама у вагонах метро. Найдорожча реклама в середині вагону метро – 78780 грн./місяць з ПДВ, по краях вагону – 73980 грн./місяць з ПДВ.

Третій тип – це реклама на путьовій стіні метро. Вартість такого розміщення на ст. м. Теремки 7200 грн./місяць з ПДВ.

Для такого типу реклами мною було розраховано вартість реклами на одну людину за місяць. Загальний пасажиропотік людей на ст. м. Теремки за місяць 870.000. Використовуючи ці дані і вартість розміщення реклами за місяць, ми можемо дізнатись вартість реклами на одну людину в місяць: $870.000/7200=121$ грн./люд.

4. Реклама на біл–бордах.

В цьому типі ми можемо розміщуватись як при в'їзді в м. Київ зі сторони Одеси, вартість розміщення від 2700 грн. до – 11500 грн. з ПДВ за місяць.

Також ще можна розміститись на Одеській площі що поблизу АПСВТ, вартість такого розміщення 8300 грн./місяць з ПДВ. Розміщення на автостанції коло ст. м. Іподром – 9800 грн./місяць з ПДВ. Розміщення в сторону Голосіївського проспекту – 9375 грн./місяць з ПДВ.

Розміри всіх біл–бордів однакові 3*6.

РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ЕКОСИСТЕМ

Ярмоленко Юлія

Дослідники та експерти компанії Гартнер (Gartner), яка спеціалізується на аналізі ринків інформаційних технологій, визначають «цифрову екосистему як взаємозалежну групу суб'єктів (підприємств, людей, речей), що розподілено використовують стандартизовані цифрові платформи для досягнення взаємовигідної мети» [Insights From the 2017 CIO Agenda Report: Seize the Digital Ecosystem Opportunity. https://www.gartner.com/imagesrv/cio/pdf/Gartner_CIO_Agenda_2017.pdf]. Враховуючи, що кінцевою метою будь-якої екосистеми є задоволення певного клієнта (групи клієнтів) через надання послуги чи постачання продукту в межах цього дослідження під цифровою екосистемою розуміється взаємозалежна сукупність юридичних та фізичних осіб, які разом використовують стандартизовані цифрові платформи для створення цінності зовнішнім та внутрішнім клієнтам у вигляді продукту чи послуги.

Так, складовими елементами бізнес-екосистеми Amazon в якості партнерів та одночасно конкурентами за розподіл цінності (доданої вартості, доданої цінності, прибутків, ринкової частки,) для кінцевих споживачів є такі компанії як Apple, Google, Microsoft тощо. Всі ці компанії мають власні бізнес-екосистеми, які одночасно конкурують та кооперуються між собою. Але ця конкуренція не заважає цим компаніям-гігантам, які допомагають одна одній зростати та збільшувати ринкову вартість значно швидше, ніж інші компанії, що діють у цих сферах. Тобто бізнес-екосистема забезпечує діяльність компаній в режимі кооперенції і це стає для них суттєвою перевагою [Shaughnessy H. Why Amazon Succeeds // Forbes. Apr 29, 2012. <https://www.forbes.com/sites/haydnshaughnessy/2012/04/29/why-amazon-succeeds/#47d8285d385a>].

Компанії, які спромоглися розбудувати власні бізнес-екосистеми, базуючись на цифрових платформах, на цей час входять в ТОП-4 самих капіталізованих бізнесів світу. Сукупна їх ринкова капіталізація у 3 трлн. дол. США станом на 20.11.2018 перевищує (Apple – 844 млрд. дол. США, Microsoft – 781 млрд. дол. США, Amazon – 733 млрд. дол. США, Google – 711 млрд. дол. США). Саме ці компанії витиснули з перших позиції індустріальні корпорації (Exxon Mobil, General Electric тощо). Зауважимо, що логіка цифрових платформ та відповідних їм бізнес-екосистем містить в собі потенційні можливості для імплементації стандартів (правил комунікацій, інституційних моделей), які відповідали б цілям сталого розвитку.

На відміну від світових трендів в Україні найбільш капіталізовані аграрні холдинги (МХП, Нибулон) не використовують ані цифрові платформи, ані платформні бізнес-моделі. Вітчизняний аграрний бізнес продовжує дотримуватися холдингової моделі, яка базується на вертикальній інтеграції. Однак, наявні й спроби створення власних цифрових платформ.

Орієнтований на експорт агрохолдинг Кернел просуває «комунікаційну платформу для аграріїв» Open Agribusiness [<http://openagribusiness.kernel.ua/>], яка спрямована на впровадження культури партнерства між представниками агробізнесу. На сайті платформи декларується, що у проекті бере участь 1000 партнерських господарств, які представляють 10 областей України, мають 1050 полів площею 273 тис. га.

Серед блоків цієї платформи виокремлюються чотири розділи: (1) «Новини сектора», який розподілений на «Новини Кернел», «Агроновини України», «Агроновини Світу»; (2) «Наші сервіси», який включає блоки «Форвардна програма», «Моніторинг полів», «RTK-станції», «Агротехнології»; (3) «Закупівельні ціни на зернові та олійні культури» (в розрізі

п'яти регіонів (Одеська, Кіровоградська, Миколаївська, Харківська та Полтавська області) за двома видами транспорту: авто та залізничний); (4) «Опитування». Фактично вертикально-інтегрований агрохолдинг намагається створити навколо себе цифрову бізнес-екосистему, яка буде функціонувати за правилами на користь цієї компанії.

Мають місце спроби створення інших платформ, але їх масштаб та спеціалізація є досить локалізованою. Так, в Україні планується створення «цифрова платформа для об'єднання фермерів-плодоовочівників з HoReCa (готелі-ресторани-кафе), ритейлом і переробниками» [Король О. В Украине будет создана цифровая платформа для объединения фермеров-плодоовощеводов с HoReCa, ритейлом и переработчиками. <http://infoindustry.com.ua/v-ukraine-budet-sozdana-tsifrovaya-platforma-dlya-obedineniya-fermerov-plodoovoshhevodov-s-horeca-riteylom-i-pererabotchikami/>].

Поява сучасних цифрових платформ ставить низку теоретичних та практичних проблем. Насамперед, важливо при створенні платформи «цифрової кооперації аграрного виробництва» урахувати інтереси соціуму та навколишнього середовища. По-друге, поява сучасних бізнес-екосистем висуває нові вимоги до компетентностей фахівців, а відтак і до осучаснення навчальних програм і закладів освіти, що їх готують.

Академії праці, соціальних відносин і туризму

Електронне наукове видання

Підписано до друку 10 червня 2019 р.

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

*Збірник матеріалів науково–практичної конференції
з міжнародною участю*

Комп'ютерна верстка — ФОП Самсон О.М.

Свідоцтво В01 №566073 від 04.11.2002 р. тел. 050-355-21-20

Видавництво «Академія праці, соціальних відносин і туризму»

Свідоцтво КВ № 21787-11687ПР від 21.12.2015 р.

м. Київ, Кільцева дорога, 3-А, Київ-187,

МСП, 03187, Україна, тел./факс (044) 526-15-45; e-mail: edit@socosvita.kiev.ua